

**Поимник на македонски зборови од областа
на цивилното воздухопловство
(ICAO Doc 9713 – International Civil Aviation Vocabulary, third edition - 2007)**

A

РЕДЕН БРОЈ	ТЕРМИН НА АНГЛИСКИ	ТЕРМИН НА МАКЕДОНСКИ	Реф.
A1	Accelerate – stop distance available (ASDA) The length of the take-off run available plus the length of the stopway, if provided.	Расположлива должина за прекинатото полетување; (ASDA) Расположивата должина на полетно–слетната патека за полетување плус должината на продолжетокот за запирање.	AN 14/I
A2	accepting unit Air traffic control unit next to take control of an aircraft.	единица за прифаќање Наредната единица на контролата на летање која презема контрола врз воздухопловот.	AN11
A3	accepting unit/controller Air traffic control unit/air traffic controller next to take control of an aircraft.	единица/контролор за прифаќање Наредната единица на контролата на летање /контролор која/кој презема контрола врз воздухопловот.	PANS-ATM
A4	accident An occurrence associated with the operation of an aircraft which takes place between the time any person boards the aircraft with the intention of flight until such time as all such persons have disembarked, in which: a) a person is fatally or seriously injured as a result of: — being in the aircraft, or — direct contact with any part of the aircraft, including parts which have become detached from the aircraft, or — direct exposure to jet blast, except when the injuries are from natural causes, self-inflicted or inflicted by other persons, or when the injuries are to stowaways hiding outside the areas normally available to the passengers and crew; or b) the aircraft sustains damage or structural failure which: — adversely affects the structural strength, performance or flight characteristics of the aircraft, and — would normally require major repair or replacement of the affected component, except for engine failure or damage, when the damage is limited to the engine, its cowlings or accessories; or for damage limited to propellers, wing tips, antennas, tires, brakes, fairings, small dents or puncture holes in the aircraft skin; or c) the aircraft is missing or is completely inaccessible.	несреќа Настан поврзан со работата на воздухоплов кој се случува во периодот кога било кое лице се качува во воздухопловот со намера да лета па се до времето кога сите овие лица се симнале, во кој период: а) лице е смртно или сериозно повредено како резултат на: – неговиот престој во воздухопловот, или – директен контакт со кој било дел од воздухопловот, вклучувајќи ги и деловите кои се откачиле од авионот, или – директно изложување на издувниот млаз на моторите, освен кога повредите се од вообичаени причини, се самонанесени или се нанесени од страна на други лица, или кога повредите се нанесени на „слепи патници“ кои се кријат вон зоните кои вообичаено им стојат на располагање на патниците и екипажот; или б) воздухопловот претрпува оштетување или структурно уништување кое: – неповолно влијае врз цврстината на конструкцијата, перформансите или карактеристиките на летањето на воздухопловот, и – нормално би барало голема поправка (ремонт) или замена на оштетениот составен дел, освен за дефект или оштетување на моторите, кога оштетувањето е ограничено на моторот, неговите заштитни обвивки (капотажии) или додатоци; или за оштетување кое е ограничено на елисите, врвовите на крилјата, антените, гумите на тркалата, кочниците, аеродинамичната оплата на моторот, малите вдлабнатини или дупки	AN11 AN13

		на обвивката на воздухопловот; или в) воздухопловот исчезнува или е целосно недостапен.	
	aircraft accident	несреќа на воздухоплов	
	ACCID – notification of an aircraft accident	известување за несреќа на воздухоплов (ACCID)	
A5	accredited medical conclusion The conclusion reached by one or more medical experts acceptable to the Licensing Authority for the purposes of the case concerned, in consultation with flight operations or other experts as necessary.	признат медицински заклучок Заклучокот до кој дошол еден или повеќе медицински експерти и кој е прифатлив за надлежниот орган за издавање на дозволи, а за целите на конкретен случај, во консултација со експерти за операции на летање или со други експерти, по потреба.	AN1
A6	accredited representative A person designated by a State, on the basis of his or her qualifications, for the purpose of participating in an investigation conducted by another State.	признат претставник Лице назначено од страна на земја, врз основа на неговите или нејзините квалификации, со цел да учествува во истрага што ја спроведува друга земја.	AN13
A7	Accuracy; system accuracy A degree of conformance between the estimated or measured value and the true value.	Прецизност; прецизност на системот Степен на усогласеност помеѓу предвидената или измерената вредност и вистинската вредност.	AN 11 AN14/I AN14/II AN15
A8	acrobatic flight Manoeuvres intentionally performed by an aircraft involving an abrupt change in its attitude, an abnormal attitude, or an abnormal variation in speed.	акробатски лет Маневри кои воздухоплов намерно ги изведува, кои вклучуваат нагла промена на неговата положба, невообичаена положба, или невообичаена промена на брзината.	AN2
A9	acts of unlawful interference These are acts or attempted acts such as to jeopardize the safety of civil aviation and air transport	дејствија на незаконско постапување Преставуваат дејствија или обид за дејствија за загрозување на безбедноста на цивилното воздухопловство и воздушниот сообраќај	AN17
A10	adequate alternate aerodrome An adequate alternate aerodrome is one at which the landing performance requirements can be met and which is expected to be available, if required, and which has the necessary facilities and services, such as air traffic control, lighting, communications, meteorological services, navigation aids, rescue and fire-fighting services and one suitable instrument approach procedure.	соодветен алтернативен аеродром Соодветен алтернативен аеродром е оној аеродром во кој можат да се исполнат условите за изведување на слетување и кој се очекува да биде на располагање, ако е потребно, и кој ги има потребните капацитети и услуги, како што е контрола на летањето, осветлување, комуникации, метеоролошки услуги, навигациски средства, услуги за спасување и противпожарни услуги и една соодветна процедура за приод по инструменти.	AN9
A11	admission The permission granted to a person to enter a State by the public authorities of that State in accordance with its national laws.	дозвола за влез. Дозволата која државните надлежни органи му ја издаваат на лице за влез во таа земја во согласност со домашните закони.	AN 9
A12	ADS agreement An ADS reporting plan which establishes the conditions of ADS data reporting (i.e. data required by the air traffic services unit and frequency of ADS reports which have to be agreed prior to the provision of the	договор за ADS План на ADS за пријавување кој ги утврдува условите за пријавување на податоци од ADS (т.е., податоци кои и се потребни на единицата за давање на услуги на контролата на летање (ATS) и	AN 2; PANS-ATM

	ADS services)	за фреквенцијата за извештаите на ADS што треба да се договорот пред давање на услугите на ADS).	
A13	ADS service A service using aircraft information provided by means of automatic dependent surveillance.	услуга/служба за ADS Услуга/служба која ги користи информациите од воздухопловите кои се обезбедуваат преку автоматски зависен надзор.	PANS-ATM
A14	adviser; ADV A person appointed by a State, on the basis of his or her qualifications, for the purpose of assisting its accredited representative in an investigation.	советник, ADV Лице назначено од страна на државата, врз основа на неговите или нејзините квалификации, со цел да му помогне на својот овластен претставник во истрагата.	AN 13
A15	advisory airspace An airspace of defined dimensions, or designated route, within which air traffic advisory service is available.	советодавен воздушен простор Воздушен простор со определени димензии, или определена маршрута, во рамките на кои консултативните услуги за воздушниот сообраќај се достапни.	AN 2; AN 11; PANS-ATM
A16	advisory route A designated route along which air traffic advisory service is available.	советодавна маршрута Определена маршрута долж која на располагање стојат консултативните услуги за воздушниот сообраќај.	AN 2; AN 11; PANS-ATM
A17	aerial work An aircraft operation in which an aircraft is used for specialized services such as agriculture, construction, photography, surveying, observation and patrol, search and rescue, aerial advertisement, etc.	специјализирани услуги со воздухоплов Воздухопловни активности во кои воздухопловот се користи за давање на специјализирани услуги како што се: за потребите на земјоделството, шумарството, здравството, градежништвото, за фотографирање и снимање, набљудување и патролирање, панорамско летање, рекламни цели и друго	AN 6/I; AN 6/II; AN 6/III; AN 17
A18	aerodrome; AD A defined area on land or water (including any buildings, installations and equipment) intended to be used either wholly or in part for the arrival, departure and surface movement of aircraft.	аеродром; AD Определена копнена или водена површина (вклучувајќи ги сите објекти, инсталации и опрема) која се планира да се користи било целосно или делумно при пристигнување, заминување на воздухоплови и при нивно движење по површината.	AN 2; AN 3; AN 4; AN 6/I; AN 6/II; AN 11; AN 14/I; PANS-ATM
A19	aerodrome beacon; ABN Aeronautical beacon used to indicate the location of an aerodrome from the air.	аеродромски светлосен фар; ABN Воздухопловен светлосен фар кој се користи за означување на локацијата на аеродромот гледано од воздух.	AN 14/I
A20	aerodrome certificate A certificate issued by the appropriate authority under applicable regulations for the operation of an aerodrome.	Уверение за работа на аеродромот Уверение кое го издава надлежниот орган согласно важечките прописи за работата на аеродромот.	AN 14/I
A21	aerodrome climatological summary Concise summary of specified meteorological elements at an aerodrome, based on statistical data	аеродромско климатско резиме Концизен преглед на одредени метеоролошки елементи на аеродром врз основа на статистички податоци.	AN 3
A22	Aerodrome climatologically table Table providing statistical data on the observed occurrence of one or more meteorological elements at an aerodrome.	аеродромска климатолошка табела Табела која обезбедува статистички податоци за воочените појави на еден или повеќе метеоролошки елементи на аеродром.	AN 3
A23	Aerodrome control service Air traffic control service for aerodrome traffic.	услуги на аеродромската контрола на летање Услуги на контрола на летањето за	AN 1; AN 11; AN 2; PANS-ATM

		сообраќајот на аеродромот.	
A24	aerodrome control tower; TWR; A unit established to provide air traffic control service to aerodrome traffic.	аеродромска контролна кула; Единица воспоставена за давање на услуги за контролата на летање за сообраќајот на аеродромот.	AN 2; AN 3; AN 11; PANS-ATM
A25	Aerodrome elevation The elevation of the highest point of the landing area.	висина на аеродромот Надморската висина од највисоката точка на површината за слетување.	AN 3; AN 4; AN 14/I; PANS-ATM; PANS-OPS/I; PANS-OPS/II
A26	Aerodrome identification sign A sign placed on an aerodrome to aid in identifying the aerodrome from the air.	знак за идентификација на аеродромот Знак поставен на аеродром за да помогне при идентификување на аеродромот од воздухот.	AN 14/I
A27	Aerodrome meteorological office An office, located at an aerodrome, designated to provide meteorological service for international air navigation.	аеродромско метеоролошко биро Биро, кое се наоѓа на аеродром и е назначено да дава метеоролошки услуги за меѓународната воздухопловна навигација.	AN 3
A28	Aerodrome operating minima The limits of usability of an aerodrome	оперативен минимум за аеродром Ограничувањата за употребливоста на аеродром	AN 4; AN 6/I; AN 6/II
A29	Aerodrome reference point ARP The designated geographical location of an aerodrome.	референтна точка на аеродром; ARP Определената географска локација на аеродром.	AN 4 AN 14/I
A30	Aerodrome taxi circuit The specified path of aircraft on the manoeuvring area during specific wind conditions.	аеродромска шема за возење по земја Одредената патека за движење на воздухоплови по површините за маневрирање при одредени услови на ветерот.	PANS-ATM
A31	aerodrome traffic All traffic on the manoeuvring area of an aerodrome and all aircraft flying in the vicinity of an aerodrome.	аеродромски сообраќај Севкупниот сообраќај на маневарските површини на еден аеродром и сите воздухоплови кои летаат во близина на аеродромот	AN 2 AN 11
A32	aerodrome traffic circuit The specified path to be flown by aircraft operating in the vicinity of an aerodrome	школски круг Определена патека по која треба да лета воздухоплов во близина на аеродром.	PANS-ATM
A33	aerodrome traffic density a) <i>Light</i> . Where the number of movements in the mean busy hours is not greater than 15 per runway or typically less than 20 total aerodrome movements. b) <i>Medium</i> . Where the number of movements in the mean busy hour is of the order of 16 to 25 per runway or typically between 20 to 35 total aerodrome movements. c) <i>Heavy</i> . Where the number of movements in the mean busy hour is of the order of 26 or more per runway or typically more than 35 total aerodrome movements.	густина на сообраќајот на аеродромот a) <i>Редок</i> сообраќај. Кога бројот на движењата во просечните часови на најгуст сообраќај не е поголем од 15 движења по ПСП или вообичаено помалку од вкупно 20 движења на аеродром. б) <i>Средно густ</i> сообраќај. Кога бројот на движењата во просечните часови на најгуст сообраќај се движи приближно од 16 до 25 по ПСП или вообичаено помеѓу 20 до 35 вкупно движења на аеродром. ц) <i>Најгуст</i> сообраќај. Кога бројот на движењата во просечните часови на најгуст сообраќај се движи приближно од 26 или повеќе по ПСП или вообичаено повеќе од 35 вкупно	AN 14/I

		движења на аеродром.	
A34	aerodrome traffic zone; ATZ An airspace of defined dimensions established around an aerodrome for the protection of aerodrome traffic.	аеродромска зона на сообраќа; ATZ Воздушен простор со определени димензии утврден околу еден аеродром заради заштита на сообраќајот на тој аеродром.	AN2
A35	aeronautical beacon An aeronautical ground light visible at all azimuths, either continuously or intermittently, to designate a particular point on the surface of the earth.	воздухопловен светлосен фар Воздухопловно светло на земја кое е видно од сите азимути, било непрекинато или со прекини, со цел да се определи одредена точка на површината на земјата.	AN14/I
A36	aeronautical chart; ANC A representation of a portion of the earth, its culture and relief, specifically designated to meet the requirements of air navigation.	воздухопловна карта; ANC Приказ на дел од земјата, нејзината култура и релјеф, конкретно наменет за да ги задоволи условите на воздухопловната навигација.	AN 4
A37	aeronautical data A representation of aeronautical facts, concepts or instructions in a formalized manner suitable for communication, interpretation or processing.	воздухопловни податоци Приказ на воздухопловни факти, концепти или инструкции на еден формализиран начин погоден за комуникација, толкување или обработка.	AN 15
A38	aeronautical fixed services; AFS A telecommunication service between specified fixed points provided primarily for the safety of air navigation and for the regular, efficient and economical operation of air services.	воздухопловна фиксна служба за врски; AFS Телекомуникациски услуги помеѓу одредени фиксни точки кои се првенствено предвидени за безбедност на воздухопловната навигација и за редовното, ефикасното и економичното вршење на воздушниот сообраќај.	AN 3 AN10/II AN11
A39	aeronautical fixed station A station in the aeronautical fixed service.	воздухопловна фиксна станица Станица во воздухопловната фиксната служба.	AN 10/II
A40	aeronautical fixed telecommunication network A worldwide system of aeronautical fixed circuits provided, as part of the aeronautical fixed service, for the exchange of messages and/or digital data between aeronautical fixed stations having the same or compatible communications characteristics.	мрежа на фиксната служба на воздухопловните телекомуникации Светски систем на воздухопловни фиксни кола кои, како дел од воздухопловната фиксна служба, е предвиден за размена на пораки и / или дигитални податоци помеѓу воздухопловни фиксни станици кои имаат исти или слични комуникациски карактеристики.	AN3 AN 10/II
A41	aeronautical ground light Any light specially provided as an aid to air navigation, other than a light displayed on an aircraft.	воздухопловно осветлување на земја Секое осветлување кое посебно се обезбедува како помош на воздухопловната навигација, а кое не е осветлувањето на воздухоплов.	AN 14/I
A42	aeronautical information Information resulting from the assembly, analysis and formatting of aeronautical data.	воздухопловна информација Информација која се добива како резултат од прибирањето, анализата и форматирањето на воздухопловните податоци.	AN 15
A43	aeronautical information circular; AIC A notice containing information that does not qualify for the origination of a NOTAM or for inclusion in the AIP, but which relates to flight safety, air navigation, technical, administrative or legislative matters	воздухопловно информативен циркулар; AIC Известување кое содржи информации кои немаат квалификации за креирање на NOTAM ниту за внесување во AIP, но кои се однесуваат на безбедноста на летот, воздухопловната навигација, техничките, административните прашања или прашања од областа на	AN 15

		законодавството.	
A44	aeronautical information publication; AIP A publication issued by or with the authority of a State and containing aeronautical information of a lasting character essential to air navigation	зборник на воздухопловни информации; AIP Публикација објавена од или кај надлежниот орган на една земја, а која содржи воздухопловни информации од траен карактер, неопходни за воздухопловната навигација.	AN 2; AN 11; AN 15; PANS-ATM
A45	aeronautical information regulation and control; AIRAC a system aimed at advance notification based on common effective dates, of circumstances that necessitate significant changes in operating practices.	регулирање и контрола на воздухопловните информации; AIRAC систем наменет за рано известување, заснован на заеднички ефективни датуми, за околности за кои се потребни значителни промени во оперативните практики.	AN 15
A46	aeronautical information service; AIS A service established within the defined area of coverage responsible for the provision of aeronautical information/data necessary for the safety, regularity and efficiency of air navigation.	служби за воздухопловни информации; AIS Услуга која е воспоставена во рамки на дефинирана област со одговорност на покриеност, а која е одговорна за обезбедување на воздухопловни информации / податоци кои се неопходни за безбедна, редовна и ефикасна воздухопловна навигација.	AN 15
A47	aeronautical meteorological station A station designated to make observations and meteorological reports for use in international air navigation.	станција на воздухопловна метеорологија Станица која е назначена да врши набљудување и да дава метеоролошки извештаи за користење во меѓународната воздухопловна навигација.	AN 3
A48	aeronautical mobile service (RR S1.32); AMS A mobile service between aeronautical stations and aircraft stations, or between aircraft stations, in which survival craft stations may participate; emergency position-indicating radio beacon stations may also participate in this service on designated distress and emergency frequencies.	воздухопловна мобилна служба (RR S1.32); AMS Мобилна служба помеѓу воздухопловните станици и станиците во воздухоплов, или помеѓу станиците во воздухоплов, во која можат да учествуваат и станицата на пловните објекти за спасување; исто така во оваа услуга може да учествуваат и станиците на (бродски) радио-фар за откривање на местото на несреќата на одредени фреквенции за опасни ситуации.	AN 3; AN 10/II; AN 11; PANS-ATM
A49	aeronautical station A land station in the aeronautical mobile service. In certain instances, an aeronautical station may be located, for example, on board ship or on a platform at sea.	воздухопловна станица Станица на копно во воздухопловните мобилни служби. Во одредени случаи, воздухопловната станица може да се постави, на пример, на брод или на платформа на море.	AN 2; AN 10/II; PANS-ATM
A50	aeronautical telecommunication service A telecommunication service provided for any aeronautical purpose.	служба за воздухопловна телекомуникација Телекомуникациска служба предвидена за која било воздухопловна цел.	AN 10/II; PANS-ATM
A51	aeronautical telecommunication station A station in the aeronautical telecommunication service.	воздухопловна телекомуникациска станица Станица во воздухопловната телекомуникациска служба.	AN 3; AN 10/II; AN 11; PANS-ATM
A52	aeroplane A power-driven heavier-than-air aircraft, deriving its lift in flight chiefly from aerodynamic reactions on surfaces which remain fixed under given conditions of flight.	авион Воздухоплов на моторен погон кој е потежок од воздухот и се издига во лет пред се заради аеродинамичката реакција на површините кои во определени услови од летот остануваат неподвижни.	AN 1; AN 2; AN 6/I; AN 6/II; AN 7; AN 8; AN 16/I
A53	aeroplane reference field length	пресметана должина на поле според	AN 14/I

	The minimum field length required for take-off at maximum certificated take-off mass, sea level, standard atmospheric conditions, still air and zero runway slope, as shown in the appropriate aeroplane flight manual prescribed by the certifying authority or equivalent data from the aeroplane manufacturer. Field length means balanced field length for aeroplanes, if applicable, or take-off distance in other cases.	тип на авион Минимална должина на поле која е потребна за полетување со максимално одобрена маса на полетување, при морско ниво, стандардни атмосферски услови, без ветер и нула нагиб на полетно– слетната патека, како што е прикажано во прирачникот за летање за соодветен авион пропишан од страна на надлежниот орган кој издава уверенија за работа или еквивалентни податоци од производителот на авионот. Должина на поле значи избалансирана должина на поле за авиони, доколку е применливо, или должина за полетување во други случаи.	
A54	aeroplane system An aeroplane system includes all elements of equipment necessary for the control and performance of a particular major function. It includes both the equipment specifically provided for the function in question and other basic related aeroplane equipment such as that required to supply power for the equipment operation. As used herein [see Attachment E of Annex 6, Volume I] the power-unit is not considered to be an aeroplane system.	систем на авион Систем на авион ги опфаќа сите елементи од опремата потребна за контрола и вршење на одредена главна функција. Тој ја опфаќа и опремата која е специјално предвидена за функцијата за која станува збор и друга основна опрема поврзана со авион, како што се оние кои се бараат за снабдување со енергија за работа на опремата. Како што е употребено овде [види Прилог Д од Анекс 6, том I] погонската единица не се смета за авионски систем.	AN 6/I
A55	AIP Amendment Permanent changes to the information contained in the AIP.	измена и дополнување (амандман) на AIP Трајни измени на информациите кои се содржат во AIP.	AN 15
A56	AIP Supplement Temporary changes to the information contained in the AIP which are published by means of special pages.	дополнение на AIP Привремени измени на информациите содржани во AIP, кои се објавуваат на специјални страници.	AN 15
A57	airborne collision avoidance system; ACAS An aircraft system based on secondary surveillance radar (SSR) transponder signals which operates independently of ground-based equipment to provide advice to the pilot on potential conflicting aircraft that are equipped with SSR transponders.	авионски систем за избегнување на судир ; ACAS Авионски систем кој работи врз основа на сигналите од транспондерот на секундарниот надзорен радар (SSR), кој работи независно од опремата на земја, со цел да му обезбедат на пилотот информации за можни конфликтни ситуации на воздухопловот кој е опремен со SSR транспондери.	AN 2; AN 10/IV; AN 11; PANS-ATM; PANS-OPS/I
A58	aircraft; ACFT Any machine that can derive support in the atmosphere from the reactions of the air other than the reactions of the air against the earth's surface.	воздухоплов; ACFT Секоја направа што може да се одржува во атмосферата поради реакција на воздухот, освен реакцијата на воздухот што се одбива од површината на земјата.	AN 1; AN 2; AN 3; AN 6/I; AN 6/II; AN 6/III; AN 7; AN 8; AN 11; AN 13; AN 16/I; PANS-ATM
A59	aircraft — category Classification of aircraft according to specified basic characteristics, e.g. aeroplane, helicopter, glider, free balloon.	категиорија на воздухоплов Класификација на воздухоплови според утврдени основни карактеристики, пр. авион, хеликоптер, едрилица, слободен балон.	AN 1

A60	aircraft — type of All aircraft of the same basic design including all modifications thereto except those modifications which result in a change in handling or flight characteristics.	тип на воздухоплов Сите воздухоплови од истиот основен проект, вклучувајќи ги сите нивни измени, освен оние измени кои резултираат со промена во управувањето или карактеристиките на летањето.	AN 1
A61	aircraft address A unique combination of 24 bits available for assignment to an aircraft for the purpose of air-ground communications, navigation and surveillance.	адреса на воздухоплов Единствена 24 битна комбинација која стои на располагање за да му се додели на воздухоплов за комуникација воздух-земја, навигација и надзор.	AN 10/III; PANS-ATM
A62	aircraft avionics A term designating any electronic device - including its electrical part - for use in an aircraft, including radio, automatic flight control and instrument systems.	електроника на воздухоплов Стручен израз кој ги означува сите електронски уреди – вклучувајќи го и електричниот дел – за користење во воздухоплов, вклучувајќи радио, автоматска контрола на летање и системи со инструменти.	AN 1
A63	aircraft certificated for single-pilot operation A type of aircraft which the State of Registry has determined, during the certification process, can be operated safely with a minimum crew of one pilot.	воздухоплов кој поседува уверение за летање само со еден пилот Тип на воздухоплов за кој земјата на регистрација при процесот на издавање на уверение утврдила дека може безбедно да се управува со екипаж од еден пилот.	AN 1
A64	aircraft classification number ACN A number expressing the relative effect of an aircraft on a pavement for a specified standard subgrade category.	квалификационен број на воздухоплов Број кој го преставува релативното влијание на воздухопловот врз коловозот за одреден стандард на категоријата за подлоги	AN 14/I
A65	aircraft equipment Articles, including first-aid and survival equipment and commissary supplies, but not spare parts or stores, for use on board an aircraft during flight.	опрема на воздухоплов Предмети, вклучително и опремите за прва помош и преживување како и залихите за бифето, но не и резервните делови или залихи, наменети за користење во воздухоплов за време на лет.	AN 9
A66	aircraft identification; ACID A group of letters, figures or a combination thereof which is either identical to, or the coded equivalent of, the aircraft call sign to be used in air-ground communications, and which is used to identify the aircraft in ground-ground air traffic services communications.	идентификација на воздухоплов; ACID Група на букви, бројки или нивна комбинација, кои се или идентични или се кодирани еквиваленти на знак за повикување на воздухопловот кој кој треба да се користи во комуникацијата воздух-земја, и кои што се користат за идентификација на воздухопловот во комуникацијата земја-земја на службите на контролата на летање.	PANS-ATM
A67	aircraft observation The evaluation of one or more meteorological elements made from an aircraft in flight.	набљудување со воздухоплов Проценка на еден или повеќе метеоролошки елементи направена од воздухоплов во лет.	AN 3; PANS-ATM
A68	aircraft operating manual A manual, acceptable to the State of the Operator, containing normal, abnormal and emergency procedures, checklists, limitations, performance information, details of the aircraft systems and other material relevant to the operation of the aircraft.	оперативен прирачник на воздухоплов Прирачник кој е прифатлив за земјата оператор а кој содржи стандардни процедури и процедури за невообичаени ситуации и за опасни/вонредни ситуации, листи за проверка (чеклисти), ограничувања, информации за перформансите, детали за системите на воздухоплови и друг материјал кој се однесува на работата на воздухопловот.	AN 6/I; AN 6/III
A69	aircraft operators' documents	документи на операторот на	AN 9

	Air waybills/consignment notes, passenger tickets and boarding passes, bank and agent settlement plan documents, excess baggage tickets, miscellaneous charges orders (M.C.O.), damage and irregularity reports, baggage and cargo labels, timetables, and weight and balance documents, for use by aircraft operators.	ВОЗДУХОПЛОВ Авионски товарни листови/потврди за пратки, патнички билети и пропусници за влез во воздухоплов (бординг билет), банкарски документи и документи на застапниците за финансиско порамнување, билети за вишок на багаж, налози за разнородни наплати (M.C.O.), записници за штети и неправилности, налепници за багаж и товар, редови на летање и документи за тежина и рамнотежа, кои ги користат операторите на воздухопловите.	
A70	aircraft proximity; AIRPROX A situation in which, in the opinion of a pilot or air traffic services personnel, the distance between aircraft as well as their relative positions and speed have been such that the safety of the aircraft involved may have been compromised.	опасно приближување на воздухоплови; AIRPROX Ситуација во која, според мислењето на пилот или персоналот од службите на контрола на летањето, растојанието помеѓу воздухопловите како и нивните односни позиции и брзина биле такви што безбедноста на предметниот воздухоплов била загрозена.	PANS-ATM
A71	aircraft required to be operated with a co-pilot A type of aircraft that is required to be operated with a co pilot as specified in the flight manual or by the air operator certificate.	воздухоплов кој треба да се управува со копилот Тип на воздухоплов кој е потребно да се управува со копилот како што е наведено во прирачникот за летање или во уверението за исполнување на безбедносни услови.	AN 1
A72	aircraft security check An inspection of the interior of an aircraft to which passengers may have had access and an inspection of the hold for the purposes of discovering suspicious objects, weapons, explosives or other dangerous devices, articles and substances.	безбедносна проверка на воздухоплов Преглед на оние делови од внатрешноста на воздухопловот до кои патниците можат да имаат пристап, заедно со преглед на просторот за багаж на воздухопловот, а се со цел за откривање на сомнителни предмети, оружје, експлозивни или други опасни уреди, предмети и супстанции.	AN 17
A73	aircraft security search A thorough inspection of the interior and exterior of the aircraft for the purpose of discovering suspicious objects, weapons, explosives, or other dangerous devices, articles or substances.	безбедносен преглед на воздухоплов Детален преглед на внатрешноста и надворешноста на воздухопловот, со цел откривање на сомнителни предмети, оружја, експлозивни или други опасни направи, предмети и супстанции.	AN 17
A74	aircraft stand A designated area on an apron intended to be used for parking an aircraft.	стојалиште/место за паркирање на воздухоплов Определан област на платформа наменета да се користат за паркирање на воздухоплов	AN 4; AN 14/I
A75	aircraft stand taxilane A portion of an apron designated as a taxiway and intended to provide access to aircraft stands only.	линијата на патеката за возење за запирање на воздухопловите Дел од платформа определен како патека за возење наменет за обезбедување на пристап на воздухопловите само до стојалиштата/местата за паркирање	AN 2; AN 4; AN 14/I; PANS-ATM
A76	air defence identification zone ADIZ Special designated airspace of defined dimensions within which aircraft are required to comply with special identification and/or reporting procedures additional to those related to the provision of air traffic services (ATS).	обележана зона на воздушната одбрана Посебно определен воздушен простор со утврдени димензии во чии рамки од воздухопловот се бара да се придржува кон посебните процедури за идентификација и / или пријавување/известување, покрај оние кои се однесуваат на давањето на услуги	AN 4; AN 15

		на контролата на летање (ATS).	
A77	air-ground communication Two-way communication between aircraft and stations or locations on the surface of the earth	комуникација воздух – земја Двонасочна комуникација помеѓу воздухоплов и станици или локации на површината на земјата	AN 10/II; AN 11; PANS-ATM
A78	air-ground control radio station An aeronautical telecommunication station having primary responsibility for handling communications pertaining to the operation and control of aircraft in a given area.	контролна радио станица воздух–земја Воздухопловна телекомуникациска станица со основно задолжение за управување/водење на комуникациите кои се однесуваат на летањето и контролата на воздухопловите во дадена област.	AN 2; AN 10/II; PANS-ATM
A79	airline; air carrier As provided in Article 96 of the Convention, any air transport enterprise offering or operating a scheduled international air service.	авиопревозник Согласно Член 96 од Конвенцијата, кое било претпријатие за воздушен превоз кое нуди или врши редовен меѓународен воздушен сообраќај.	AN 9
A80	airline and operators' documents Air waybills/consignment notes, passenger tickets and boarding passes, bank and agent settlement plan documents, excess baggage tickets, miscellaneous charges orders (M.C.O.), damage and irregularity reports, baggage and cargo labels, timetables, and weight and balance documents, for use by airlines and operators.	документи на операторот и на авиопревозникот Авионски товарни листови/потврди за пратки, патнички билети и пропусници за влез во воздухоплов (бординг билети), банковни и документи на застапниците потребни за финансиско порамнување, билети за вишок на багаж, налози за разнородни наплати, записници за штети и нередовности, налепници за багаж и товар, редови на летање и документи за тежина и рамнотежа, кои ги користат авиопревозниците и операторите на воздухоплови.	AN 9
A81	Airmanship The consistent use of good judgement and well-developed knowledge, skills and attitudes to accomplish flight objectives.	Водење на воздухоплов (пилотство – умешност, способност, мајсторство за летање) Доследна примена на добра проценка, знаење, вештини и ставови со цел да се исполнат/достигнат целите на еден лет.	AN 1
A82	AIRMET information Information issued by a meteorological watch office concerning the occurrence or expected occurrence of specified en-route weather phenomena which may affect the safety of low-level aircraft operations and which was not already included in the forecast issued for low-level flights in the flight information region concerned or sub-area thereof.	метеоролошки информации за пилоти AIRMET информации Информациите кои ги објавува метеоролошката служба за следење во врска со присуството или очекувана појава на одредени временски појави на одредена маршрута, кои можат да влијаат врз безбедноста на операциите на воздухопловите на мали висини, а кои не биле вклучени во прогнозата издадена за летови на мали висини во односната област на информативната контрола на летање или во нејзината под-област;	AN 3; AN 11; PANS-ATM
A83	air operator certificate; AOC A certificate authorizing an operator to carry out specified commercial air transport operations	уверение за исполнување на безбедносни услови; AOC Уверение со кое се овластува оператор да врши утврдени комерцијални операции во воздушниот сообраќај	AN 6/I; AN 6/III
A84	air-report; AIREP; ARP report; AIREP; ARP A report from an aircraft in flight prepared in conformity with requirements for position, and operational and/or meteorological reporting.	извештај од воздухоплов во лет; AIREP; ARP извештај; AIREP; ARP Извештај од воздухоплов во лет кој е подготвен во согласност со условите за јавување на позиција, како и за оперативно и / или метеоролошки	AN 3; AN 10/II; PANS-ATM

		известување.	
A85	Airship A power-driven lighter-than-air aircraft.	воздушен брод Воздухоплов на моторен погон кој е полесен од воздухот.	AN 1; AN 7
A86	Airside The movement area of an airport, adjacent terrain and buildings or portions thereof, access to which is controlled.	контролирана зона Површината за движење на аеродром, теренот во близина и зградите или нивни делови, до која пристапот е контролиран.	AN 17
A87	air-taxiing Movement of a helicopter/VTOL above the surface of an aerodrome, normally in ground effect and at a ground speed normally less than 37 km/h (20 kt).	воздушно таксирање Движење на хеликоптер/VTOL над површината на аеродром, вообичаено под влијание од близината на земјата и со брзина во однос на земјата обично помала од 37 km/h (20 kt).	AN 2; AN 11; PANS-ATM
A88	air-to-ground communication One-way communication from aircraft to stations or locations on the surface of the earth.	комуникација воздух – земја Еднонасочна комуникација помеѓу воздухоплов и станица или локација која се наоѓа на површината на земјата	AN 10/II; PANS-ATM
A89	air traffic All aircraft in flight or operating on the manoeuvring area of an aerodrome.	воздушен сообраќај Сите воздухоплови кои летаат или се движат по маневарската површина на еден аеродром.	AN 2; AN 11; PANS-ATM
A90	air traffic advisory service A service provided within advisory airspace to ensure separation, in so far as practical, between aircraft which are operating on IFR flight plans.	советодавна услуга за воздушниот сообраќај Услуга дадена во рамките на советодавниот воздушен простор за да се обезбеди раздвојување, колку што е можно, помеѓу воздухопловите кои летаат согласно планови на летање во IFR.	AN 2; AN 11; PANS-ATM
A91	air traffic control clearance; ATC clearance Authorization for an aircraft to proceed under conditions specified by an air traffic control unit.	одобрение од контролата на летање Одобрение на воздухоплов да продолжи да лета согласно условите наведени од страна на единицата на контролата на летање	AN 2; AN 11; PANS-ATM
A92	air traffic control instruction Directives issued by air traffic control for the purpose of requiring a pilot to take a specific action.	инструкции од контрола на летање Директиви издадени од контролата на летањето со цел да се побара од пилот да преземе одредена акција.	PANS-ATM
A93	air traffic control service A service provided for the purpose of: a) preventing collisions: 1) between aircraft, and 2) on the manoeuvring area between aircraft and obstructions; and b) expediting and maintaining an orderly flow of air traffic.	услуга на контролата на летање Услуги кои се даваат со цел: а) спречување на судири: 1) помеѓу воздухоплови, и 2) помеѓу воздухоплов и препреки на површините за маневрирање, и б) да се забрза и одржи редовен и уреден проток на воздушниот сообраќај.	AN 2; AN 11; PANS-ATM
A94	air traffic control unit; ATC unit A generic term meaning variously, area control centre, approach control unit or aerodrome control tower.	единица на контролата на летање; единица на АТС Општ поим со повеќе значења, центар на обласната контрола, единица на контролата на приод или аеродромската контролна кула.	AN 2; AN 11; PANS-ATM
A95	air traffic flow management; ATFM A service established with the objective of contributing to a safe, orderly and expeditious flow of air traffic by ensuring that ATC capacity is utilized to the maximum extent possible, and that the traffic volume is compatible with the capacities declared by the appropriate ATS authority.	управување со протокот на воздушниот сообраќај; ATFM Услуга востановена со цел да придонесе кон безбеден, редовен и брз проток на воздушниот сообраќај на тој начин што капацитетот на АТС се користи во најголема можна мера, и обемот на сообраќај е во согласност со капацитетите објавени од страна на	AN 11; PANS-ATM

		соодветниот надлежен орган за ATS.	
A96	air traffic management; ATM The aggregation of the airborne functions and ground-based functions (air traffic services, airspace management and air traffic flow management) required to ensure the safe and efficient movement of aircraft during all phases of operations.	управување со воздушниот сообраќај; АТМ Збир од функции во воздухоплов во лет и на земја (услуги во воздушниот сообраќај, управување со воздушниот простор и управување со протокот на воздушниот сообраќај) кои се потребни за да се обезбеди безбедно и ефикасно движење на воздухопловите во текот на сите фази од операциите.	PANS-ATM
A97	air traffic service; ATS A generic term meaning variously, flight information service, alerting service, air traffic advisory service, air traffic control service (area control service, approach control service or aerodrome control service).	услуги во воздушниот сообраќај Општ поим со повеќе значења, услугите за давање на информации за лет, услугите за тревожење, советодавните услуги во воздушниот сообраќај, услугите на контролата на летање (услугите на обласната контрола, услугите на контролата за приод или услугите на аеродромската контрола).	AN 2; AN 4; AN 10/III; AN 11; PANS-ATM
A98	air traffic services airspaces Airspaces of defined dimensions, alphabetically designated, within which specific types of flights may operate and for which air traffic services and rules of operation are specified. <i>Note.— ATS airspaces are classified as Class A to G.</i>	воздушни простори на услугите на контролата на летање Воздушни простори со определени димензии, означени по азбучен ред, во рамките на кои може да се вршат одредени видови на летови, за кои се утврдени услуги на ATS и правила на работење/летање. <i>Забелешка. – Воздушните простори на ATS се класифицираат како Класа од A до G.</i>	AN 2; AN 11; PANS-ATM
A99	air traffic services reporting office; ARO; reporting office; ATS reporting office A unit established for the purpose of receiving reports concerning air traffic services and flight plans submitted before departure. <i>Note.— An air traffic services reporting office may be established as a separate unit or combined with an existing unit, such as another air traffic services unit, or a unit of the aeronautical information service.</i>	пријавно биро за службата на контрола на летањето; ARO Единица воспоставена со цел да прима извештаи во врска со ATS и плановите на летови кои се доставуваат пред заминување. <i>Забелешка. – Пријавно биро за ATS може да се основа како посебна единица или во состав на постојна единица, како што е друга единица за услуги на контролата на летање, или единица за услуги за воздухопловни информации.</i>	AN 2; AN 11; PANS-ATM)
A100	air traffic services unit A generic term meaning variously, air traffic control unit, flight information centre or air traffic services reporting office.	единица на службата за контрола на летање Општ поим со повеќе значења, единица на контролата на летањето, центарот за податоци во лет или пријавното биро за ATS.	AN 2; AN 3; AN 11; PANS-ATM
A101	air transit route A defined path on the surface established for the air transiting of helicopters.	маршрута за движење по воздух Дефинирана патека на површината утврдена за воздушен превоз на хеликоптери.	AN 4; AN 14/II)
A102	airway; AWY A control area or portion thereof established in the form of a corridor.	воздушен пат; AWY Контролирана област или дел од истата определена како коридор.	AN 1; AN 2; AN 4; AN 11; PANS-ATM
A103	AIS product Aeronautical information provided in the form of the elements of the Integrated	производ на AIS Воздухопловни информации кои се даваат во форма на елементите од	AN 15

	Aeronautical Information Package (except NOTAM and PIB), including aeronautical charts, or in the form of suitable electronic media.	пакетот на воздухопловните информации (освен NOTAM и PIB), вклучувајќи ги и воздухопловните карти, или во форма на соодветни електронски медиуми.	
A104	alerting post Any facility intended to serve as an intermediary between a person reporting an emergency and a rescue coordination centre or rescue subcentre.	место за тревожење Секој објект наменет да служи како посредник помеѓу лице кое известува за опасна ситуација и центар за координација на спасување или потцентар за спасување.	AN 12
A105	alerting service; ALRS A service provided to notify appropriate organizations regarding aircraft in need of search and rescue aid, and assist such organizations as required.	служба за тревожење; ALRS Служба која е наменета да ги извести соодветните организации во врска со воздухоплов за кој е потребна помош од потрага и спасување, и со цел да им се помогне на тие организации, ако е потребно.	AN 1; AN 2; AN 11; PANS-ATM
A106	alert phase; ALERFA A situation wherein apprehension exists as to the safety of an aircraft and its occupants.	фаза на тревога/узбуна; ALERFA Ситуација во која постои загриженост за безбедноста на воздухопловот и лицата кое се наоѓаат во истиот.	AN 11; AN 12; PANS-ATM
A107	Allocation Distribution of frequencies, SSR Codes, etc. to a State, unit or service. Distribution of 24-bit aircraft addresses to a State or common mark registering authority.	распределба Дистрибуција/распределба на фреквенции, SSR кодови, итн, за земја, единица или служба. Дистрибуција на 24-битни адреси на земја или на орган за регистрација на заедничка ознака.	PANS-ATM
A108	alphanumeric characters; alphanumerics A collective term for letters and figures (digits).	алфанумерички знаци Групен поим од букви и бројки (цифри).	PANS-ATM
A109	alternate aerodrome; ALTN An aerodrome to which an aircraft may proceed when it becomes either impossible or inadvisable to proceed to or to land at the aerodrome of intended landing.	алтернативен аеродром; ALTN Аеродром кон кој воздухоплов може да продолжи, ако стане невозможно или не препорачливо да продолжи кон или да слета на аеродромот кој бил планиран за слетување.	AN 2, AN 3, AN 6/I, AN 11
A110	alternate heliport A heliport to which a helicopter may proceed when it becomes either impossible or inadvisable to proceed to or to land at the heliport of intended landing.	алтернативен хелидром Хелиопорт кон кој хеликоптер може да продолжи, ако стане невозможно или не препорачливо да продолжи кон или да слета на аеродромот кој бил планиран за слетување.	An 6/III
A111	altimetry system error; ASE The difference between the altitude indicated by the altimeter display, assuming a correct altimeter barometric setting, and the pressure altitude corresponding to the undisturbed ambient pressure.	грешка на системот за мерење на висина; ASE Разликата помеѓу апсолутната висина прикажана на дисплејот на висиномерот, претпоставувајќи точно потставување на висиномерот, и апсолутната висина на притисокот што кореспондира со мирниот амбиент на притисокот.	AN 6/I; AN 6/II
A112	altitude; ALT The vertical distance of a level, a point or an object considered as a point, measured from mean sea level (MSL).	апсолутна висина; ALT Вертикалното растојание од ниво, точка или предмет кои се сметаат како точка, мерено од средното морско ниво (MSL).	AN 2; AN 3; AN 4; AN 11; PANS-ATM PANS-OPS/II
A113	ampere; A The ampere is that constant electric current which, if maintained in two straight parallel conductors of infinite length, of negligible circular cross-section, and placed 1 metre apart in vacuum, would produce between	ампер; A Амперот е постојана електрична струја која, кога би се одржувала во два прави паралелни спроводници од бесконечна должина, со занемарливо мал кружен напречен пресек, и кои се наоѓаат во	AN 5

	these conductors a force equal to 2×10^{-7} newton per metre of length.	вакум на меѓусебно растојание од 1 метар, би произвела помеѓу овие спроводници сила еднаква на 2×10^{-7} њутни на метар должина.	
A114	<p>angles of coverage</p> <p>a) Angle of coverage A is formed by two intersecting vertical planes making angles of 70 degrees to the right and 70 degrees to the left respectively, looking aft along the longitudinal axis to a vertical plane passing through the longitudinal axis.</p> <p>b) Angle of coverage F is formed by two intersecting vertical planes making angles of 110 degrees to the right and 110 degrees to the left respectively, looking forward along the longitudinal axis to a vertical plane passing through the longitudinal axis.</p> <p>c) Angle of coverage L is formed by two intersecting vertical planes, one parallel to the longitudinal axis of the aeroplane, and the other 110 degrees to the left of the first, when looking forward along the longitudinal axis.</p> <p>d) Angle of coverage R is formed by two intersecting vertical planes, one parallel to the longitudinal axis of the aeroplane, and the other 110 degrees to the right of the first, when looking forward along the longitudinal axis.</p>	<p>агли на покривање</p> <p>a) Агол на покривање А го формираат две вертикални рамнини кои се сечат, кои создаваат агли од 70 степени на десно и 70 степени на лево, гледајќи наназад долж лонгитудиналната оска на вертикалната рамнина која поминува низ лонгитудиналната оска.</p> <p>b) Агол на покривање F го формираат две вертикални рамнини кои се сечат, кои создаваат агли од 110 степени на десно и 110 степени на лево, гледајќи нанапред/напред долж лонгитудиналната оска на вертикалната рамнина која поминува низ лонгитудиналната оска.</p> <p>c) Агол на покривање L го формираат две вертикални рамнини кои се сечат, од кои едната е паралелна со лонгитудиналната оска на авионот, а втората е 110 степени на лево од првата, кога се гледа напред долж лонгитудиналната оска.</p> <p>d) Агол на покривање R го формираат две вертикални рамнини кои се сечат, од кои едната е паралелна со лонгитудиналната оска на авионот, а втората е 110 степени на десно од првата, кога се гледа напред долж лонгитудиналната оска.</p>	AN 6/I, AN 6/II
A115	<p>anticipated operating conditions</p> <p>Those conditions which are known from experience or which can be reasonably envisaged to occur during the operational life of the aircraft taking into account the operations for which the aircraft is made eligible, the conditions so considered being relative to the meteorological state of the atmosphere, to the configuration of terrain, to the functioning of the aircraft, to the efficiency of personnel and to all the factors affecting safety in flight. Anticipated operating conditions do not include:</p> <p>a) those extremes which can be effectively avoided by means of operating procedures; and</p> <p>б) those extremes which occur so infrequently that to require the Standards to</p>	<p>предвидени услови за работа/предвидени оперативни услови</p> <p>Оние услови кои се познати од искуство или кои може реално да се предвиди дека ќе се појават за време на животниот век на воздухопловот, земајќи ги предвид активностите/операциите за кои воздухопловот е проектиран, метеоролошките услови за кои се смета дека имаат влијание врз операциите на воздухопловот, на конфигурацијата на теренот, на експлоатацијата на воздухопловот, на ефикасноста на персоналот и на сите фактори кои влијаат врз безбедноста на летот. Предвидените услови за работа не го опфаќаат следното:</p> <p>a) екстремни услови кои можат ефикасно да се избегнат со помош на оперативни процедури;</p> <p>б) екстремни услови кои се појавуваат толку ретко, така што потребата од</p>	AN 8

	be met in such extremes would give a higher level of airworthiness than experience has shown to be necessary and practical.	стандарди кои треба да се исполнат во тие услови би довело до ниво на пловидбеност за кое искуството покажало дека не е потребно ниту практично.	
A116	application Manipulation and processing of data in support of user requirements (ISO 19104*).	примена Ракување и обработка на податоци за поддршка на условите на корисниците (ISO 19104).	AN 15
A117	<p>approach and landing operations using instrument approach procedures Instrument approach and landing operations are classified as follows:</p> <p><i>Non-precision approach and landing operations.</i> An instrument approach and landing which utilizes lateral guidance but does not utilize vertical guidance.</p> <p><i>Approach and landing operations with vertical guidance.</i> An instrument approach and landing which utilizes lateral and vertical guidance but does not meet the requirements established for precision approach and landing operations.</p> <p><i>Precision approach and landing operations.</i> An instrument approach and landing using precision lateral and vertical guidance with minima as determined by the category of operation.</p> <p>Categories of precision approach and landing operations:</p> <p><i>Category I (CAT I) operation.</i> A precision instrument approach and landing with a decision height not lower than 60 m (200 ft) and with either a visibility not less than 800 m or a runway visual range not less than 550 m.</p> <p><i>Category II (CAT II) operation.</i> A precision instrument approach and landing with a decision height lower than 60 m (200 ft), but not lower than 30 m (100 ft), and a runway visual range not less than 350 m.</p> <p><i>Category IIIA (CAT IIIA) operation.</i> A precision instrument approach and landing with:</p> <p>a) a decision height lower than 30 m (100 ft)</p>	<p>операции за приод и слетување кои користат процедури за приод по инструменти Операциите за приод и слетување кои користат процедури за приод со помош на инструменти се класификуваат како што следи:</p> <p><i>Операции за непрецизен приод и слетување.</i> Приод и слетување по инструменти кои користат странично водење, но не користат вертикално водење.</p> <p><i>Операции за приод и слетување со вертикално водење.</i> Приод и слетување по инструменти кои користат странично и вертикално водење, но не ги исполнуваат условите утврдени за операциите за прецизен приод и слетување.</p> <p><i>Операции за прецизен приод и слетување.</i> Приод и слетување по инструменти кои користат прецизно странично и вертикално водење со минимуми како што тоа го определува категоријата на операцијата.</p> <p>Категории на операции за прецизен приод и слетување</p> <p><i>Операции од категорија I (CAT I).</i> Прецизен приод и слетување по инструменти со висина на носење на одлуки не помала од 60 m (200 ft) и било со видливост не помала од 800 m или видливост долж полетно–слетната патека не помала од 550 m.</p> <p><i>Операции од категорија II (CAT II).</i> Прецизен приод и слетување по инструменти со висина на носење на одлуки помала од 60 m (200 ft), но не помала од 30 m (100 ft), видливост долж полетно–слетната патека не помала од 350 m.</p> <p><i>Операции од категорија IIIA (CAT IIIA).</i> Прецизен приод и слетување по инструменти со:</p> <p>a) висина на носење на одлуки помала од</p>	AN 6/I; AN 6/II; AN 6/III

	<p>or no decision height; and</p> <p>b) a runway visual range not less than 200 m.</p> <p><i>Category IIIB (CAT IIIB) operation. A precision instrument approach and landing with:</i></p> <p>a) a decision height lower than 15 m (50 ft) or no decision height; and</p> <p>b) a runway visual range less than 200 m but not less than 50 m.</p> <p><i>Category IIIC (CAT IIIC) operation. A precision instrument approach and landing with no decision height and no runway visual range limitations.</i></p>	<p>30 m (100 ft) или без висина на носење на одлуки; и</p> <p>b) видливост долж полетно–слетната патека помала од 200 m.</p> <p><i>Операции од категорија IIIB (CAT IIIB).</i> Прецизен приод и слетување по инструменти со:</p> <p>a) висина на носење на одлуки помала од 15 m (50 ft) или без висина на носење на одлуки; и</p> <p>b) видливост долж полетно–слетната патека помала од 200 m, но не помала од 50 m.</p> <p><i>Операции од категорија IIIC (CAT IIIC).</i> Прецизен приод и слетување по инструменти без висина на носење на одлуки и без ограничувања на видливоста долж полетно–слетната патека.</p>	
A118	<p>approach and landing operations with vertical guidance</p> <p>An instrument approach and landing which utilizes lateral and vertical guidance but does not meet the requirements established for precision approach and landing operations.</p>	<p>операции на приод и слетување со вертикално водење</p> <p>Приод и слетување по инструменти кој користи странично и вертикално водење, но не ги исполнува условите утврдени за операции за прецизен приод и слетување.</p>	<p>AN 6/I; AN 6/II; AN 6/III</p>
A119	<p>approach and landing phase – helicopters</p> <p>That part of the flight from 300 m (1 000 ft) above the elevation of the FATO, if the flight is planned to exceed this height, or from the commencement of the descent in the other cases, to landing or to the balked landing point.</p>	<p>фаза на приод и слетување – хеликоптери</p> <p>Оној дел од летот од 300 m (1 000 ft) над висината од FATO, ако се планира летот да ја надмине оваа висина, или во други случаи, од почетокот на симнување/понирањето па се до слетувањето или до точката на прекинатото слетување.</p>	<p>AN 6/III</p>
A120	<p>approach control service</p> <p>Air traffic control service for arriving or departing controlled flights.</p>	<p>услуга на контролата на летање за приод</p> <p>Услуга на контролата на летање за контролирани летови во пристигнување или заминување.</p>	<p>AN 2; AN 11; PANS-ATM</p>
A121	<p>approach control unit</p> <p>A unit established to provide air traffic control service to controlled flights arriving at, or departing from, one or more aerodromes.</p>	<p>единица на контрола на летање за приод</p> <p>Единица востановена да дава услуги на контролата на летање за контролирани летови кои пристигнуваат на, или заминуваат од, еден или повеќе аеродроми.</p>	<p>AN 2; AN 3; AN 11; PANS-ATM</p>
A122	<p>approach funnel</p> <p>A specified airspace around a nominal approach path within which an aircraft approaching to land is considered to be making a normal approach.</p>	<p>приоден воздушен конус</p> <p>Одреден воздушен простор околу номиналната патека за приод, во рамките на кој, за воздухоплов кој приоѓа на слетување, се смета дека врши стандарден приод.</p>	<p>PANS-ATM</p>
A123	<p>approach procedure with vertical guidance; APV</p> <p>An instrument approach procedure which utilizes lateral and vertical guidance but</p>	<p>процедура за приод со вертикално водење; APV</p> <p>Процедура за приод по инструменти, кај која користи латерално/странично и</p>	<p>PANS-ATM; PANS-OPS/I;</p>

	does not meet the requirements established for precision approach and landing operations	вертикално водење, но која не ги исполнува условите утврдени за операции за прецизен приод и слетување	PANS-OPS/II
A124	approach sequence The order in which two or more aircraft are cleared to approach to land at the aerodrome.	распоред при приод Редоследот по кои два или повеќе воздухоплови имаат одобрение за приод за слетување на аеродромот.	PANS-ATM
A125	appropriate airworthiness requirements The comprehensive and detailed airworthiness codes established, adopted or accepted by a Contracting State for the class of aircraft, engine or propeller under consideration	соодветни услови за пловидбеност Сеопфатни и детални правила за пловидбеност кои договорна земја ги утврдила, усвоила или прифатила за класа на воздухоплов, мотор или елиса/пропелер кои се разгледуваат.	AN 8
A126	appropriate ATS authority The relevant authority designated by the State responsible for providing air traffic services in the airspace concerned.	надлежен орган за ATS Компетентен надлежен орган што го определува земјата одговорна за давање на услуги на контролата на летање во односниот воздушен простор.	AN 2; AN 3; AN 11; PANS-ATM
A127	appropriate authority a) Regarding flight over the high seas: the relevant authority of the State of Registry. b) Regarding flight other than over the high seas: the relevant authority of the State having sovereignty over the territory being overflown.	надлежен орган а) Што се однесува на летови преку отворено море: надлежниот орган на земјата на регистрација. б) Што се однесува на летови, кои не се вршат преку отворено море: надлежниот орган на земјата која има суверенитет врз територијата која се прелетува.	AN 2; PANS-ATM
A128	approved; APV Accepted by a Contracting State as suitable for a particular purpose.	одобрено; APV Прифатено од страна на договорна земја како соодветно за одредена намена.	AN 8
A129	approved maintenance organization; AMO An organization approved by a Contracting State, in accordance with the requirements of Annex 6, Part I, Chapter 8 — Aeroplane Maintenance, to perform maintenance of aircraft or parts thereof and operating under supervision approved by that State.	овластена организација за одржување; AMO Организација одобрена од страна на договорна земја, во согласност со условите наведени во Анекс 6, Дел I, Поглавје 8 – Одржување на авион, за вршење на одржување на воздухоплови или нивни делови, а која работи под надзор кој е одобрени од таа земја.	AN 1
A130	approved training Training conducted under special curricula and supervision approved by a Contracting State that, in the case of flight crew members, is conducted within an approved training organization	одобрена обука Обука која се спроведува согласно посебни наставни планови/програма и под надзор одобрени од страна на договорна земја која, во случај на членови на екипаж, се спроведува во рамките на овластена организација за обука	AN 1
A131	approved training organization An organization approved by a Contracting State in accordance with the requirements of Annex 1, paragraph 1.2.8.2 and Appendix 2 to perform flight crew training and operating under the supervision of that State.	овластена организација за обука Организација која е одобрена од страна на договорна земја во согласност со условите од Анекс 1, став 1.2.8.2 и Прилог 2 за вршење на обука на екипаж на лет, а која работи под надзор на таа земја.	AN 1
A132	apron A defined area, on a land aerodrome, intended to accommodate aircraft for purposes of loading or unloading passengers, mail or cargo, fuelling, parking or maintenance.	платформа Определена/дефинирана површина, на аеродром на земја наменета за опслужување на воздухоплови за потребите за качување или симнување на патници, товари на пошта или товар, за полнење гориво, паркирање или одржување.	AN 2; AN 4; AN 11; AN 14/I; PANS-ATM
A133	apron management service	услуга за управување со платформа	AN 11;

	A service provided to regulate the activities and the movement of aircraft and vehicles on an apron.	Услуга која се дава за регулирање на активностите и движењето на воздухоплови и возила по платформата.	AN 14/I
A134	apron taxiway A portion of a taxiway system located on an apron and intended to provide a through taxi route across the apron.	патека за возење на платформа Дел од системот на патеката за возење лоциран на платформа наменета да обезбеди директна маршрута за возење по земја преку платформата.	AN 2; AN 4; AN 14/I; PANS-ATM
A135	area control centre; ACC; area control A unit established to provide air traffic control service to controlled flights in control areas under its jurisdiction.	центар на обласната контрола; АСС Единица востановена за давање на услуги на контролата на летање на контролирани летови во контролирани области кои се под нејзина надлежност.	AN 2; AN 3; AN 11; PANS-ATM
A136	area control service Air traffic control service for controlled flights in control areas.	услуги на обласната контрола Услуги на контролата на летање за контролирани летови во контролирани области.	AN 2; AN 11; PANS-ATM
A137	area minimum altitude; AMA The minimum altitude to be used under instrument meteorological conditions (IMC), that provides a minimum obstacle clearance within a specified area, normally formed by parallels and meridians.	минимална апсолутна висина во областа; АМА Минималната висина која треба да се користи во метеоролошки услови за летање по инструменти (ИМС), која обезбедува минимална висина за надвисување на препреки во рамките на одредена област, која вообичаено добива облик со помош на паралели и меридијани.	PANS-OPS/I
A138	area navigation; RNAV A method of navigation which permits aircraft operation on any desired flight path within the coverage of station-referenced navigation aids or within the limits of the capability of self-contained aids, or a combination of these.	просторна навигација; RNAV Метод за навигација која овозможува воздухопловот да лета на која било сакана патека помеѓу кои било две географски точки кои се во дометот на радио-навигациските уреди или други самостојни уреди за навигација кои служат како извор на навигациски податоци.	AN 11; PANS-ATM; PANS-OPS/I; PANS-OPS/II
A139	area navigation route An ATS route established for the use of aircraft capable of employing area navigation.	рута на воздухопловна навигација Рута на ATS утврдена за опслужување на воздухоплови кои се опремени да користат просторна навигација.	AN11
A140	ASHTAM (ASH/NOTAM) A special series of NOTAM notifying by means of a specific format change in activity of a volcano, a volcanic eruption and/or volcanic ash cloud that is of significance to aircraft operations.	ASHTAM (ASH/NOTAM) Посебна серија на NOTAM со кој се известува, во посебен формат, за измена во активноста на вулкан, ерупција на вулкан и/или облак од вулканска пепел кој е од посебно значење за операциите на воздухопловите.	AN 15
A141	assemble A process of merging data from multiple sources into a database and establishing a baseline for subsequent processing.	спојување Процес за спојување на податоци добиени од различни извори во една база на податоци и за воспоставување на основа за понатамошна обработка.	AN 15
A142	assign/assignment Distribution of frequencies to stations. Distribution of SSR Codes or 24-bit aircraft addresses to aircraft.	доделува/доделување Распределба на фреквенции на станиците. Распределба на SSR кодови или на 24-битни адреси на воздухопловите.	PANS/ATM
A142	ATC clearance Authorization for an aircraft to proceed under conditions specified by an air traffic control unit.	одобрение од контролата на летање Одобрение на воздухоплов да продолжи согласно условите утврдени од страна на единица на контролата на летањето.	PANS/ATM

A142	ATC unit A generic term meaning variously, area control centre, approach control unit or aerodrome control tower.	единица на контролата на летање Општ израз со различно значење, центар на обласната контрола, единицата на контролата за приод или аеродромската контролна кула.	PANS/ATM
A142	ATS reporting office A unit established for the purpose of receiving reports concerning air traffic services and flight plans submitted before departure.	пријавно биро на ATS Единица воспоставена за прием на извештаи во врска со услугите на воздушен сообраќај како и плановите на летови кои се доставуваат пред заминување.	PANS/ATM
A143	ATS route A specified route designed for channeling the flow of traffic as necessary for the provision of air traffic services.	рута на ATS Утврдена рута определена за канализирање на протокот на сообраќајот како што е потребно заради давање услуги на контролата на летање.	AN/2
A144	authorized agent A person who represents an aircraft operator and who is authorized by or on behalf of such operator to act on formalities connected with the entry and clearance of the operator`s aircraft, crew, passengers, cargo, mail, baggage or stores and includes, where national law permits, a third party authorized to handle cargo on the aircraft.	овластен застапник Лице кое го застапува операторот на воздухопловот и кое е овластено од страна на или во името на тој оператор да ги врши формалностите во врска со влезот и царинењето на на воздухопловот на операторот, екипажот, патниците, товарот, поштата, багажот или залихите и вклучува, онаму каде што тоа го дозволува националниот закон, трета страна која е овластена да го опслужува товарот во воздухопловот.	AN/9
A145	automatic dependent surveillance; ADS A surveillance technique in which aircraft automatically provide, via a data link, data derived from on-board navigation and position-fixing systems, including aircraft identification, four -dimensional position and additional data as appropriate.	автоматско зависен надзор; ADS Техника за надзор, со која воздухопловот автоматски, преку линија за пренос на податоци, ги обезбедува податоците добиени од навигациониот систем во воздухопловот и од системите за одредување на позиција, како што се и податоците за идентификација, четири-димензионалната позиција и други дополнителни податоци ако се потребни.	AN/2
A146	automatic deployable ELT; ELT (AD) An ELT which is rigidly attached to an aircraft and which is automatically deployed and activated by impact, and, in some cases, also by hydrostatic sensors. Manual deployment is also provided.	автоматски употреблив ELT; ELT (AD) ELT кој е јако прицврстен на воздухоплов и кој автоматски се користи и активира при удар, и исто така, во некои случаи, со хидростатични сензори. Исто така постои можност и за рачно користење.	AN 6/I
A147	automatic fixed ELT; ELT (AF) An automatically activated ELT which is permanently attached to an aircraft.	автоматски фиксиран ELT; ELT (AF) Автоматски активиран ELT кој е постојано прицврстен на воздухопловот.	AN 6/I
A148	automatic portable ELT; ELT (AP) An automatically activated ELT which is rigidly attached to an aircraft but readily removable from the aircraft.	автоматски пренослив ELT; ELT (AP) Автоматски активиран ELT, кој е цврсто прикачен за воздухопловот, но може брзо/без тешкотии да се отстрани од воздухопловот.	AN 6/I
A149	automatic terminal information service; ATIS The automatic provision of current, routine information to arriving and departing aircraft throughout 24 hours or a specified portion thereof.	автоматска информативна услуга на аеродромската контрола; ATIS Автоматско доставување на тековни, секојдневни информации до воздухопловите во пристигнување и заминување, во текот на 24 часа или во определно време	AN 11
A149	aviation security Safeguarding civil aviation against acts of	обезбедување во воздухопловство Заштита на цивилното воздухопловство	AN 17

	unlawful interference. This objective is achieved by a combination of measures and human and material resources.	од дејствија на незаконско постапување. Ова се постигнува преку збир/комбинација на мерки и човечки и материјални ресурси	
A149	AW (aerial work) An aircraft operation in which an aircraft is used for specialized services such as agriculture, construction, photography, surveying, observation and patrol, search and rescue, aerial advertisement etc.	AW (специјализирани услуги со воздухоплов) Воздухопловни активности во кои што воздухоплов се користи за давање на специјализирани услуги како што се, за потребите на земјоделството, на градежништво, за фотографирање, топографско снимање, набљудување и патролирање, потрага и спасување, рекламни цели итн.	AN 6/1
B			
B1	background check A check of a person's identity and previous experience, including where legally permissible, any criminal history as part of the assessment of an individual's suitability to implement a security control and/or for unescorted access to a security restricted area.	безбедносна проверка Проверка на идентитетот и претходното искуство на едно лице, вклучувајќи и ако е законски дозволено, кое било криминално досие како дел од проценката на компетентноста/соодветноста на лицето да спроведува контрола на обезбедувањето и/или за пристап без придружба до зоните со ограничен пристап.	AN 17
B2	baggage Personal property of passengers or crew carried on an aircraft by agreement with the operator.	багаж Лична сопственост на патниците или на екипажот кои се превезуваат со воздухопловот согласно договор со операторот.	AN 9
B3	balked landing A landing manoeuvre that is unexpectedly discontinued at any point below the obstacle clearance altitude/height (OCA/H).	прекинато слетување Маневар за слетување кој е неочекувано прекинат на која било точка под апсолутната/релативната висина за (безбедно) надвишување на препреки (OCA/H)	AN 14/I
B4	balloon A non-power-driven lighter-than-air aircraft.	балон Воздухоплов полесен од воздух, без моторен погон.	AN 1
B5	bare Earth Surface of the Earth including bodies of water and permanent ice and snow, and excluding vegetation and man-made objects.	гола земја Површина на земјата, вклучувајќи ги водените површини и постојаниот мраз и снег, но со исклучок на вегетацијата и изградените објекти.	AN 4
B6	barrette Three or more aeronautical ground lights closely spaced in a transverse line so that from a distance they appear as a short bar of light.	пречка (со светла) Три или повеќе воздухопловни светла на земја попречно распоредени на мало растојание, така што од далеку даваат слика на куса светлосна пречка	AN 14
B7	base turn A turn executed by the aircraft during the initial approach between the end of the outbound track and the beginning of the intermediate or final approach track. The tracks are not reciprocal.	основно свртување Засврт кој го изведува воздухопловот за време на почетниот приод меѓу крајот на излезната патна линија и почетокот на непосредната или завршната патека за приод. Патните линии не се реципрочни.	AN 11
B8	basic instrument flight trainer [Apparatus] which is equipped with appropriate instruments, and which simulates the flight deck environment of an	уред за почетна обука за летање по инструменти [Уред] кој е опремен со соодветни инструменти и со кој се симулира	AN 1

	aircraft in flight in instrument flight conditions.	окожувањето во пилотската кабина на воздухоплов во лет, кој лета согласно условите за летање по инструменти.	
B9	becquerel; Bq The activity of a radionuclide having one spontaneous nuclear transition per second.	бекерел; Bq Радиоактивност на материјали со еден распад (на атомското јадро) во секунда.	AN 5
B10	blind transmission A transmission from one station to another station in circumstances where two-way communication cannot be established but where it is believed that the called station is able to receive the transmission.	пренос на слепо Пренос од една станица до друга станица кога не може да се воспостави двонасочна комуникација, но се претпоставува дека бараната станица може да ги прима пораките.	AN 10/II
B11	border integrity The enforcement, by a State, of its laws and/or regulations concerning the movement of goods and/or persons across its borders.	граничен интегритет Спроведувањето, од страна на земја, на нејзините закони и/или прописи во врска со движењето на стоки и/или лица преку нејзините граници.	AN 9
B12	broadcast; BCST A transmission of information relating to air navigation that is not addressed to a specific station or stations.	емитување; BCST Пренос на информации кои се однесуваат на воздухопловната навигација, кои не се упатени кон одредена станица или станици.	AN 10/II
	business aviation; see: corporate aviation	деловна авијација (превоз на патници и стока по воздушен пат за деловни цели) види: корпоративна авијација	AN 17

C

C1	cabin attendant (formerly) /cabin crew member A crew member who performs, in the interest of safety of passengers, duties assigned by the operator or the pilot-in-command of the aircraft, but who shall not act as a flight crew member.	кабински персонал (порано))/ член на кабински екипаж Член на екипаж кој, во интерес на безбедноста на патниците, извршува должности кои му ги доверил операторот или водачот на воздухопловот, но кој не смее да делува во својство на член на екипаж на летање.	AN 6/I
C2	calendar Discrete temporal reference system that provides the basis for defining temporal position to a resolution of one day (ISO 19108*).	календар Посебен референтен систем за именување на временски периоди, кој ја дава основата за дефинирање на поставувањето на времето со резолуција од еден ден (ISO 19108*).	AN 4
C3	candela; cd The luminous intensity, in the perpendicular direction, of a surface of 1/600 000 square metre of black body at the temperature of freezing platinum under a pressure of 101 325 newtons per square metre.	кандела; cd Јачина на светлината, во нормална насока, врз површина од 1/600 000 квадратни метри на темно тело, на температура на мрзнење на платина под притисок од 101 325 њутни на квадратен метар.	AN 5
C4	canopy Bare Earth supplemented by vegetation height.	свод Гола земја дополнета со висината на вегетацијата.	AN 4
C5	capacitor discharge light A lamp in which high-intensity flashes of extremely short duration are produced by the discharge of electricity at high voltage through a gas enclosed in a tube.	трепкачко светло со кондензаторско празнење Лампа во која со електрично празнење под висок напон, преку цевка наполнета со гас, се произведува многу краток блесок со висок интензитет.	AN 14/I
C6	cargo; freight; air cargo (without mail) Any property carried on an aircraft other than mail, stores and accompanied or	товар; (без пошта) Каква било сопственост која се превезува со воздухоплов, освен пошта, залихи,	AN 9

	mishandled baggage.	багаж со придружба или проверен багаж со кој погрешно се постапувало.	
C7	cargo aircraft Any aircraft, other than a passenger aircraft, which is carrying goods or property.	товарен воздухоплов Секој воздухоплов, но не и патнички, со кој се превезува стока или друг вид на сопственост.	AN 18
C8	Category A With respect to helicopters, means a multi-engined helicopter designed with engine and system isolation features specified in Part IVB and capable of operations using take-off and landing data scheduled under a critical engine failure concept which assures adequate designated surface area and adequate performance capability for continued safe flight or safe rejected take-off.	Категорија А Во однос на хеликоптери, значи хеликоптер со повеќе мотори, проектиран со мотор и карактеристики на системска изолација, наведени во дел IVB, а кој може да изведува операции со користење на податоци за полетување и слетување распоредени согласно концептот за отказ на мотор со кој се гарантира соодветна површина за движење и соодветни можности на карактеристиките за непрекинат безбеден лет или безбедно прекинато полетување.	AN 8
C9	Category B With respect to helicopters, means a single-engine or multi-engined helicopter which does not meet Category A standards. Category B helicopters have no guaranteed capability to continue safe flight in the event of an engine failure, and a forced landing is assumed.	Категорија Б: Во однос на хеликоптери, значи хеликоптер со еден мотор или со повеќе мотори, кој не ги исполнува стандардите за категорија А. Хеликоптер од категорија Б не гарантира можност дека летот ќе продолжи да се одвива безбедно во случај на дефект на мотор, и се претпоставува дека ќе се изврши принудно слетување.	AN 8
C10	Category I (CAT I) operation; CAT I A precision instrument approach and landing with a decision height not lower than 60 m (200 ft) and with either a visibility not less than 800 m or a runway visual range not less than 550 m.	лет од категорија I (CAT I); CAT I Прецизен приод и слетување по инструменти, со висина на носење на одлука која не е помала од 60 m (200 ft) и или со видливост не е помала од 800 m или со видливост долж ПСП не помала од 550 m.	AN 6/II
C11	Category II (CAT II) operation; CAT II A precision instrument approach and landing with a decision height lower than 60 m (200 ft), but not lower than 30 m (100 ft), and a runway visual range not less than 350 m.	лет од категорија II (CAT II); CAT II Прецизен приод и слетување по инструменти со висина на носење на одлука помала од 60 m. (200 ft), но не помала од 30 m. (100 ft) и со видливост долж ПСП не помала од 350 m.	AN 6/II
C12	Category IIIA (CAT IIIA) operation; CAT IIIA A precision instrument approach and landing with: a) a decision height lower than 30 m (100 ft) or no decision height; and b) a runway visual range not less than 200 m.	лет од категорија (CAT IIIA); CAT IIIA Прецизен приод и слетување по инструменти со: а) висина на носење на одлука помала од 30 m. (100 ft) или без висина на носење на одлука; и б). видливост долж ПСП не помала од 200 m.	AN 6/II
C13	Category IIIB (CAT IIIB) operation; CAT IIIB A precision instrument approach and landing with: a) a decision height lower than 15 m (50 ft) or no decision height; and b) a runway visual range less than 200 m but not less than 50 m.	лет од категорија IIIB (CAT IIIB); CAT IIIB Прецизен приод и слетување по инструменти со: а) висина на носење на одлука помала од 15 m. (50 ft) или без висина на носење на одлука; и б). видливост долж ПСП помала од 200, но не помала од 50 m.	AN 6/II

C14	Category III (CAT III) operation; CAT III A precision instrument approach and landing with no decision height and no runway visual range limitations.	лет од категорија III (CAT III); CAT III Прецизен приод и слетување по инструменти без висина на носење на одлука и без ограничувања на видливоста долж ПСП	AN 6/II
	casual factors see: causes	причини	AN 13
C15	causes Actions, omissions, events, conditions, or a combination thereof, which led to the accident or incident.	причини Дејствија, пропусти, настани, услови или нивна комбинација што води до несреќа или инцидент.	AN 13
	CDA see: current data authority The designated ground system through which a CPDLC dialogue between a pilot and a controller currently responsible for the flight is permitted to take place.	CDA (систем на земја за размена на податоци) Систем на земја за размена на податоци меѓу пилот и контролор кој е надлежен за водење на летот.	PANS/ATM
C16	ceiling The height above the ground or water of the base of the lowest layer of cloud below 6 000 metres (20 000 ft) covering more than half the sky.	висина на базата на облаци (плафон) Релативната висина над земјата или водата од базата на најнискиот слој на облаци под 6000 метри (20 000 ft), кои покриваат повеќе од половина од небото.	PANS/ATM
C17	Celsius temperature The Celsius temperature is equal to the difference $t^{\circ}\text{C} = T - T_0$ between two thermodynamic temperatures T and T_0 where T_0 equals 273.15 kelvin.	температура изразена во Целзиусови степени Температурата изразена во Целзиусови степени е еднаква на разликата $t^{\circ}\text{C} = T - T_0$ меѓу две термодинамички температури T и T_0 , каде T_0 е еднаква на 273.15 келвина.	AN 5
C18	certification A formal evaluation and confirmation by or on behalf of the appropriate authority for aviation security that a person possesses the necessary competencies to perform assigned functions to an acceptable level as defined by the appropriate authority.	издавање уверенија/дозволи Формална оценка и потврда од страна на или во име на надлежниот орган за обезбедување на воздухопловството дека лице ги има квалификациите потребни за извршување на доделени задачи, на прифатливо ниво како што тоа го утврдил надлежниот орган.	AN 17
C19	certified aerodrome An aerodrome whose operator has been granted an aerodrome certificate.	аеродром со уверение за работа Аеродром чијшто оператор поседува уверение за аеродроми.	AN 14/I
C20	certify as airworthy (to) To certify that an aircraft or parts thereof comply with current airworthiness requirements after maintenance has been performed on the aircraft or parts thereof.	да се потврди како пловидбен Се потврдува дека воздухоплов или неговите делови ги исполнуваат важечките услови за пловидбеност после извршено одржување на воздухопловот или неговите делови.	AN 1
C21	change-over point; COP The point at which an aircraft navigating on an ATS route segment defined by reference to very high frequency omnidirectional radio ranges is expected to transfer its primary navigational reference from the facility behind the aircraft to the next facility ahead of the aircraft.	точка на премин на следно навигациско средство; COP Точката на која воздухоплов кој лета на дел/сегмент од рута на ATS, утврдена со референца на сенасочен радио фар со висока фреквенција се очекува да ја префрли својата примарна навигациска референца од средството позади воздухопловот на следното средство пред воздухопловот.	AN 2
C22	Class A airspace IFR flights only are permitted, all flights are provided with air traffic control service and are separated from each other.	воздушен простор од класа А Дозволен се само летови по IFR, сите летови добиваат услуги од контролата на летање и се раздвојуваат еден од друг.	AN 11

C23	Class B airspace IFR and VFR flights are permitted, all flights are provided with air traffic control service and are separated from each other.	воздушен простор од класа B Дозволени се летови по IFR и VFR, сите летови добиваат услуги од контролата на летање и се раздвојуваат еден од друг.	AN 11
C24	Class C airspace IFR and VFR flights are permitted, all flights are provided with air traffic control service and IFR flights are separated from other IFR flights and from VFR flights. VFR flights are separated from IFR flights and receive traffic information in respect of other VFR flights.	воздушен простор од класа C Дозволени се летови по IFR и VFR, сите летови добиваат услуги од контролата на летање, а летовите по IFR се раздвојуваат од другите летови по IFR и од летовите по VFR. Летовите по VFR се раздвојуваат од летовите по IFR и добиваат информации што се однесува на другите летови по VFR.	AN 11
C25	Class D airspace IFR and VFR flights are permitted and all flights are provided with air traffic control service, IFR flights are separated from other IFR flights and receive traffic information in respect of VFR flights, VFR flights receive traffic information in respect of all other flights.	воздушен простор од класа D Дозволени се летови по IFR и VFR, и сите летови добиваат услуги на контролата на летање, летовите по IFR се раздвојуваат од други летови по IFR и добиваат информации за сообраќајот што се однесува на летови по VFR, а летовите по VFR добиваат информации за сообраќајот во однос на сите други летови.	AN 11
C26	Class E airspace IFR and VFR flights are permitted, IFR flights are provided with air traffic control service and are separated from other IFR flights. All flights receive traffic information as far as is practical. Class E shall not be used for control zones.	воздушен простор од класа E Дозволени се летови по IFR и VFR, летовите по IFR добиваат услуги од контролата на летање и се раздвојуваат од другите летови по IFR. Сите летови добиваат информации за сообраќајот што е можно повеќе. Класа E не смее да се користи за контролни зони.	AN 11
C27	Class F airspace IFR and VFR flights are permitted, all participating IFR flights receive an air traffic advisory service and all flights receive flight information service if requested. <i>Note.— Where air traffic advisory service is implemented, this is considered normally as a temporary measure only until such time as it can be replaced by air traffic control.</i>	воздушен простор од класа F Дозволени се летови по IFR и VFR, сите летови по IFR кои учествуваат добиваат советодавни услуги и сите летови добиваат услуги за информации за лет, на барање. <i>Забелешка. Онаму каде се даваат советодавни услуги за воздушниот сообраќај, ова обично се смета за временска мерка се додека контролата на летање не преземе одговорност.</i>	AN 11
C28	Class G airspace IFR and VFR flights are permitted and receive flight information service if requested.	воздушен простор од класа G Дозволени се летови по IFR и VFR и тие добиваат услуги за информации во лет, на барање.	AN 11
C28	clearance; air traffic control clearance Authorization for an aircraft to proceed under conditions specified by an air traffic control unit.	одобрение; одобрение од контролата на летање Одобрение на воздухоплов да продолжи под услови утврдени од страна на единица на контрола на летање.	AN 2
C29	clearance limit The point to which an aircraft is granted an air traffic control clearance.	ограничување на одобрение Точката до која на воздухоплов му е дадено одобрение од страна на контролата на летање.	AN 2
C30	clearance of goods The accomplishment of the customs formalities necessary to allow goods to enter home use, to be exported or to be placed under another customs procedure.	царинење на стока Спроведување на царинските формалности кои се неопходни со цел да може стоката да влезе за домашно користење, да се извезе или да се стави во друга царинска постапка.	AN 9
C31	clearway; CWY A defined rectangular area on the ground or	појас без препреки; CWY Одредена правоаголна површина на земја	AN 4

	water under the control of the appropriate authority, selected or prepared as a suitable area over which an aeroplane may make a portion of its initial climb to a specified height.	или водена површина под надлежност на соодветен надлежен орган, избрана или подготвена како соодветна површина над која воздухоплов може да започне со дел од своето почетно качување до одредена релативна висина.	
C31	climatological table; aerodrome climatological table Table providing statistical data on the observed occurrence of one or more meteorological elements at an aerodrome.	табела со приказ на климатските услови Табела која прикажува статистички податоци за забележена појава на еден или повеќе метеоролошки елементи за аеродром.	AN 3
C32	cloud of operational significance A cloud with the height of cloud base below 1 500 m (5 000 ft) or below the highest minimum sector altitude, whichever is greater.	облак од оперативно значење Облак со висина на база на облак под 1 500 м. (5 000 ft) или под највисоката минимална секторска апсолутна висина, што и е да е поголемо.	AN 3
C33	code (SSR) The number assigned to a particular multiple pulse reply signal transmitted by a transponder in Mode A or Mode C.	(SSR) код (секундарен надзорен радар) Број кој му е доделен на даден повеќекратен импулсен повратен сигнал (одговор), кој го пренесува транспондер во Мод А или Мод С.	PANS/ATM
C34	commencement of journey The point at which the person began his journey, without taking into account any airport at which he stopped in direct transit, either on a through-flight or a connecting flight, if he did not leave the direct transit area of the airport in question.	почеток на патувањето Местото од кое лицето го започнало своето патување, не земајќи предвид ни еден аеродром на кој лицето застанало во директен транзит, било преку директен/единствен односно врзан лет, ако тоа не ја напуштило зоната за директен транзит на аеродромот за кој станува збор.	AN 9
C35	commercial air transport flight/commercial air transport operation; An aircraft operation involving the transport of passengers, cargo or mail for remuneration or hire.	комерцијален воздушен сообраќај Лет на воздухоплов, кој опфаќаат превоз на патници, товар или пошта со/заради надоместок или закуп.	AN6/II
C36	commissary supplies Items, either disposable or intended for multiple use, that are used by the aircraft operator for provision of services during flights, in particular for catering, and for the comfort of passengers.	залихи во бифето Артикли, било за еднократно или наменети за повеќекратно користење, кои ги користи операторот на воздухопловот за давање услуги за време на летовите, особено за храна и пијалаци (кетеринг) и за удобство на патниците.	AN 9
C37	common mark A mark assigned by the International Civil Aviation Organization to the common mark registering authority registering aircraft of an international operating agency on other than a national basis. <i>Note.— All aircraft of an international operating agency which are registered on other than a national basis will bear the same common mark.</i>	заедничка ознака Ознака која Меѓународната организација за цивилно воздухопловство ја доделува на надлежниот орган за регистрација на заеднички ознаки, кој врши регистрација на воздухоплови на меѓународна оперативна агенција и тоа по друга основа, а не национална. <i>Забелешка. – Сите воздухоплови на меѓународна оперативна агенција кои се регистрираат по друга основа а не национална ќе добијат иста заедничка ознака.</i>	AN 7
C38	common mark registering authority The authority maintaining the non-national register or, where appropriate, the part thereof, in which aircraft of an international operating agency are registered.	Надлежен орган за регистрирање на заедничка ознака Надлежниот орган која го одржува не-националниот регистар или, ако е потребно, негов дел, во кој се регистрираат воздухопловите на	AN 7

		меѓународна оперативна агенција.	
C39	compacted snow Snow which has been compressed into a solid mass that resists further compression and will hold together or break up into lumps if picked up; specific gravity: 0.5 and over.	набиен снег Снег кој е набиен во цврста маса која дава отпор при понатамошно набивање и не се распаѓа, или, ако се подигне, се распаѓа во грутки; специфична тежина: 0.5 и повеќе.	AN 14/1
C40	competency A combination of skills, knowledge and attitudes required to perform a task to the prescribed standard.	стручна оспособеност Збир на вештини, знаење и ставови, кои се потребни да се изврши задача согласно пропишаните стандарди.	AN 1
C41	competency element An action that constitutes a task that has a triggering event and a terminating event that clearly defines its limits, and an observable outcome.	составен дел / елемент на стручна оспособеност Дејство кое е составен дел од една задача, која има свои почетни и крајни настани, со кои јасно се утврдуваат/одредуваат неговите граница и видливи резултати.	AN 1
C42	competency unit A discrete function consisting of a number of competency elements.	единица на стручна оспособеност Засебна функција која се состои од определен број на составни делови/елементи на стручна оспособеност.	AN 1
C42	competent authority; appropriate authority a). Regarding flight over the high seas: the relevant authority of the State of Registry. b) Regarding flight other than over the high seas: the relevant authority of the State having sovereignty over the territory being overflowed.	надлежен орган а). <i>Што се однесува на летови преку отворено море:</i> соодветниот надлежниот орган на земјата на регистрација. б). <i>што се однесува на летови кои не се вршат преку отворено море:</i> соодветниот надлежниот орган на земјата која има суверенитет на територијата која се прелетува.	AN 2
C43	computer A device which performs sequences of arithmetical and logical steps upon data without human intervention. <i>Note.— When the word ‘computer’ is used in this document it may denote a computer complex, which includes one or more computers and peripheral equipment.</i>	компјутер Уред со кој врз основа на податоци извршува серија на аритметички и логички операции, без човечка интервенција. <i>Забелешка: - За потребите на овој документ, зборот “компјутер” може да значи опрема која се состои од еден или неколку компјутера и периферна опрема.</i>	PANS/ATM
C44	conference communications Communication facilities whereby direct speech conversation may be conducted between three or more locations simultaneously.	конференциска врска Уреди за комуникација со кои се врши истовремена, директна говорна комуникација помеѓу три или повеќе локации.	AN 11
C45	configuration (as applied to the aeroplane) A particular combination of the positions of the moveable elements, such as wing flaps and landing gear, etc., that affect the aerodynamic characteristics of the aeroplane.	конфигурација (што се однесува на авиони) Определена комбинација на позициите на подвижните делови, како на пример, закрилцата и стојниот трап итн., кои влијаат врз аеродинамичните карактеристики на авионот.	AN 8
C46	configuration deviation list; CDL A list established by the organization responsible for the type design with the approval of the State of Design which identifies any external parts of an aircraft type which may be missing at the commencement of a flight, and which contains, where necessary, any information	список на (дозволени) отстапувања од конфигурацијата; CDL Список кој го утврдува организацијата која е одговорна за проектот на тип со одобрение од земјата на проектирање, а во кој се наведува кој било од надворешните делови на тип на воздухолов кои на почетокот на летот	AN 6/I

	on associated operating limitations and performance correction.	може да недостасуваат, и кој содржи, ако е потребно, какви било информации за придружните оперативни ограничувања и за поправка на перформансите.	
C47	congested area In relation to a city, town or settlement, any area which is substantially used for residential, commercial or recreational purposes.	густо населена област Што се однесува на велеград, град или населба, секоја област која во основа се користи за живеење, за комерцијални или рекреативни цели.	AN 6/III
C48	consignment One or more packages of dangerous goods accepted by an operator from one shipper at one time and at one address, receipted for in one lot and moving to one consignee at one destination address.	пратка Еден или неколку пакети со опасни материи кои оператор ги прима од испраќач, во дадено време и на дадена адреса, кои се примени како целина и се упатуваат до консигнатор/примач на пратка на адреса на одредиштето.	AN 18
C49	contour line A line on a map or chart connecting points of equal elevation.	изохипси/изо-линии Линија на мапа или карта која ги поврзува точките (на слоевите) со иста висина.	AN 4
C50	control area; CTA A controlled airspace extending upwards from a specified limit above the earth.	контролирана област; CTA Контролиран воздушен простор кој се протега нагоре од утврдена граница над земјата.	AN 2
C51	controlled aerodrome An aerodrome at which air traffic control service is provided to aerodrome traffic. <i>Note.— The term ‘controlled aerodrome’ indicates that air traffic control service is provided to aerodrome traffic but does not necessarily imply that a control zone exists.</i>	контролиран аеродром Аеродром на кој се даваат услуги на контролата на летање на сообраќајот на аеродромот. <i>Забелешка. – Изразот “контролиран аеродром” значи дека услуги на контролата на летање се даваат на сообраќајот на аеродромот, но не мора да значи дека постои контролирана област.</i>	AN 2
C52	controlled airspace An airspace of defined dimensions within which air traffic control service is provided in accordance with the airspace classification. <i>Note.— Controlled airspace is a generic term which covers ATS airspace Classes A, B, C, D and E as described in Annex 11, 2.6.</i>	контролиран воздушен простор Воздушен простор со определени димензии во рамките на кој се даваат услуги на контролата на летање согласно класификацијата на воздушниот простор. <i>Забелешка. – Контролиран воздушен простор претставува општ поим кој го опфаќа воздушниот простор на ATS од класите A, B, C, D и E, како што е опишано во Анекс 11, 2.6.</i>	AN2
C53	controlled flight Any flight which is subject to an air traffic control clearance.	контролиран лет Секој лет кој подлежи на одобрение од контролата на летање.	AN 2
C54	controller-pilot data link communications; CPDLC A means of communication between controller and pilot, using data link for ATC communications.	комуникации контролор-пилот преку канал за пренос на податоци; CPDLC Начин на комуникација помеѓу контролор и пилот, со користење на канал за пренос на податоци.	AN 2
C54	aerodrome control tower; TWR; A unit established to provide air traffic control service to aerodrome traffic.	аеродромска контролна кула; TWR Единица воспоставена за давање на услуги на контролата на летање за сообраќајот на аеродромот.	AN 2
C55	control zone; CTR A controlled airspace extending upwards from the surface of the earth to a specified upper limit.	контролирана зона; ЦТР Контролиран воздушен простор кој се протега нагоре од површината на земјата до утврдена горна граница.	AN 2

C56	co-pilot A licensed pilot serving in any piloting capacity other than as pilot-in-command but excluding a pilot who is on board the aircraft for the sole purpose of receiving flight instruction.	копилот Пилот со дозвола, кој врши должности поврзани со управување со воздухоплов, но кои се различни од оние на водачот на воздухолов, но со исклучок на пилотот кој се наоѓа во воздухопловот само со цел за обука по летање.	AN 1
C57	corporate aviation ; business aviation The non-commercial operation or use of aircraft by a company for the carriage of passengers or goods as an aid to the conduct of company business, flown by a professional pilot employed to fly the aircraft. (Note that corporate aviation is a subset of general aviation).	корпоративна авијација ; деловна авијација (воздушен превоз на патници и стока за деловни цели) Некомерцијален лет или користење на воздухоплови од страна на компанија за превоз на патници или стока, како средство за вршење на деловното работење на компанијата, со кој управува професионален пилот ангажирани да летаат со воздухопловот. (Да се напомене дека корпоративната авијација е подгрупа од општата авијација)	AN 17
C58	coulomb ; C The quantity of electricity transported in 1 second by current of 1 ampere.	кулон ; C Количина на електрицитет кој го пренесува струјата од 1 ампер за време од 1 секунда.	AN 5
C59	credit Recognition of alternative means or prior qualifications.	признавање Признавање на алтернативни средства или претходни квалификации.	AN 1
C60	crew member ; aircraft crew member A person assigned by an operator to duty on an aircraft during a flight duty period.	член на екипаж Член кому операторот му доделил должност во воздухоплов за време на периодот на должноста на летање.	AN 6/I
	critical engine(s) see: critical power-unit(s)		
C61	critical power-unit(s) ; The power-unit(s) failure of which gives the most adverse effect on the aircraft characteristics relative to the case under consideration. <i>Note.— On some aircraft there may be more than one equally critical power-unit. In this case, the expression “the critical power-unit” means one of these critical power-units.</i>	критична погонска единица Дефектот на погонската единица (погонските единици) кој влијае негативно врз карактеристиките на воздухопловот што се однесува на случајот кој се разгледува. <i>Забелешка.- Кај некои воздухоплови може да има повеќе еднакви критични погонски единици. Во овој случај поимот “критична погонска единица” значи една од овие критични погонски единици.</i>	AN 8
C62	cross-country ; cross-country flight A flight between a point of departure and a point of arrival following a pre-planned route using standard navigation procedures.	лет на маршрута Лет помеѓу точка на поаѓање и точка на пристигнување, кој се одвива по однапред испланирана рута користејќи стандардни процедури за навигација.	AN 1
C63	cruise climb ; drift up An aeroplane cruising technique resulting in a net increase in altitude as the aeroplane mass decreases.	качување на режим на крстарење Техника за крстарење на авион која доведува до чисто зголемување на апсолутната висина како што се намалува масата на авионот.	AN 2
C64	cruise relief pilot A flight crew member who is assigned to perform pilot tasks during cruise flight, to allow the pilot-in-command or a co-pilot to obtain planned rest.	пилот на крстарење Член на екипаж, со задачи да извршува задачи за пилотирање во фаза на лет на режим на крстарење, за да му се овозможи на водачот на воздухоплов или на копилотот да го остварат планираниот одмор.	AN 6/I

C65	cruising level A level maintained during a significant portion of a flight.	ниво на крстарење Ниво кое се одржува за време на поголемиот дел од летот.	AN 2
C66	culture All man-made features constructed on the surface of the Earth, such as cities, railways and canals.	инфраструктура Сите зданија кои ги изградил човекот на површината на Земјата, како на пример, градови, железнички пруги и канали.	AN 4
C67	current data authority; CDA The designated ground system through which a CPDLC dialogue between a pilot and a controller currently responsible for the flight is permitted to take place.	систем на земја за размена на податоци; CDA Систем на земја за размена на податоци меѓу пилот и контролор кој е надлежен за водење на летот.	AN 10/II
C68	current flight plan; CPL The flight plan, including changes, if any, brought about by subsequent clearances. <i>Note.— When the word ‘message’ is used as a suffix to this term, it denotes the content and format of the current flight plan data sent from one unit to another.</i> The note to the official definition appears only in PANS-ATM.	актуелен план на лет; CPL Планот на летот, вклучувајќи ги и измените, ако има, кои се резултат на последователни одобренија. <i>Забелешка. – Кога зборот “порака” се користи како наставка кон овој поим, ги означува содржината и форматот на податоците во актуелниот план на лет, испратена од една единица на друга.</i> (AN2, Оваа забелешка се појавува само во PANS-ATM.	AN 2 PANS-ATM
C69	cyclic redundancy check; CRC A mathematical algorithm applied to the digital expression of data that provides a level of assurance against loss or alteration of data.	проверка на точноста на преносот на податоците со помош на дупли/двојни податоци; CRC Математички алгоритам кој се однесува на дигиталното прикажување на податоците кој обезбедува ниво на осигурување/гаранција од губење или менување на податоците.	AN 4

D

D1	danger area; D An airspace of defined dimensions within which activities dangerous to the flight of aircraft may exist at specified times.	опасна зона; D Воздушниот простор со определени димензии, во кој, во определно време може да се одвиваат активности опасни по летањето на воздухопловот.	AN 2
D2	dangerous goods Articles or substances which are capable of posing a risk to health, safety, property or the environment and which are shown in the list of dangerous goods in the Technical Instructions or which are classified according to those Instructions. .	опасни материи Предмети или супстанции кои можат да претставуваат опасност по здравјето, безбедноста, имотот или човековата околина/опкружувањето, а се прикажани во листата на опасни материи во Техничките упатства или кои се класифицирани во согласност со тие упатства. <i>Забелешка. – Опасните материи се класифицирани во Анекс 18, Поглавје 3.</i>	AN 6/I AN 6/II AN 6/III AN 18
D3	dangerous goods accident An occurrence associated with and related to the transport of dangerous goods by air which results in fatal or serious injury to a person or major property damage.	несреќа со опасни материи Настан поврзан со и кој се однесува на превозот на опасни материи по воздушен пат, кој предизвикува фатална или сериозна повреда на лица или поголеми оштетувања на имотот.	AN 18
D4	dangerous goods incident An occurrence, other than a dangerous goods accident, associated with and related	инцидент со опасни материи Настан, кој не е несреќа со опасни материи, поврзан со и кој се однесува на	AN 18

	to the transport of dangerous goods by air, not necessarily occurring on board an aircraft, which results in injury to a person, property damage, fire, breakage, spillage, leakage of fluid or radiation or other evidence that the integrity of the packaging has not been maintained. Any occurrence relating to the transport of dangerous goods which seriously jeopardizes the aircraft or its occupants is also deemed to constitute a dangerous goods incident.	превозот на опасни материи по воздушен пат, кој не мора да се случи во воздухопловот, а кој предизвикува повреда на лице, оштетување на имот, пожар, кршење, пролевање, истекување на течност или озрачување или други докази дека дошло до оштетување на опаковката. Исто така, секој настан/појава поврзан со превозот на опасни материи, кој сериозно го загрозува воздухопловот или лицата во него, исто така се смета дека претставува инцидент со опасни материи.	
D5	database; DB One or more files of data so structured that appropriate applications may draw from the files and update them.	база на податоци; DB Една или неколку датотеки со податоци, кои се организирани така да со соодветни програми од нив може да се вадат податоци и да се ажурираат.	AN 15
D6	data convention An agreed set of rules governing the manner or sequence in which a set of data may be combined into a meaningful communication.	правила за групирање на податоци (податочна конвенција) Договорен збир на правила со кои се регулира начинот или редоследот на кој податоците може да се комбинираат во една разбирлива комуникација.	PANS-ATM
D7	data link-automatic terminal information service; D-ATIS The provision of ATIS via data link.	автоматско емитување на информации во зоната на (некои) аеродроми преку канал/линија за пренос на податоци D-ATIS Обезбедување на ATIS преку канал/линија за пренос на податоци.	PANS-ATM
D8	data link communications A form of communication intended for the exchange of messages via a data link.	комуникации преку канал/линија за пренос на податоци Начин на комуникација наменета за размена на пораки преку канал/линија за пренос на податоци.	AN 2
D9	data link initiation capability; DLIC A data link application that provides the ability to exchange addresses, names and version numbers necessary to initiate data link applications.	функција за иницирање комуникација преку канал за пренос на податоци; DLIC Апликација за пренос на податоци која обезбедува можност за размена на адреси, имиња и верзии на броеви кои се потребни за иницирање на апликации за линијата/каналот за пренос на податоци.	PANS-ATM
D10	data processing A systematic sequence of operations performed on data.	обработка на податоци Систематски редослед на операции поврзани со податоци.	PANS-ATM
D11	data product Data set or data set series that conforms to a data product specification (ISO 19131*).	производ од податоците Група на податоци или серија на група на податоци која се придржува кон спецификација за производ од податоците (ISO 19131*).	AN 15
D12	data product specification Detailed description of a data set or data set series together with additional information that will enable it to be created, supplied to and used by another party (ISO 19131*).	спецификација на производ од податоци Детален опис на група на податоци или на серија на група на податоци заедно со дополнителни информации кои се од помош при нејзината изработка, која се доставува до друга страна и која другата страна ја користи. (ISO 19131*).	AN 15
D13	data quality	квалитет на податоците	AN 4

	A degree or level of confidence that the data provided meet the requirements of the data user in terms of accuracy, resolution and integrity.	Степен или ниво на сигурност дека податоците кои се обезбедуваат ги исполнуваат условите на корисникот на податоците во поглед на точност, резолуција и комплетност.	
D14	data set Identifiable collection of data (ISO 19101*).	група на податоци Определен збир на податоци (ISO 19101*).	AN 15
D15	data set series Collection of data sets sharing the same product specification (ISO 19115*).	серија на група на податоци Збир на групи на податоци со иста спецификација за производ (ISO 19115*).	AN 15
D16	datum Any quantity or set of quantities that may serve as a reference or basis for the calculation of other quantities (ISO 19104*).	референтен податок Секоја вредност или група на вредности кои може да се користат како референца или основа за пресметување на други вредности (ISO 19104).	AN 4
D17	deadheading crew A crew member positioned by the operator in flight or by surface transport.	член на екипаж на летање кој се превезува како патник Член на екипаж на летање кој е поставен од страна на операторот одговорен за летот или од страна на одговорните за транспорт на земја.	AN 6/III
D18	decision altitude (DA) or decision height (DH); decision altitude/height; DA/H A specified altitude or height in the precision approach or approach with vertical guidance at which a missed approach must be initiated if the required visual reference to continue the approach has not been established.	апсолутна висина на носење на одлука (DA) или релативна висина на носење на одлука (DH) Утврдена апсолутна висина или релативна висина при прецизен приод или приод со вертикално водење на која мора да се започне со неуспешен приод, доколку не е утврдена потребната визуелна референца за продолжување со приодот.	PANS – OPS/II
D19	declarant Any person who makes a goods declaration or in whose name such a declaration is made.	лице кое изготвува декларација Секое лице кое изготвува декларација за стока или во чиешто име се изготвува таква декларација.	AN 9
D20	declared capacity A measure of the ability of the ATC system or any of its subsystems or operating positions to provide service to aircraft during normal activities. It is expressed as the number of aircraft entering a specified portion of airspace in a given period of time, taking due account of weather, ATC unit configuration, staff and equipment available, and any other factors that may affect the workload of the controller responsible for the airspace.	објавен капацитет на сектор Степен на способноста на системот на АТС , или кој било од неговите потсистеми или оперативни позиции, за давање на услуги на воздухоплови за време на нормални услови на работа. Се изразува како бројот на воздухоплови кои навлагаат во утврден дел од воздушниот простор во дадено време, имајќи ги предвид временските услови, конфигурацијата на единицата на АТС, расположливиот персонал и опрема, како и кои било други фактори кои можат да влијаат врз работата на контролорот на летање кој е одговорен за воздушниот простор.	AN 11
	declared distances a) <i>Take-off run available (TORA)</i> . The length of runway declared available and suitable for the ground run of an aeroplane taking off.	објавени должини a) <i>Расположива должина на полетно-слетна патека за залет при полетување (TORA)</i> . Објавена должина на полетно–слетната патека која е расположлива и соодветна за залет на авион кој полетува.	AN 6/I
D21	b) <i>Take-off distance available (TODA)</i> . The	b) <i>Расположива должина на полетно-</i>	AN 6/I AN 6/I

	<p>length of the take-off run available plus the length of the clearway, if provided.</p> <p>c) <i>Accelerate-stop distance available (ASDA)</i>. The length of the take-off run available plus the length of the stopway, if provided.</p> <p>d) <i>Landing distance available (LDA)</i>. The length of runway which is declared available and suitable for the ground run of an aeroplane landing.</p> <p><i>Note.— The calculation of declared distances is described in Annex 14, Volume I, Attachment A.</i> The note to the above official definition appears only in Annex 6/I.</p>	<p><i>слетната патека за полетување (TODAI)</i>. Должина на полетно–слетната патека која е расположлива и соодветна за залет плус должината на зоната без препреки, ако има.</p> <p>c) <i>Расположлива должина на полетно–слетната патека за прекинато полетување (ASDA)</i>. Расположивата должина на полетно–слетната патека за залет при полетување плус должината на продолжетокот за запирање на ПСП, ако има.</p> <p>d) <i>Расположлива должина на полетно–слетната патека за слетување (LDA)</i>. Објавена, расположлива должина на полетно–слетната патека која е соодветна за возење на авион по слетување. <i>Забелешка. – Во Анекс 14, Дел 1, Прилог А е опишано како се пресметуваат објавените растојанија.</i> Забелешката на горенаведената дефиниција ја има само во Анекс 6/1.</p>	AN 6/I
D22	<p>declared distances – heliports</p> <p>a) <i>Take-off distance available (TODAH)</i>. The length of the final approach and take-off area plus the length of helicopter clearway (if provided) declared available and suitable for helicopters to complete the take-off.</p> <p>b) <i>Rejected take-off distance available (RTODAH)</i>. The length of the final approach and take-off area declared available and suitable for performance class 1 helicopters to complete a rejected take-off.</p> <p>c) <i>Landing distance available (LDAH)</i>. The length of the final approach and take-off area plus any additional area declared available and suitable for helicopters to complete the landing manoeuvre from a defined height.</p>	<p>објавени должини – (хелидроми)</p> <p>a) <i>Расположлива должина за полетување, хеликоптер (TODAH)</i>. Должината на површината за завршниот приод и полетувањето плус должината на зоната без препреки за хеликоптер (ако има) која е објавена како расположлива и соодветна за хеликоптерите да може да ги завршат маневрите за полетување.</p> <p>b) <i>Расположлива должина за прекинато полетување, хеликоптер (RTODAH)</i>. Должината на површината за завршниот приод и полетувањето која е објавена како расположлива и соодветна за карактеристиките на хеликоптерите од класа 1 да може да ги завршат маневрите за прекинато полетување.</p> <p>c) <i>Расположлива должина за слетување, хеликоптер (LDAH)</i>. Должината на површината за завршниот приод и полетувањето плус која било дополнителна област објавени како расположливи и соодветни за хеликоптерите да може да го завршат маневарот за слетување од утврдена висина.</p>	AN 14/II
D23	<p>declared temperature</p> <p>A temperature selected in such a way that when used for performance purposes, over a series of operations, the average level of safety is not less than would be obtained by using official forecast temperatures.</p>	<p>објавена температура</p> <p>Температура која се избира така што кога се користи за целите на карактеристиките, во текот на серија на операции, просечното ниво на безбедноста не е помало од она кое би се постигнало со користење на официјални прогнози за температурите.</p>	AN 6/I

D24	<p>defined point after take-off The point, within the take-off and initial climb phase, before which the helicopter's ability to continue the flight safely, with one engine inoperative, is not assured and a forced landing may be required. <i>Note.— Defined points apply to helicopters operating in performance Class 2 only.</i></p>	<p>дефинирана точка по полетување Точката, во рамките на фазата на полетување и при почеток на качување, пред која не се гарантира способноста на хеликоптерот, со дефект на еден мотор, безбедно да продолжи со летот па може да се побара принудно слетување. Забелешка. – Дефинираните точки се однесуваат само на хеликоптери со перформанси од класа 2.</p>	AN 6/III
D25	<p>defined point before landing The point, within the approach and landing phase, after which the helicopter's ability to continue the flight safely, with one engine inoperative, is not assured and a forced landing may be required. <i>Note.— Defined points apply to helicopters operating in performance Class 2 only.</i></p>	<p>дефинирана точка пред слетување Точката, во рамките на фазата на приод и слетување, по која не се гарантира способноста на хеликоптерот, со дефект на еден мотор, безбедно да продолжи со летот па може да се побара принудно слетување. Забелешка. – Дефинираните точки се однесуваат само на хеликоптери со перформанси од класа 2.</p>	AN 6/III
D26	<p>degree Celsius; °C; C The special name for the unit kelvin for use in stating values of Celsius temperature.</p>	<p>степени Целзусови; °C; C Посебно именување на единицата келвин што се користи при наведување на вредностите на температурата во целзусови степени.</p>	AN 5
D27	<p>de-icing/anti-icing facility A facility where frost, ice or snow is removed (de-icing) from the aeroplane to provide clean surfaces, and/or where clean surfaces of the aeroplane receive protection (anti-icing) against the formation of frost or ice and accumulation of snow or slush for a limited period of time.</p>	<p>простор за одмрзнување/против мрзнење Простор каде од авионот се отстранува слана, мраз, или снег (одмрзнување) со цел да се добијат чисти површини, и/или каде чистите површини на авионот се заштитуваат (против мрзнење) од создавање на слана или мраз или таложење на снег или растопен снег/лапавица во определен временски период.</p>	AN 14/1
D28	<p>de-icing/anti-icing pad An area comprising an inner area for the parking of an aeroplane to receive de-icing/anti-icing treatment and an outer area for the manoeuvring of two or more mobile de-icing/anti-icing equipment.</p>	<p>место/стојалиште за одмрзнување/против мрзнење Зона која се состои од внатрешната област за паркирање на авион со цел да се изврши постапката за одмрзнување/против мрзнење и од надворешна област за маневрирање/организирано движење на две или повеќе мобилни опреми за одмрзнување/против мрзнење.</p>	AN 14/1
D29	<p>dependent parallel approaches Simultaneous approaches to parallel or near-parallel instrument runways where radar separation minima between aircraft on adjacent extended runway centre lines are prescribed.</p>	<p>зависни паралелни приоди Истовремени приоди на паралелни или приближно паралелни полетно–слетни патеки за слетување по инструменти, каде се пропишани радарски минимума за раздвојување помеѓу воздухоплови на продолжените соседни централни линии на полетно–слетна патека.</p>	AN 14/I
D30	<p>deportation order A written order, issued by the competent authorities of a State and served upon a deportee, directing him to leave that State.</p>	<p>налог за протерување Писмен налог, издаден од страна на надлежните органи на земја, кое му се врачува на протерано лице со којшто му се наредува да ја напушти земјата.</p>	AN 9
D31	<p>deportee A person who had legally been admitted to a State by its authorities or who had entered a State illegally, and who at some later time is</p>	<p>протерано лице Лице на кое законски му бил дозволен влез во една земја од страна на нејзините надлежни органи, или кое илегално</p>	AN 9

	formally ordered by the competent authorities to leave that State.	влегло во земја, но на кое подоцна надлежните органи официјално му наредуваат да ја напушти таа земја.	
D32	design landing mass The maximum mass of the aircraft at which, for structural design purposes, it is assumed that it will be planned to land.	проектирана маса при слетување Максималната маса на воздухопловот со која, за целите на проектирањето на градбата, се претпоставува дека ќе слета.	AN 8
D33	design take-off mass The maximum mass at which the aircraft, for structural design purposes, is assumed to be planned to be at the start of the take-off run.	проектирана маса при полетување Максималната маса со која воздухопловот, за целите на проектирањето на градбата, се претпоставува дека треба да биде испланирана при почетокот од залетот за полетување.	AN 8
D34	design taxiing mass The maximum mass of the aircraft at which structural provision is made for load liable to occur during use of the aircraft on the ground prior to the start of take-off.	проектирана маса за возење по земја Максималната маса на воздухопловот за која се прави проценка на оптоварување на градбата кое може да се појави за време на користење на воздухопловот на земјата пред почетокот на полетувањето.	AN 8
D35	destination alternate An alternate aerodrome to which an aircraft may proceed should it become either impossible or inadvisable to land at the aerodrome of intended landing.	алтернативно одредиште Алтернативен аеродром кон кој еден воздухоплов може да продолжи ако стане невозможно или не препорачливо да слета на аеродромот кој бил планиран за слетување.	AN 2
D36	digital elevation model; DEM; digital terrain model; DTM The representation of terrain surface by continuous elevation values at all intersections of a defined grid, referenced to common datum. <i>Note.— Digital Terrain Model (DTM) is sometimes referred to as DEM.</i>	дигитален модел на висински коти; DEM дигитален модел на терен; DTM Приказ на површина на терен со постојани вредности на висински коти на сите пресеци на дефиниран мрежен систем (грид), кои упатуваат на заедничка вредност. <i>Забелешка. – Дигиталниот модел на терен (DTM) некогаш се наведува како DEM.</i>	AN 15
	digital terrain model see: digital elevation model	дигитален модел за терен; ДТМ	AN 15
D36	direct flight; through-flight A particular operation of aircraft, identified by the operator by the use throughout of the same symbol, from point of origin via any intermediate points to point of destination.	директен лет Одредена операција на воздухоплов која операторот ја идентификува со користење на истиот симбол за време на целиот лет, од точката на поаѓање, преку кои било меѓу точки, до точката на одредиштето.	AN 9
D37	direct transit area A special area established in an international airport, approved by the public authorities concerned and under their direct supervision or control, where passengers can stay during transit or transfer without applying for entry to that State.	зона на директен транзит Посебна зона востановена на меѓународен аеродром, одобрена од страна на односните надлежни јавни органи и под нивен директен надзор или контрола, во којашто патниците можат да престојуваат за време на транзитот или трансферот, без да бараат влез во таа земја.	AN 9
D38	direct transit arrangements Special arrangements approved by the public authorities concerned by which traffic which is pausing briefly in its	договори за директен транзит Посебни договори кои односните државни надлежните органи ги одобруваат, а со кои сообраќајот кој	AN 9

	passage through the Contracting State may remain under their direct control.	накратко запира при поминување низ договорната земја може да остане под нивна директна контрола.	
D38	disabled person; person with disabilities Any person whose mobility is reduced due to a physical incapacity (sensory or locomotor), an intellectual deficiency, age, illness or any other cause of disability when using transport and whose situation needs special attention and the adaptation to the person's needs of the services made available to all passengers.	хендикепирано лице; лице со хендикеп Секое лице чија подвижност е намалена заради физичка онеспособеност (сетилна или локомоторна), интелектуален недостаток, старост, болест или која било друга причина за онеспособеност при користење на превоз и чијашто состојба бара посебно внимание и прилагодување на услугите, кои стојат на располагање на сите патници, согласно потребите на ваквото лице.	AN 9
D39	discrete code A four-digit SSR Code with the last two digits not being '00'.	посебен код Четирицифрен код на SSR, чији последни две цифри не се „00“.	PANS-ATM
D40	discrete source damage Structural damage of the aeroplane that is likely to result from: impact with a bird, uncontained fan blade failure, uncontained engine failure, uncontained high energy rotating machinery failure or similar causes.	штета предизвикана од одделни фактори Оштетување на конструкцијата на авионот кое најверојатно е резултат од: удар со птица, нелокализиран дефект на лопатка на вентилатор, нелокализиран дефект на мотор, нелокализиран дефект на високо енергетски ротирачки механизам или други слични причини.	AN 8
D41	disembarkation The leaving of an aircraft after a landing, except by crew or passengers continuing on the next stage of the same through-flight.	симнување/излегување (од воздухоплов) Напуштањето на воздухоплов по слетување, освен напуштањето од страна на екипаж или патници кои продолжуваат во наредната фаза на истиот директен лет.	AN 9
D42	disinsection The operation in which measures are taken to control or kill insects present in aircraft and in containers.	дезинсекција Операција при која се преземаат мерки за контрола или уништување на инсектите присутни во воздухопловот и во контејнерите.	AN 9
D43	displaced threshold; DTHR; displaced runway threshold A threshold not located at the extremity of a runway.	поместен праг на полетно–слетна патека; DTHR; Праг кој не се наоѓа на рабовите на полетно–слетната патека.	AN 4
D44	disruptive passenger; unruly passenger A passenger who fails to respect the rules of conduct at an airport or on board an aircraft or to follow the instructions of the airport staff or crew members and thereby disturbs the good order and discipline at an airport or on board the aircraft.	недисциплиниран патник; непослушен патник Патник кој не ги почитува правилата на однесување на аеродром или во воздухоплов, ниту се придржува кон инструкциите од аеродромскиот персонал или членовите на екипажот, со што го нарушува редот и дисциплината на аеродром или во воздухопловот.	AN 17
D45	distance DR DR is the horizontal distance that the helicopter has travelled from the end of the take-off distance available.	растојание (од крајот на расположивата должина за полетување) DR DR е хоризонталната должина која ја минува хеликоптерот од крајот на расположивата должина за полетување.	AN 6/III
D46	distress phase; DETRESFA A situation wherein there is a reasonable certainty that an aircraft and its occupants are threatened by grave and imminent danger and require immediate assistance.	фаза на опасност; DETRESFA Ситуација во која со сигурност се знае дека на воздухоплов и лицата во него им се заканува голема и непосредна опасност и на кои им е потребна итна помош.	AN 11
D47	ditching	принудно слетување на вода	AN 12

	The forced landing of an aircraft on water.	Принудно слетување на воздухоплов на вода.	
D48	downstream data authority A designated ground system, different from the current data authority through which the pilot can contact an appropriate ATC unit for the purposes of receiving a downstream clearance.	назначен систем на земја различен од Систем на земја , различен од CDA преку кој пилотот може да воспостави контакт со соодветна единица на АТС со цел да добие податоци за одобрение.	AN 10/II
D48	drift up; cruise climb An aeroplane cruising technique resulting in a net increase in altitude as the aeroplane mass decreases.	качување на режим на крстарење Техника за крстарење на авион која доведува до чисто зголемување на апсолутната висина како што се намалува масата на авионот.	AN 2
D49	dry snow Snow, which can be blown if loose or, if compacted by hand, will fall apart upon release; specific gravity: up to but not including 0.35.	сув снег Снег, кој ветерот може да го дувне ако е ровок или, ако се стисне со рака, тој ќе се распадне; специфична тежина; до, но не и 0.35 (< 0.35).	AN 14/I PANS-ATM
D50	dual instruction time Flight time during which a person is receiving flight instruction from a properly authorized pilot on board the aircraft.	време на летање со инструктор Време на летање за кое едно лице поминува обука по летање со соодветно овластен пилот – инструктор во воздухопловот.	AN 1
D51	duty period The time during which a flight crew member carries out any duty at the behest of the flight crew member's employer.	време на должност Време за кое член на екипаж на летање извршува која било должност на заповед од работодавачот на членот на екипажот на летање.	AN 6/III
D52	D-value The amount (positive or negative) by which the altitude (Z) of a point on an isobaric surface differs from the altitude (Zp) of the same isobaric surface in the ICAO Standard Atmosphere (i.e. D-value = Z - Zp).	D–вредност Износот (позитивен или негативен) со кој апсолутната висина (Z) на точка на површина од еден изобар се разликува од апсолутната висина (Zp) на истата изобарска површина во услови на стандардна атмосфера на ICAO (т.е D–вредност = Z - Zp).	PANS-ATM

E

E1	effective intensity The effective intensity of a flashing light is equal to the intensity of a fixed light of the same colour which will produce the same visual range under identical conditions of observation.	ефективен интензитет Ефективниот интензитет на трепкаво светло е еднаков на интензитетот на постојано светло со иста боја, кое ја осветлува истата должина на видливост под еднакви услови на набљудување.	AN 14/I
E2	electronic aeronautical chart display An electronic device by which flight crews are enabled to execute, in a convenient and timely manner, route planning, route monitoring and navigation by displaying required information.	електронски приказ на воздухопловна карта Електронски уред со чија помош на екипажите на летање им се овозможува да вршат, на еден соодветен начин и навремено, планирање на рута, следење на рута и навигација преку прикажување на потребните информации.	AN 4
E3	elevated heliport A heliport located on a raised structure on land.	подигнат хелидром Хелиодром кој се наоѓа на подигната структура на земјата.	AN 6/III
E4	elevation; ELEV; gravity-related height The vertical distance of a point or a level, on or affixed to the surface of the earth, measured from mean sea level.	надморска висина; ELEV (кота) Вертикалното растојание од точка или ниво, на или прицврстено на површината на земјата, мерено од средната надморска висина.	AN 3
E5	ellipsoid height (geodetic height); h	висина на елипсоид (геодетска	AN 4

	The height related to the reference ellipsoid, measured along the ellipsoidal outer normal through the point in question.	висина); h Релативната висина во однос на референтниот елипсоид, мерено во долж нормала на елипсоид низ точката на физичката површина.	
E6	embarkation The boarding of an aircraft for the purpose of commencing a flight, except by such crew or passengers as have embarked on a previous stage of the same through-flight.	качување/влегување (во воздухоплов) Влегување (на патниците) во воздухоплов заради започнување на лет, освен оној екипаж или патници кои се качиле/влегле во претходната фаза на истиот директен лет.	AN 9
E7	emergency locator transmitter; ELT A generic term describing equipment which broadcast distinctive signals on designated frequencies and, depending on application, may be automatically activated by impact or be manually activated. AN ELT may be any of the following: <i>Automatic fixed ELT (ELT(AF)).</i> An automatically activated ELT which is permanently attached to an aircraft. <i>Automatic portable ELT (ELT(AP)).</i> An automatically activated ELT which is rigidly attached to an aircraft but readily removable from the aircraft. <i>Automatic deployable ELT (ELT(AD)).</i> An ELT which is rigidly attached to an aircraft and which is automatically deployed and activated by impact, and, in some cases, also by hydrostatic sensors. Manual deployment is also provided. <i>Survival ELT (ELT(S)).</i> An ELT which is removable from an aircraft, stowed so as to facilitate its ready use in an emergency, and manually activated by survivors.	Предавател на локаторот на местото на несреќа на воздухопловот; ELT Заеднички поим со кој се опишува опремата која пренесува карактеристични сигнали на определени фреквенции и, во зависност од примената, може автоматски да се активира при удар или рачно. ELT може да биде кое било од следниве: <i>Автоматски фиксиран ELT (ELT(AF)).</i> Автоматски активиран ELT, кој е постојано прикачен на воздухоплов. <i>Автоматски пренослив ELT (ELT(AP)).</i> Автоматски активиран ELT, кој е цврсто прикачен на воздухоплов, но може лесно/без тешкотија да се отстрани од воздухопловот. <i>Автоматски употреблив ELT (ELT(AD)).</i> ELT кој е цврсто прикачен на воздухоплов, а кој автоматски се користи и се активира при удар, а, во некои случаи, и со хидростатични сензори. Исто така обезбедена е и рачна употреба. <i>ELT (ELT(S)).за преживување.</i> ELT кој може да се отстрани од воздухоплов, така поставен настрана за да го олесни неговото брза користење во вонредна/опасна ситуација и кој преживеаните можат рачно да го активираат.	AN 6/II
E8	emergency phase A generic term meaning, as the case may be, uncertainty phase, alert phase or distress phase.	фаза на вонредна/опасна ситуација) Заеднички поим кој значи, во зависност од ситуацијата, фаза на неизвесност, фаза на тревога или фаза на опасност.	AN 11
E9	engine; ENG An engine used or intended to be used for aircraft propulsion. It consists of at least those components and equipment necessary for the functioning and control, but excludes the propeller (if applicable).	мотор;ENG Мотор кој се користи или планира да се користи за придвижување на воздухоплов. Тој се состои најмалку од оние составни делови и опрема кои се неопходни за функционирање и управување, но со исклучок на елисата (ако е применливо).	AN 8
E10	en-route alternate An aerodrome at which an aircraft would be able to land after experiencing an abnormal or emergency condition while en route.	алтернативен аеродром на рута Аеродром на кој воздухоплов би можел да слета откако, додека е на линија/рута, се соочил со невообичаена или опасна ситуација.	AN 2
E11	en-route phase	фаза долж рута	AN 6/III

	<p>That part of the flight from the end of the take-off and initial climb phase to the commencement of the approach and landing phase.</p> <p><i>Note.— Where adequate obstacle clearance cannot be guaranteed visually, flights must be planned to ensure that obstacles can be cleared by an appropriate margin. In the event of failure of the critical power-unit, operators may need to adopt alternative procedures.</i></p>	<p>Оној дел од летот од завршувањето на фазата на полетување и почетно качување до почетокот на фазата на приод и слетување.</p> <p><i>Забелешка. – Во случај кога не може да се гарантира дека пречките ќе се надвишат визуелно, летовите мора да се планираат така што ќе се гарантира дека пречките може да се надвишат со соодветен минимум. Во случај на дефект на критичната погонска единица, операторите можеби ќе имаат потреба да одобрат алтернативни процедури.</i></p>	
E12	<p>error An action or inaction by an operational person that leads to deviations from organizational or the operational person's intentions or expectations.</p>	<p>грешка Дејствие или пасивност на оперативно лице, што води до отстапувања од/грешки во организациските планови или очекувања на оперативното лице.</p>	AN 1
E13	<p>error management The process of detecting and responding to errors with countermeasures that reduce or eliminate the consequences of errors, and mitigate the probability of further errors or undesired states.</p>	<p>управување со грешки Процесот на откривање и реагирање на грешки со преземање на противмерки кои ги намалуваат или елиминираат последиците од грешките и ја ублажуваат/намалуваат веројатноста од понатамошни грешки или несакани ситуации/состојби.</p>	AN 1
E14	<p>estimated elapsed time; EET The estimated time required to proceed from one significant point to another.</p>	<p>предвидено време на траење на лет; EET Предвиденото време кое е потребно да се премине од една до друга значајна точка.</p>	PANS-ATM
E15	<p>estimated off-block time; EOBT The estimated time at which the aircraft will commence movement associated with departure.</p>	<p>предвидено време на придвижување; EOBT Предвиденото време во кое воздухопловот ќе започне да се движи заради заминување.</p>	AN 2
E16	<p>estimated time of arrival; ETA; estimating arrival For IFR flights, the time at which it is estimated that the aircraft will arrive over that designated point, defined by reference to navigation aids, from which it is intended that an instrument approach procedure will be commenced, or, if no navigation aid is associated with the aerodrome, the time at which the aircraft will arrive over the aerodrome. For VFR flights, the time at which it is estimated that the aircraft will arrive over the aerodrome.</p>	<p>предвидено време на пристигнување; ETA За летови по IFR, тоа е времето во кое се предвидува дека воздухопловот ќе пристигне над онаа определена точка, дефинирана со референца по навигациски средства, од која се планира дека ќе се започне со процедурата за приод по инструменти, или, ако нема навигациски средства кои се однесуваат на аеродромот, времето во кое воздухопловот ќе пристигне над аеродромот. За летови по VFR, тоа е времето во кое се предвидува дека воздухопловот ќе пристигне над аеродромот.</p>	AN 2
E17	<p>ETOPS en-route alternate A suitable and appropriate alternate aerodrome at which an aeroplane would be able to land after experiencing an engine shut-down or other abnormal or emergency condition while en route in an ETOPS operation.</p>	<p>ETOPS алтернативен аеродром долж рута Погоден и соодветен алтернативен аеродром на кој авион би можел да слета после соочување со прекин на работата на моторот или друга невообичаена или вонредна/опасна ситуација додека е на рута во лет на ETOPS операција.</p>	AN 2
E18	<p>event</p>	<p>настан</p>	PANS-TRG

	A combination of a task or a sub-task and the conditions under which the task or sub-task is to be performed.	Комбинација од задача или нејзин дел со условите во кои задачата или дел од неа треба да се изврши.	
E19	exception A provision in this Annex [Annex 18] which excludes a specific item of dangerous goods from the requirements normally applicable to that item.	исклучок Одредба во овој Анекс [Анекс 18], со која конкретен предмет од опасни материи се исклучува од условите кои вообичаено се важечки за тој предмет.	AN 18
E20	exemption An authorization issued by an appropriate national authority providing relief from the provisions of this Annex [Annex 18].	изземање Овластување кое го издава надлежен национален орган со кое се дава ослободување од одредбите од овој Анекс [Анекс 18].	AN 18
E21	expected Used in relation to various aspects of performance (e.g. rate or gradient of climb), this term means the standard performance for the type, in the relevant conditions (e.g. mass, altitude and temperature).	очекуван Се користи за разни аспекти на перформанси/карактеристики (на пр., стапка/брзина или агол на качување), овој поим ја означува стандардната карактеристика за типот, во релевантни услови (на пр., тежина, висина и температура).	AN 6/I
E22	expected approach time (EAT) The time at which ATC expects that an arriving aircraft, following a delay, will leave the holding fix to complete its approach for a landing.	очекувано, предвидено време за приод: (EAT) Времето кога АТЦ очекува дека воздухоплов во пристигнување, кој доцни, ќе ја напушти точката за чекање за да го изведе приодот за слетување.	AN 2; PANS-ATM
E23	extended range operation; extended twin-engine operation; ETOPS; extended range operation by twin-engined aeroplane Any flight by an aeroplane with two turbine power-units where the flight time at the one power-unit inoperative cruise speed (in ISA and still air conditions), from a point on the route to an adequate alternate aerodrome, is greater than the threshold time approved by the State of the Operator.	лет на зголемено растојание: користење на двомоторни авиони на долги линии, ETOPS Секој лет со авион со две турбински погонски единици, каде времето на летање со едната погонска единица со брзина на крстарење (во ISA и поволни услови за летање), од точка на рутата до соодветен алтернативен аеродром, е подолго од определеното врем од страна на земјата на операторот.	AN3 AN 6/I

F

F1	factor of safety A design factor used to provide for the possibility of loads greater than those assumed, and for uncertainties in design and fabrication	коефициент на сигурност Проектиран коефициент кој се користи за да се предвиди можноста за оптововарување поголемо од претпоставеното, како и за несигурностите во проектирањето и произведувањето.	AN 8
F2	farad; F The capacitance of a capacitor between the plates of which there appears a difference of potential of 1 volt when it is charged by a quantity of electricity equal to 1 coulomb.	фарад: F 1 (еден) фарад е капацитет на кондензатор кој кога ќе се наелектризира со количество електричество од 1 кулон, помеѓу неговите плочи се појавува потенцијална разлика од 1 волт	AN 5
	FDM види: flight data analysis	FDM види: анализа на податоци на лет	
F3	feature Abstraction of real world phenomena (ISO 19101*).	елемент/карактеристика Поим за појави од реалниот свет (ISO 19101)	AN 4 AN 15
F4	feature attribute Characteristic of a feature (ISO 19101*).	својство на елементот/карактеристиката Карактеристика на елементот (ISO	AN 15

		19101)	
F5	feature operation Operation that every instance of a feature type may perform (ISO 19110*).	функција на елементот/карактеристиката Функција која секој примерок од типот на елементот може да ја извршува.	AN 15
F6	feature relationship Relationship that links instances of one feature type with instances of the same or a different feature type (ISO 19101*).	однос помеѓу елементите/ карактеристики Однос кој ги поврзува примероците од еден тип на елемент/карактеристика со примероци од истиот или различен тип на елемент/карактеристика (ISO 19101).	AN 15
F7	feature type Class of real world phenomena with common properties (ISO 19110*).	тип на елемент / карактеристиката Класа на појави од реалниот свет со заеднички својства/особини (ISO 19101).	AN 15
	feet see: foot	стапки види: стапка	
F8	filed flight plan; FNA The flight plan as filed with an ATS unit by the pilot or a designated representative, without any subsequent changes.	поднесен план на лет; FNA Планот на лет како што пилотот или определен претставник го доставиле кај единицата на ATS, без никакви дополнителни измени.	AN 2; PANS-ATM
F9	final approach; FNA That part of an instrument approach procedure which commences at the specified final approach fix or point, or where such a fix or point is not specified, a) at the end of the last procedure turn, base turn or inbound turn of a racetrack procedure, if specified; or b) at the point of interception of the last track specified in the approach procedure; and ends at a point in the vicinity of an aerodrome from which: 1) a landing can be made; or 2) a missed approach procedure is initiated.	завршен приод; FNA Оној дел од процедурата за приод по инструменти кој започнува во определена/утврдена позиција или точка, или ако нема определена/утврдена ваква позиција или точка: a) на крајот од последното свртување во процедурата, основното или при свртувањето во долетот на процедурата на кругот на чекање, ако е утврдена; или b) во точката на пресекувањето на последната патека определена/утврдена во процедурата за приод; и завршува во точка во близина на аеродром од која: 1) може да се изврши слетување; или 2) се иницира/отпочнува со процедурата за неуспешен приод.	AN 4 AN 11 PANS-ATM
F10	final approach and take-off area; FATO A defined area over which the final phase of the approach manoeuvre to hover or landing is completed and from which the take-off manoeuvre is commenced. Where the FATO is to be used by helicopters operating in performance Class 1, the defined area includes the rejected take-off area available.	зона на завршен приод и полетување; FATO Определена област над која завршува последната фаза од маневарот за лебдење или слетување при приод и од која започнува маневарот за полетување. Онаму каде FATO ја користат хеликоптери кој летаат со карактеристики од класа 1, определената област опфаќа и расположива зона за прекинатото полетување.	
F11	final approach fix or point; FAF That fix or point of an instrument approach procedure where the final approach segment commences.	контролна точка (почеток на сегментот) на завршниот приод; FAF Онаа точка од процедурата за приод по инструменти во која започнува сегментот на завршниот приод.	AN 4
F12	final approach segment; FAS That segment of an instrument approach	сегмент на завршниот приод; FAS Оној сегмент од процедурата за приод по	AN 4 PANS-OPS/I PANS-

	procedure in which alignment and descent for landing are accomplished.	инструменти во која се спроведуваат порамнувањето и спуштањето за слетување.	OPS/II
F13	fireproof The capability to withstand the application of heat by a flame for a period of 15 minutes.	огноотпорен Способноста да се издржи топлина од пламен, во период од 15 минути.	AN 8
F14	fireproof material A material capable of withstanding heat as well as or better than steel when the dimensions in both cases are appropriate for the specific purpose.	огноотпорен материјал Материјал кој може да издржи топлина како и или подобро од челик, кога димензиите и во двата случаи се соодветни за посебната намена.	AN 7
F15	fire resistant The capability to withstand the application of heat by a flame for a period of 5 minutes.	незапалив/огноотпорен Способност да се издржи топлина од пламен, во период од 5 минути.	AN 8
F16	fixed light A light having constant luminous intensity when observed from a fixed point.	светло со постојан интензитет Светло со постојан интензитет на осветлување/светлина кога се гледа од фиксна точка.	AN 14/I
F17	fixed message sign A sign presenting only one message.	знак со фиксна порака Знак кој покажува само една порака.	AN 14/I
F18	flight crew member A licensed crew member charged with duties essential to the operation of an aircraft during a flight duty period.	член на екипаж на летање Член на екипаж на летање кој има дозвола и кој е задолжен со должности кои се неопходни/битни за работата на воздухоплов за време на периодот на должност за летање.	AN 1 AN 2 AN 3 AN 6/I AN 6/II AN 6/III AN 9 AN 11 AN 18 PANS-ATM
F19	flight data analysis; FDA; flight data monitoring; FDM A process of analysing recorded flight data in order to improve the safety of flight operations.	анализа на податоци за лет; FDA; следење на податоци за лет; FDM Процес на анализирање на снимени податоци за лет, за да се подобри безбедноста на летањето.	AN 6/I
F20	flight duty period The total time from the moment a flight crew member commences duty, immediately subsequent to a rest period and prior to making a flight or a series of flights, to the moment the flight crew member is relieved of all duties having completed such flight or series of flights.	време поминато на должност на летање Вкупното време од моментот кога член на екипаж на летање започнува со должноста, па веднаш до периодот на одмор и пред извршување на лет или серија на летови, до моментот кога членот на екипаж на летање се ослободува од сите должности откако го завршил летот или серијата на летови.	AN 6/I AN 6/III
F21	flight information centre; FIC A unit established to provide flight information service and alerting service.	центар за информации за летање; FIC Единица воспоставена да дава услуги за информации за лет и за тревога	AN 2 AN 3 AN 11 PANS-ATM
F22	flight information region; FIR An airspace of defined dimensions within which flight information service and alerting service are provided.	област за информирање во лет; FIR Воздушен простор со определени димензии, во кој се даваат услуги за информирање на воздухоплови во лет и услуги за тревога.	AN 2 AN 3 AN 4 AN 11 PANS-ATM
F23	flight information service; FIS A service provided for the purpose of giving advice and information useful for the safe and efficient conduct of flights.	услуга за информации за летот; FIS Услуги кои се даваат со цел да се даде совет и информации кои се корисни за безбедно и ефикасно одвивање на летовите.	AN 2 AN 10/III AN 11 PANS-ATM
F24	flight level; FL A surface of constant atmospheric pressure	ниво на лет; FL Површина со константен атмосферски	AN 2 AN 3 AN 4

	which is related to a specific pressure datum, 1 013.2 hectopascals (hPa), and is separated from other such surfaces by specific pressure intervals.	притисок во однос на одредена специфичната вредност на притисокот од 1 013.2 хектопаскали (hPa), која е одвоена од други такви површини со одредени интервали на притисокот.	AN 10/II AN 11 DOC 9388 PANS-ATM PANS-OPS/II
F25	flight manual A manual, associated with the certificate of airworthiness, containing limitations within which the aircraft is to be considered airworthy, and instructions and information necessary to the flight crew members for the safe operation of the aircraft.	прирачник за лет Прирачник, кој се однесува на уверението за пловидбеност, постојаните ограничувања во рамките на кои воздухопловот се смета дека е пловидбен, како и на инструкциите и информациите кои се неопходни за членовите на екипажот на летање заради безбедно летање на воздухопловот.	AN 6/I AN 6/II AN 6/III
F26	flight operations officer/flight dispatcher A person designated by the operator to engage in the control and supervision of flight operations, whether licensed or not, suitably qualified in accordance with Annex 1, who supports, briefs, and/or assists the pilot in command in the safe conduct of the flight.	диспечер Лице кое операторот го определува да работи во операциите за контрола и надзор на летот, без разлика дали има дозвола или не, но кое е соодветно квалификувано во согласност со Анекс 1, и кое го поддржува, известува, и/или му помага на водачот на воздухопловот во безбедното вршење на летот.	AN 6/I AN 6/III
F27	flight plan; PLN Specified information provided to air traffic services units, relative to an intended flight or portion of a flight of an aircraft.	план на лет; FL Утврдени информации кои им се доставуваат на единиците на контролата на летање, а кои се однесуваат на планиран лет или на дел од лет на еден воздухоплов.	AN 1 AN 2 AN 6/I AN 6/II AN 6/III AN 11 PANS-ATM
F28	flight procedures trainer [Apparatus] which provides a realistic flight deck environment, and which simulates instrument responses, simple control functions of mechanical, electrical, electronic, etc. aircraft systems, and the performance and flight characteristics of aircraft of a particular class.	тренажер за процедури на лет [Уред] кој дава верен амбиент на пилотска кабина, и кој ги симулира одговорите на инструментите, едноставните функции на механичките, електронските, електричните и други системи на воздухопловот, како и карактеристиките на перформансите и на летот на воздухоплов од определена класа.	AN 1 AN 6/I AN 6/II AN 6/III
F29	flight recorder Any type of recorder installed in the aircraft for the purpose of complementing accident/incident investigation.	регистратор на лет Каков и да било апарат за снимање/рекордер инсталиран во воздухопловот со цел како дополнување при испитување на несреќа/инцидент.	AN 6/I AN 6/II AN 6/III AN 13
F30	flight safety documents system A set of inter-related documentation established by the operator, compiling and organizing information necessary for flight and ground operations, and comprising, as a minimum, the operations manual and the operators's maintenance control manual.	систем на документи за безбедност на летање Збирка од меѓусебно поврзана документација која операторот ја востановува, во која се собираат и организираат информациите кои се неопходни за лет и операциите на земја, и која го опфаќа, најмалку, оперативниот прирачник и прирачникот на операторот за контрола на одржувањето.	AN 6/I AN 6/III
F31	flight sector A flight or one of a series of flights which commences at a parking place of the aircraft and terminates at a parking place of the aircraft. It is composed of : – flight preparation, – flight time,	сектор на лет Лет или еден лет од серија на летови, кој започнува од паркинг позиција на воздухоплов и завршува на паркинг позиција на воздухоплов. Се состои од: – подготовка на лет,	AN 6/III

	<p>– post-flight period after the flight sector or series of flight sectors.</p>	<p>– време на лет, – период после лет после секторот на лет или серијата на сектори на лет</p>	
F32	<p>flight simulation training device Any one of the following three types of apparatus in which flight conditions are simulated on the ground:</p> <p>– <i>flight simulator</i>, which provides an accurate representation of the flight deck of a particular aircraft type to the extent that the mechanical, electrical, electronic, etc. aircraft systems control functions, the normal environment of flight crew members, and the performance and flight characteristics of that type of aircraft are realistically simulated;</p> <p>– <i>A flight procedures trainer</i>, which provides a realistic flight deck environment, and which simulates instrument responses, simple control functions of mechanical, electrical, electronic, etc. aircraft systems, and the performance and flight characteristics of aircraft of a particular class;</p> <p>– <i>A basic instrument flight trainer</i>, which is equipped with appropriate instruments, and which simulates the flight deck environment of an aircraft in flight in instrument flight conditions.</p>	<p>уред/тренажер за обука по летање Кој било од следните три вида на уреди, на кои на земја се симулираат условите за летање:</p> <p>– <i>симулатор на летање</i>, кој дава точен приказ на пилотската кабина на одреден тип на воздухоплов до степен до кој механичките, електричните и другите функциите на системите за управување на воздухопловот, вообичаениот амбиент на членовите на екипажот на летање и перформансите и карактеристиките на летот за тој тип на воздухоплов верно/точно се симулираат;</p> <p>– <i>тренажер за процедури на лет (техники на пилотирање)</i>, кој дава реално опкружување на пилотската кабина, и кој ги симулира одговорите на инструментите, механичките, електричните и другите функциите на системите за управување на воздухопловот, и перформансите и карактеристиките на летот на воздухоплов од определена класа;</p> <p>– <i>уред за основна обука за летање по инструменти</i> кој е опремен со соодветни инструменти, и кој ја симулира средината на пилотската кабина на воздухоплов во лет во услови за летање по инструменти.</p>	<p>AN 1 AN 6/I AN 6/III</p>
F33	<p>flight simulator [Apparatus] which provides an accurate representation of the flight deck of a particular aircraft type to the extent that the mechanical, electrical, electronic, etc. aircraft systems control functions, the normal environment of flight crew members, and the performance and flight characteristics of that type of aircraft are realistically simulated.</p>	<p>симулатор на лет [Уред] кој дава верен приказ на пилотска кабина на определен тип на воздухоплов, до степен до кој механичките, електричните, електронските и другите функциите на системите за управување на воздухопловот, вообичаениот амбиент на членовите на екипажот на летање и перформансите и карактеристиките на летот за тој тип на воздухоплов верно/точно се симулираат;</p>	<p>AN 1 AN 6/I AN 6/III</p>
F34	<p>flight status An indication of whether a given aircraft requires special handling by air traffic services units or not.</p>	<p>статус на лет Знак за тоа дали за даден воздухоплов е потребна или не посебна постапка од страна на единиците на контролата на летање.</p>	<p>AN 2 PANS-ATM</p>
F35	<p>flight time-aeroplanes The total time from the moment an aeroplane first moves for the purpose of taking off until the moment it finally comes to rest at the end of the flight.</p>	<p>време на летање/налет – авиони Вкупното време сметано од моментот на првото придвижување на воздухопловот со цел да полета, па се до моментот кога се гаснат моторите по завршување на летот.</p>	<p>AN 1 AN 6/I AN 6/II</p>

F36	flight time-helicopters The total time from the moment a helicopter's rotor blades start turning until the moment the helicopter finally comes to rest at the end of the flight, and the rotor blades are stopped.	време на летање/налет-хеликоптери Вкупното време сметано од моментот кога перките/лопатките на роторот започнуваат да се вртат, па до моментот кога се гаснат моторите на хеликоптерот по завршување на летот, а перките ќе престанат да се вртат.	
F37	flight visibility The visibility forward from the cockpit of an aircraft in flight	видливост при лет Видливоста пред пилотската кабина на воздухоплов во лет.	AN 2 PANS-ATM
F38	flow control Measures designed to adjust the flow of traffic into a given airspace, along a given route, or bound for a given aerodrome, so as to ensure the most effective utilization of the airspace.	контрола на протоколот Мерки кои се проектирани за прилагодување/регулирање на протоколот на сообраќајот во даден воздушен простор, долж дадена рута/маршрута, или е со одредеште кон даден аеродром, со цел да се обезбеди најделотворно користење на воздушниот простор.	PANS-ATM
F39	fly-by waypoint A waypoint which requires turn anticipation to allow tangential interception of the next segment of a route or procedure.	точка на патот „fly-by“ Точка на патот на која е потребно да се предвиди свртување за да се дозволи тангенцијално пресекување на следниот сегмент на рута или процедура	AN 4 AN 11 PANS-ATM PANS-OPS/I PANS-OPS/II
F40	flyover waypoint A waypoint at which a turn is initiated in order to join the next segment of a route or procedure.	точка на патот „flyover“ Точка на патот во која се иницира свртување со цел приклучување на следниот сегмент на рута или процедура.	AN 4 AN 11 PANS-ATM PANS-OPS/I PANS-OPS/II
F41	foot; ft; feet The length equal to 0.3048 metre exactly.	стапка; ft; стапки Должина еднаква точно на 0.3048 метри	AN 5
F42	forecast; FCST A statement of expected meteorological conditions for a specified time or period, and for a specified area or portion of airspace. forecast chart see: prognostic chart	прогноза; FCST (временска) Извештај за очекувани метеоролошки состојби за определен временски период, и за определена област или дел од воздушен простор.	AN 3 AN 11 PANS-ATM
F43	frangible object An object of low mass designed to break, distort or yield on impact so as to present the minimum hazard to aircraft.	кршлив предмет/објект Предмет со мала тежина проектиран да се скрши, уништи или попусти од удар, така што претставува минимална опасност по воздухопловот.	AN 14/I
F44	free zone A part of the territory of a Contracting State where any goods introduced are generally regarded, insofar as import duties and taxes are concerned, as being outside the customs territory.	слободна зона Дел од територијата на договорна земја, во која целата стока која се внесува генерално се смета дека е надвор од царинската територија, во однос на увозните давачки и даноци.	AN 9

G

G1	general aviation operation An aircraft operation other than a commercial air transport operation or an aerial work operation.	лет на генерална авијација Летање на воздухоплов, различно од летање во комерцијален воздушен сообраќај, или лет за специјализирани услуги на воздухоплов.	AN 6/I AN 6/II AN 6/III AN 9 AN 17
G2	geodesic distance The shortest distance between any two points on a mathematically defined	геодетско растојание Најкраткото растојание помеѓу кои било две точки на математички определена	AN 4 AN 15

	ellipsoidal surface.	елипсоидна површина.	
G3	geodetic datum A minimum set of parametres required to define location and orientation of the local reference system with respect to the global reference system/frame.	систем на геодетски координати Најмал збир од параметри потребни за да се определи локација и ориентација на локалниот референтен систем во однос на глобалниот референтен систем/рамка.	AN 4 An 11 AN 14/I An 14/II AN 15
G4	geoid The equipotential surface in the gravity field of the Earth, which coincides with the undisturbed mean sea level (MSL) extended continuously through the continents.	геоид (земјата како геометриско тело) Еквипотенцијална површина во гравитационото поле на земјата, што коинцидира со мирното средно морско ниво (MSL) што се протега постојано преку континентите.	AN 4 AN 14/I An 14/II AN 15 PANS-OPS/II
G5	geoid undulation; GUND The distance of the geoid above (positive) or below (negative) the mathematical reference ellipsoid.	брановидно простирање на геоид Растојанието од геоидот над (позитивен) или под (негативен) математичкиот референтен елипсоид.	An 4 AN 14/I AN 14/II AN 15 PANS-OPS/II
G6	glide path; GP A descent profile determined for vertical guidance during a final approach.	рамнина на понирање Профил на спуштање определен за вертикално водење за време на завршен приод.	AN 4 PANS-ATM
G7	glider; GLD; sailplane A non-power-driven heavier-than-air aircraft, deriving its lift in flight chiefly from aerodynamic reactions on surfaces which remain fixed under given conditions of flight.	едрилица; GLD (sailplane) Воздухоплов потежок од воздухот, кој се одржува во воздух врз основа на аеродинамичната реакција врз фиксните површини за подигање во дадени услови на лет.	AN 1 AN 7
G8	glider flight time The total time occupied in flight, whether being towed or not, from the moment the glider first moves for the purpose of taking off until the moment it comes to rest at the end of the flight.	налет на едрилица Вкупното време поминато на лет, било да е влечена или не, од моментот на првото придвижување на едрилицата со цел да полета, па се до моментот кога се гаснат моторите по завршување на летот.	AN 1
G9	n; Gy The energy imparted by ionizing radiation to a mass of matter corresponding to 1 joule per kilogram.	греј; Gy 1 (еден) Греј е доза на зрачење при која маса од 1 килограм апсорбира енергија на јонизирачко зрачење од 1 цул.	AN 5
G10	Gregorian calendar Calendar in general use; first introduced in 1582 to define a year that more closely approximates the tropical year than the Julian calendar (ISO 19108*)	Грегоријански календар Клаендар кој вообичаено се користи; за прв пат е воведен во 1582 година, со цел да дефинира година која е приближна на тропската година за разлика од Јулијанскиот календар (ISO 19108)	AN 4 AN 11 AN 14/I AN 14/II AN 15
G11	ground effect A condition of improved performance (lift) due to the interference of the surface with the airflow pattern of the rotor system when a helicopter or other VTOL aircraft is operating near the ground.	влијание од близина на земја Состојба на подебрана ефикасност (сила на поткревање) како резултат од влијанието на површината со протокот на воздух на роторскиот систем кога хеликоптер или друг VTOL воздухоплов лета блиску до земјата.	PANS-ATM
G12	ground equipment Articles of a specialized nature for use in the maintenance, repair and servicing of an aircraft on the ground, including testing equipment and cargo- and passenger-handling equipment.	опрема на земја Предмети од посебна природа, наменети за користење при одржувањет, поправка и опслужување на воздухоплов на земја, вклучувајќи го и тестирањето на опремата и опремата за опслужување на товар и патници.	AN 9
G13	ground handling Services necessary for an aircraft's arrival at, and departure from, an airport, other than air traffic services.	опслужување на земја Услуги потребни за воздухоплов кој пристигнува на, заминува од, аеродром, кои не се услуги на контролата на летање.	AN 6/I AN 6/III

G14	ground-to-air-communication One-way communication from stations or locations on the surface of the earth to aircraft.	комуникација земја-воздух Еднонасочна комуникација од станици или локации на површината на земјата до воздухоплов.	AN 10/II PANS-ATM
	ground track see: track	патека на земја види: патека, траса	
G15	ground visibility The visibility at an aerodrome, as reported by an accredited observer or by automatic systems.	видливоста на земја Видливоста на аеродром пријавена од страна на овластен обзервер или преку автоматски системи.	AN 2 PANS-ATM
G16	gyroplane A heavier-than-air aircraft supported in flight by the reactions of the air on one or more rotors which rotate freely on substantially vertical axes.	жироплан Воздухоплов потежок од воздух, кој се одржува во воздух врз основа на реакциите на воздухот врз еден или повеќе ротори, кој слободно се вртат на претежно вертикални оски.	AN 7

H

H1	hazard beacon; HBN An aeronautical beacon used to designate a danger to air navigation.	фар за опасност; HBN Воздухопловен фар кој се користи да означи опасност по воздухопловната навигација.	AN 14/I
H2	heading The direction in which the longitudinal axis of an aircraft is pointed, usually expressed in degrees from North (true, magnetic, compass or grid).	курс (магнетен курс на летот) Правецот во кој е насочена надолжната оска на воздухоплов, вообичаено изразен во степени од север (вистински, магнетен, компасен или мрежен)	AN 2 PANS-ATM PANS-OPS/I PANS-OPS/II
H3	heavier-than-air aircraft Any aircraft deriving its lift in flight chiefly from aerodynamic forces.	воздухоплов потежок од воздух Секој воздухоплов кој се подига да лета пред се заради аеродинамичките сили.	AN 7
H4	height; HGT The vertical distance of a level, a point, or an object considered as a point, measured from a specified datum.	релативна висина; HGT Вертикалното растојание од ниво, точка, или предмет кој се смета како точка, мерено од утврден податок.	AN 2 AN 3 AN 4 AN 6/I AN 10/I AN 10/II AN 11 PANS-ATM PANS-OPS/I PANS-OPS/II
H5	helicopter; HEL A heavier-than-air aircraft supported in flight chiefly by the reactions of the air on one or more power-driven rotors on substantially vertical axes.	хеликоптер; HEL Воздухоплов потежок од воздух кој се одржува во воздух како резултат на реакциите од воздухот врз еден или повеќе ротори на моторен погон на приближно вертикални оски.	
H6	helicopter clearway A defined area on the ground or water under the control of the appropriate authority, selected and/or prepared as a suitable area over which a performance Class 1 helicopter may accelerate and achieve a specific height.	појас без препреки во продолжение на полетно-слетната патека за хеликоптер Определена област на земјата или на вода под контрола на надлежниот орган, избрана или подготвена како соодветна област преку која хеликоптер со перформанси на класа 1 може да забрзува и да достигне определена висина.	AN 14/II
H7	helicopter ground taxiway A ground taxiway for use by helicopters only.	патека за возење по земја за хеликоптери Патека за возење по земја (таксирање) која ја користат само хеликоптери.	AN 14/II
H8	helicopter stand An aircraft stand which provides for parking a helicopter and, where air taxiing	стојалиште за хеликоптер Стојалиште за хеликоптери кое предвидува паркирање на хеликоптер и	AN 4 AN 14/II

	operations are contemplated, the helicopter touchdown and lift-off.	операциите кои се однесуваат на таксирање во воздух, допир на земја при слеување и полетување на хеликоптерот.	
H9	helideck A heliport located on a floating or fixed off-shore structure.	хелиоплатформа Хелиодром кој е лоциран на градба/конструкција која плови/плута или е призмрстена за обала.	AN 6/III AN 14/II
H10	heliport An aerodrome or a defined area on a structure intended to be used wholly or in part for the arrival, departure and surface movement of helicopters.	хелиодром Аеродром или определена област на градба/конструкција за која се планира да се користи во целост или делумно за пристигнување, заминување и движење по површина на хеликоптерите.	
H11	heliport operating minima The limits of usability of a heliport for: a) take-off, expressed in terms of runway visual range and/or visibility and, if necessary, cloud conditions; or b) landing in precision approach and landing operations, expressed in terms of visibility and/or runway visual range and decision altitude/height (DA/H) as appropriate to the category of the operation; c) landing in non-precision approach and landing operations, expressed in terms of visibility and/or runway visual range, minimum descent altitude/height (MDA/H) and, if necessary, cloud conditions.	оперативни минимуми за хелиодром Границите на искористеноста на хелиодром за: a) полетување, изразено во смисла на видливоста долж ПСП и/или видливоста и, ако е потребно, условите со облаците; или b) слетување со операции за прецизен приод и слетување, изразено во смисла на видливоста и/или видливоста долж ПСП и апсолутната/релативната висина на носење одлуки (DA/H), што е соодветно на категоријата на операцијата; c) слетување со операции за непрецизен приод и слетување, изразено во смисла на видливоста и/или видливоста долж ПСП и минималната апсолутна/релативна висина на носење одлуки (MDA/H), и ако е потребно, условите со облаци.	AN 6/III
H12	Hertz; Hz The frequency of a periodic phenomenon of which the period is 1 second.	Херц; Hz Фреквенцијата на периодична појава, за која периодот изнесува 1 секунда.	AN 5
	high-speed exit taxiway see: rapid exit taxiway		
	holding apron see: holding bay		
H13	holding bay A defined area where aircraft can be held, or bypassed, to facilitate efficient surface movement of aircraft.	платформа за чекање Определена област на која воздухоплов може да се задржи, или заобиколи, со цел да се олесни ефикасно движење на воздухопловите по површината.	AN 14/I
H14	holding fix A geographical location that serves as a reference for a holding procedure.	точка со одредени координати/положба за чекање Географска локација која служи како референца за процедура за чекање.	PANS-ATM
H15	holding point A specified location, identified by visual or other means, in the vicinity of which the position of an aircraft in flight is maintained in accordance with air traffic control clearances.	зона на чекање Определена локација, која се препознава со визуелни или други средства, во чија близина се одржува позицијата на воздухоплов во лет согласно одобренјата од контролата на летање.	PANS-ATM
H16	holding procedure A predetermined manoeuvre which keeps an	процедура за чекање Однапред утврден маневар со кој	AN 4 PANS-ATM

	aircraft within a specified airspace while awaiting further clearance.	воздухоплов се задржува во границите на определен воздушен простор додека чека понатамошно одобрение.	PANS-OPS/I PANS-OPS/II
H17	holdover time; HOT The estimated time the anti-icing fluid (treatment) will prevent the formation of ice and frost and the accumulation of snow on the protected (treated) surfaces of an aeroplane.	времетраење на заштита –HOT Предвиденото време за кое течноста (третманот) за против замрзнување ќе спречи создавање на мраз и слама и натрупување на снег врз заштитените (третираните) површини на авион.	AN 14/I
H18	horizontal plane The plane containing the longitudinal axis and perpendicular to the plane of symmetry of the aeroplane.	хоризонтална рамнина Рамнина која содржи надолжна оска и е нормална на рамнината на симетријата на авионот.	AN 6/II
H19	Human Factors Principles 1) Principles which apply to aeronautical design, certification, training, operations and maintenance and which seek safe interface between the human and other system components by proper consideration to human performance. 2) Principles which apply to design, certification, training, operations and maintenance and which seek safe interface between the human and other system components by proper consideration to human performance.	Принципи на човечки фактори 1) Принципи кои се однесуваат на воздухопловниот проектирање, издавање на уверенија/дозволи, обука, летање и одржување и за кои е потребна сигурна меѓуврска (интерфејс) помеѓу човечките компоненти и компонентите на друг систем со точно/правилно процена на човечката ефикасност. 2) Принципи кои се однесуваат на проектирање, издавање на уверенија/дозволи, обука, летање и одржување и за кои е потребна сигурна меѓуврска (интерфејс) помеѓу човечките компоненти и компонентите на друг систем со точно/правилно процена на човечката ефикасност.	AN 3 AN 6/I AN 6/III AN 8 AN 11 AN 14/I AN 15 PANS-ATM AN 17
H20	human performance 1) Human capabilities and limitations which have an impact on the safety, security and efficiency of aeronautical operations. 2) Human capabilities and limitations which have an impact on the safety and efficiency of aeronautical operations.	човечки можности 1) Човечки можности и ограничувања кои влијаат врз безбедноста, осигурувањето и ефикасноста на воздухопловните операции. 2) Човечки можности и ограничувања кои влијаат врз безбедноста и ефикасноста на воздухопловните операции.	AN 17
H21	hypso metric tints A succession of shades or colour gradations used to depict ranges of elevation.	хипсометриски нијанси Низа/последователност од сенки и нијанси на бои кои се користат да се прикажат/нацртаат различни висини.	AN 4

I

I1	identification beacon; IBN An aeronautical beacon emitting a coded signal by means of which a particular point of reference can be identified.	фар за идентификација/распознавање; IBN Воздухопловен фар кој емитира кодирани знак/сигнал со чија помош може да се препознае појдовна точка.	AN 14/I
I2	IFR flight A flight conducted in accordance with the instrument flight rules.	летање согласно правилата за летање по инструменти Лет кој се одвива согласно правилата за летање по инструменти.	AN 2 AN 11 PANS-ATM
I3	immigration control Measures adopted by States to control the entry into, transit through and departure from their territories of persons travelling by air.	имиграциона контрола Мерки кој земјите ги усвоиле за контрола на влезот во, преминот преку и заминувањето од, нивните територии на лица кои патуваат по воздушен пат.	AN 9
I4	import duties and taxes Customs duties and all other duties, taxes or charges, which are collected on or in connection with the importation of goods. Not included are any charges which are limited in amount to the approximate cost of services rendered or collected by the customs on behalf of another national authority.	увозни царини и давачки Царинските давачки и сите останати давачки, такси или надоместоци кои се наплатуваат за или во врска со увоз на стоки. Не се опфатени надоместоци кои се ограничени на износ на приближната цена на услугите кои ги даваат или наплатуваат царинските власти во име на друг национален орган.	AN 9
I5	improperly documented person A person who travels, or attempts to travel: (a) with an expired travel document or an invalid visa; (b) with a counterfeit, forged or altered travel document or visa; (c) with someone else's travel document or visa; (d) without a travel document; or (e) without a visa, if required.	лице без соодветни документи Лице кое патува, или се обидува да патува: (а) со патна исправа со истечена важност или неважечка виза (б) со лажна, фалсификувана или изменета патна исправа или виза; (в) со нечија друга патна исправа или виза; (г) без патна исправа; или (д) без виза, доколку е потребно да ја има.	AN 9
I6	inadmissible person A person who is or will be refused admission to a State by its authorities.	лице на кое не му е дозволен влез Лице на кое му е, или ќе му биде одбиена дозвола за влез во земја од страна на нејзините власти.	AN 9
I7	incident An occurrence, other than an accident, associated with the operation of an aircraft which affects or could affect the safety of operation.	инцидент Настан, кој не е несреќа, а е поврзан со работата на воздухопловот и кој влијае или можел да влијае врз безбедноста на работата на воздухопловот;	AN 11 AN 13 PANS-ATM
I8	incompatible Describing dangerous goods which, if mixed, would be liable to cause a dangerous evolution of heat or gas or produce a corrosive substance.	некомпатибилно Опис на опасни материји кои, кога би се измешале, би можеле да предизвикаат опасен развој на топлина или гас или би создале корозивна супстанција.	AN 18
I9	independent parallel approaches Simultaneous approaches to parallel or near-parallel instrument runways where radar separation minima between aircraft on adjacent extended runway centre lines are not prescribed.	независни паралелни приоди Истовремени приоди на паралелни или речиси паралелни полетно-слетни патеки за слетување по инструменти, каде не се пропишани радарски минимума за раздвојување помеѓу воздухоплови на продолжените соседни централни линии на полетно-слетна патека.	AN 14/I PANS-ATM PANS-OPS/I PANS-OPS/II
I10	independent parallel departures Simultaneous departures from parallel or near-parallel instrument runways.	независни паралелни заминувања Истовремени заминувања од паралелни или речиси паралелни полетно-слетни	AN 14/I PANS-ATM PANS-OPS/I PANS-

		патеки за слетување по инструменти.	OPS/II
I11	infected area (for human health purposes) Defined as geographical areas where human and/or animal vector-borne diseases are actively transmitted, as reported by local or national public health authorities or by the World Health Organization.	инфицирана/заразна зона (за цели на човечкото здравје) Се дефинира како географска област во која се пренесуваат човечки и/или животински векторски заразни болести, пријавено од страна на локалните или националните здравствени надлежни органи или од светската здравствена организација.	AN 9
I12	initial approach segment That segment of an instrument approach procedure between the initial approach fix and the intermediate fix or, where applicable, the final approach fix or point.	сегмент на почетен приод Оној сегмент од процедура за приод по инструменти помеѓу контролната точка на почетниот сегмент за приод и меѓу-контролната точка или, ако е можно, контролната точка на завршниот приод.	AN 4 PANS-ATM PANS-OPS/I PANS-OPS/II
I13	instrument approach procedure; IAP A series of predetermined manoeuvres by reference to flight instruments with specified protection from obstacles from the initial approach fix, or where applicable, from the beginning of a defined arrival route to a point from which a landing can be completed and thereafter, if a landing is not completed, to a position at which holding or en-route obstacle clearance criteria apply. Instrument approach procedures are classified as follows: <i>Non-precision approach (NPA) procedure.</i> An instrument approach procedure which utilizes lateral guidance but does not utilize vertical guidance <i>Approach procedure with vertical guidance (APV).</i> An instrument procedure which utilizes lateral and vertical guidance but does not meet the requirements established for precision approach and landing operations. <i>Precision approach (PA) procedure.</i> An instrument approach procedure using precision lateral and vertical guidance with minima as determined by the category of operation.	процедура за приод по инструменти; IAP Серија на однапред утврдени маневри со користење на инструменти за летање, со одредена заштита од препреки од контролната точка на почетниот сегмент за приод, или по потреба, од почетокот на утврдената рута за пристигнување до точка од која слетувањето може да се заврши, а потоа, ако слетувањето не е завршено, до позиција на која се применуваат критериумите за надвисување на препреки во фазата на чекање или на рута. Процедурите за приод по инструменти се класификуваат како што следи: <i>Процедура за непрецизен приод (NPA)</i> Процедура за непрецизен приод по инструменти, кај која се користи латерално водење, но не се користи вертикално водење; <i>Процедура за приод со вертикално водење (APV).</i> Процедура за приод по инструменти, кај која се користи латерално и вертикално водење, но која не ги исполнува условите утврдени за операции за прецизен приод и слетување; <i>Процедура за прецизен приод (PA).</i> Процедура за приод по инструменти, кај која се користи прецизно латерално и вертикално водење со минимуми определени од категоријата на операцијата.	AN 2 AN 4 PANS-OPS/I PANS-OPS/II
I14	instrument flight rules; IFR A set of rules governing the conduct of flight under instrument meteorological conditions.	правила на летање по инструменти Збир од правила со кои се регулира вршење на лет во метеоролошки услови за летање по инструменти.	AN 2 AN 11 PANS-ATM
I15	instrument flight time Time during which a pilot is piloting an aircraft solely by reference to instruments and without external reference points.	време на летање/налет по инструменти Времето за кое пилотот управува воздухоплов во лет исклучиво со помош на инструменти и без надворешни референтни точки.	AN 1
I16	instrument ground time	време на обука по летање по	AN 1

	Time during which a pilot is practising, on the ground, simulated instrument flight in a synthetic flight trainer approved by the Licensing Authority.	инструменти поминато на земја Времето за кое пилот се обучува, на земја, да лета по инструменти на симулиран лет на синтетички уреди за обука (симулатор на лет) одобрен од страна на надлежниот орган за издавање на дозволи.	
I17	instrument meteorological conditions; IMC Meteorological conditions expressed in terms of visibility, distance from cloud, and ceiling, less than the minima specified for visual meteorological conditions.	Метеоролошки услови за летање по инструменти (ИМС) Метеоролошки услови изразени во смисол на видливост, растојание од облаци и база на облаци, пониски од минимумите утврдени за метеоролошките услови за визуелно летање.	AN2 AN 6/I AN 6/II AN 6/III AN 11 PANS-ATM
I18	instrument runway; precision approach runway One of the following types of runways intended for the operation of aircraft using instrument approach procedures: a) <i>Non-precision approach runway.</i> An instrument runway served by visual aids and a non-visual aid providing at least directional guidance adequate for a straight-in approach. b) <i>Precision approach runway, category I.</i> An instrument runway served by ILS and/or MLS and visual aids intended for operations with a decision height not lower than 60 m (200 ft) and either a visibility not less than 800 m or a runway visual range not less than 550 m. c) <i>Precision approach runway, category II.</i> An instrument runway served by ILS and/or MLS and visual aids intended for operations with a decision height lower than 60 m (200 ft) but not lower than 30 m (100 ft) and a runway visual range not less than 350 m. d) <i>Precision approach runway, category III.</i> An instrument runway served by ILS and/or MLS to and along the surface of the runway and: A — intended for operations with a decision height lower than 30 m (100 ft), or no decision height and a runway visual range not less than 200 m. B — intended for operations with a decision height lower than 15 m (50 ft), or no decision height and a runway visual	полетно–слетна патека за летање по инструменти (ПСП) ; полетно–слетна патека за прецизен приод Една од следните типови на полетно–слетни патеки за летањето на воздухоплови кои користат процедури за приод по инструменти: а) <i>ПСП за непрецизен приод.</i> ПСП за слетување по инструменти која користи визуелни помошни средства и невизуелно помошно средство кои обезбедуваат најмалку насочено водење/управување соодветно за приод од правец б) <i>ПСП за прецизен приод, категорија I.</i> ПСП за слетување по инструменти која користи ILS и/или MLS и визуелни средства наменети за операции со висина на носење на одлуки поголем од 60 m (200 ft) и или видливост не помала од 800 m или видливост долж ПСП не помала од 550 m. ц) <i>ПСП за прецизен приод, категорија II.</i> ПСП за слетување по инструменти која користи ILS и/или MLS и визуелни средства наменети за операции со висина на носење на одлуки помала од 60 m (200 ft), но не помала од 30 m (100 ft) и видливост долж ПСП не помала од 350 m. д) <i>ПСП за прецизен приод, категорија III.</i> ПСП за слетување по инструменти која користи ILS и/или MLS до и долж површината на ПСП и: А — наменета за операции со висина на носење на одлуки помала од 30 m (100 ft), или без висина на носење на одлуки и и видливост долж ПСП не помала од 200 m. В — наменета за операции со висина на носење на одлуки помала од 15 m (50 ft), или без висина на носење на	AN 14/I

	<p>range less than 200 m but not less than 50 m.</p> <p>C — intended for operations with no decision height and no runway visual range limitations.</p>	<p>одлуки и и видливост долж ПСП не помала од 200 m, но не и помала од 50 m.</p> <p>C — наменета за операции без висина на носење на одлуки и без ограничувања за видливост долж ПСП.</p>	
I19	<p>instrument time Instrument flight time or instrument ground time.</p>	<p>време на летање по инструменти Времето поминато на летање по инструменти или времето на обука по летање по инструменти поминато на земја.</p>	
I20	<p>Integrated Aeronautical Information Package A package which consists of the following elements:</p> <ul style="list-style-type: none"> — AIP, including amendment service; — Supplements to the AIP; — NOTAM and PIB; — AIC; and — checklists and lists of valid NOTAM. 	<p>Интегриран пакет на воздухопловни информации Пакет кој се состои од следните елементи:</p> <ul style="list-style-type: none"> — AIP, вклучувајќи ја и услугата за измени и дополнувања; — Дополненија на AIP; — NOTAM и PIB; — AIC; и — листи за проверка (чеклисти) и списоци со важечки NOTAM 	AN 15
I21	<p>integrity (aeronautical data) A degree of assurance that an aeronautical data and its value has not been lost or altered since the data origination or authorized amendment.</p>	<p>интегритет/целокупност (на воздухопловните податоци) Степен на обезбедување дека воздухопловниот податок и неговата вредност не се изгубени ниту се изменети од настанувањето на податоците или овластената измена и дополна.</p>	AN 11 AN 14/I AN 14/II AN 15
I22	<p>intermediate approach segment That segment of an instrument approach procedure between either the intermediate fix and the final approach fix or point, or between the end of a reversal, racetrack or dead reckoning track procedure and the point, as appropriate.</p>	<p>меѓу–сегмент на приод Оној сегмент од процедура за приод по инструменти помеѓу или меѓу–контролната точка или помеѓу завршетокот на процедурата за промена на правецот, кругот на чекање или навигацијата со помош на пресметување на рута и контролната точка на завршниот приод, што е соодветно.</p>	AN 4 PANS-OPS/I; PANS-OPS/II; PANS-ATM
I23	<p>intermediate holding position A designated position intended for traffic control at which taxiing aircraft and vehicles shall stop and hold until further cleared to proceed, when so instructed by the aerodrome control tower.</p>	<p>меѓу–позиција на чекање Определена позиција наменета за контрола на сообраќајот на која воздухоплов кој вози по земја (таксира) и возилата запираат и чекаат додека не добијат дополнително одобрение да продолжат, кога се такви упатствата од аеродромската контролна кула.</p>	AN 14/I
I24	<p>international airport Any airport designated by the Contracting State in whose territory it is situated as an airport of entry and departure for international air traffic, where the formalities incident to customs, immigration, public health, animal and plant quarantine and similar procedures are carried out.</p>	<p>меѓународен аеродром Секој аеродром кој договорната земја во која тој се наоѓа како аеродром за влез и заминување на меѓународен воздушен сообраќај, на кој се вршат формалностите во врска со царинските, имиграционите постапки, постапките за јавно здравство, карантин за животни и растенија и слични постапки.</p>	AN 9 AN 15

125	international NOTAM office; NOF An office designated by a State for the exchange of NOTAM internationally.	меѓународна служба за NOTAM; NOF Служба која една земја ја определува за меѓународна размена на NOTAM.	AN 11 AN 15
126	international operating agency An agency of the kind contemplated in Article 77 of the Convention.	меѓународна оперативна агенција Агенција од таков вид како што е наведено во член 77 од Конвенцијата.	AN 7
	Internet protocol see: internetworking protocol	интернет протокол види:	
127	internetworking protocol; IP; internetwork protocol; Internet protocol; IP A protocol that transfers data packets between intermediate systems and end systems interconnected by subnetworks and that is supported by the routing protocols and addressing plan.	IP мрежен протокол или интернет протокол е протокол за размена на податочни пакети помеѓу преносни и крајни системи меѓусебно поврзани со врски за размена на податоци при што протоколот поддржува план за адресирање и упатувачки (рутирачки) протоколи.	AN 10/III
128	investigation A process conducted for the purpose of accident prevention which includes the gathering and analysis of information, the drawing of conclusions, including the determination of causes and, when appropriate, the making of safety recommendations.	истражување Постапка која се спроведува со цел спречување на несреќи, а која опфаќа прибирање и анализа на информации, донесување на заклучоци, вклучувајќи го и утврдувањето на причините и, ако е соодветно, носење на препораки за безбедноста.	AN 13
129	investigator-in-charge A person charged, on the basis of his or her qualifications, with the responsibility for the organization, conduct and control of an investigation	главен истражител Лице кое се задолжува, врз основа на неговите или нејзините квалификации, со одговорноста да ја организира, води и контролира истрагата.	AN 13 AN 17
130	isogonal A line on a map or chart on which all points have the same magnetic variation for a specified epoch.	изогонала Линија на карта на која сите точки имаат исто магнетно отстапување за определена епоха.	AN 4
131	isogriv A line on a map or chart which joins points of equal angular difference between the North of the navigation grid and Magnetic North.	изогрива Линија на карта која ги соединува толките со иста аголна разлика помеѓу северот на навигациската мрежа и магнетниот север.	AN 4

J

J1	joint rescue coordination centre; JRCC A rescue coordination centre responsible for both aeronautical and maritime search and rescue operations.	заеднички координативен центар за спасување; JRCC Координативен центар за спасување кој е одговорен и за воздухопловните и за поморските операции за потрага и спасување.	AN 12
J2	joule; J The work done when the point of application of a force of 1 newton is displaced a distance of 1 metre in the direction of the force.	џул; J Работа извршена кога точката на примена на сила од 1 њутн се поместува на растојание од 1 метар во правец/насока на силата.	AN 5

K

K1	kelvin; K A unit of thermodynamic temperature which	келвин; K Единица на термодинамичка температура	AN 5
----	---	---	------

	is the fraction 1/273.16 of the thermodynamic temperature of the triple point of water.	која е 1/273,16 дел од термодинамичката температура на тројната точка на водата.	
K2	kilogram; kg The unit of mass equal to the mass of the international prototype of the kilogram.	килограм; kg Единицата за маса еднаква на масата на меѓународниот еталон (прамерка) за килограм.	AN 5
K3	knot; kt The speed equal to 1 nautical mile per hour.	јазол; kn Брзината која е еднаква на 1 наутичка милја на час.	AN 5
	known shipper (Formerly) see: regulated agent	познат испраќач (порано) види: овластен агент	

L

L1	lading The placing of cargo, mail, baggage or stores on board an aircraft to be carried on a flight.	товарање Сместување/Внесување на товар, пошта, багаж или залихи во воздухоплов со цел да се превезат со лет	AN9
L2	landing area That part of a movement area intended for the landing or take-off of aircraft.	површина за слетување Оној дел од површината за движење наменет за слетувањето и полетувањето на воздухопловите.	AN 2 AN 4 AN 13 AN 14/I; PANS-ATM
L3	landing decision point; LDP The point used in determining landing performance from which, a power-unit failure occurring at this point, the landing may be safely continued or a balked landing initiated.	точка на донесување на одлука за слетување Точката која се користи при утврдување на перформансите за слетување од која, при дефект на погонска група кој се случува во оваа точка, слетувањето може безбедно да продолжи или се започнува со процедура за прекинатото слетување.	
L4	landing direction indicator That part of a movement area intended for the landing or take-off of aircraft.	показател на правецот на слетување Оној дел од површините за движење наменет за слетување или полетување на воздухопловите.	AN 4 AN 14/I
L5	landing distance available; LDA The length of runway which is declared available and suitable for the ground run of an aeroplane landing.	расположлива должина за слетување; LDA Должината на ПСП која е наведена како расположлива и соодветна за возење на авион по слетување.	AN 6/I AN 14/I
L6	landing distance available (helicopter) LDAH The length of the final approach and take-off area plus any additional area declared available and suitable for helicopters to complete the landing manoeuvre from a defined height.	расположлива должина за слетување (хеликоптер); LDAH Должината на областа за завршниот приод и полетување плус која било дополнителна област која е наведена како расположлива и соодветна за хеликоптерите да го завршат маневарот за слетување од зададена висина.	AN 6/III AN 14/II
L7	landing distance required (helicopter) LDRH The horizontal distance required to land and come to a full stop from a point 10.7 m (35 ft) above the landing surface.	потребна должина за слетување (хеликоптер); LDRH Хоризонтално растојание кое е потребно за слетување и гаснење на моторите по завршување на летот од точка 10.7 m (35 ft) над површината за слетување.	AN 6/III
L8	landing surface That part of the surface of an aerodrome which the aerodrome authority has declared available for the normal ground or water run of aircraft landing in a particular direction.	површина за слетување Оној дел од површината на аеродром за кој аеродромските власти објавиле дека стои на располагање за стандардно протрчување на земја или вода на воздухоплов кој слетува во определен	AN 6/I AN 8

		правец.	
L9	large aeroplane An aeroplane of a maximum certificated take-off mass of over 5 700 kg.	голем авион Авион со максимална одобрена маса на полетување над 5 700 kg.	AN 6/I
L10	laser-beam critical flight zone; LCFZ Airspace in the proximity of an aerodrome but beyond the LFFZ where the irradiance is restricted to a level unlikely to cause glare effects.	зона на летање во која ласерските зраци се критични по летањето; LCFZ Воздушен простор блиску до аеродром, но вон LHFZ, во кој светењето е ограничено на ниво на кое не постои веројатност да предизвика ефекти на заслепувачки блесок/сјај.	AN 14/I
L11	laser-beam free flight zone; LFFZ Airspace in the immediate proximity to the aerodrome where the irradiance is restricted to a level unlikely to cause any visual disruption.	зона на летање, слободна од ласерски зраци; LFFZ Воздушен простор во непосредна близина на аеродромот, во кој светењето е ограничено на ниво на кое не постои веројатност да предизвика било каков визуелен прекин.	AN 14/I
L12	laser-beam sensitive flight zone; LSFZ Airspace outside, and not necessarily contiguous with, the LFFZ and LCFZ where the irradiance is restricted to a level unlikely to cause flash-blindness or after-image effects.	зона на летање, чувствителна на дејството на ласерски зраци; LSFZ Воздушен простор вон, и кој не е нужно да е блиску до, LFFZ и LCFZ, во кој светењето е ограничено на ниво на кое не постои веројатност да предизвика ефект на заслепувачки блесок/сјај или ефект на слика која останува.	AN 14/I
L13	level; LVL A generic term relating to the vertical position of an aircraft in flight and meaning variously, height, altitude or flight level	ниво; LVL Заеднички поим кој се однесува на вертикалната позиција на воздухоплов во лет и значи различно, висина, апсолутна висина или ниво на лет.	AN 2 AN 3 AN 4 AN 11 PANS-ATM PANS-OPS/I PANS-OPS/II
L14	Licensing Authority The Authority designated by a Contracting State as responsible for the licensing of personnel.	надлежен орган за издавање на дозволи Орган кого договорна земја го определила како одговорен за издавање на дозволи на персонал.	AN 1
L15	lighter-than-air aircraft Any aircraft supported chiefly by its buoyancy in the air.	воздухоплов полесен од воздух Секој воздухоплов кој главно се оддржува поради својата аеростатична сила на лебдење.	AN 7
L16	lighting system reliability The probability that the complete installation operates within the specified tolerances and that the system is operationally usable.	надежност/сигурност на системот за осветлување Веројатноста дека целата инсталација работи во рамките на итврдени толеранции и дека системот може оперативно да се користи.	AN 14/I
L17	likely In the context of the medical provisions in Chapter 6 [Annex 1], likely means with a probability of occurring that is unacceptable to the Medical Assessor.	веројатен/веројатно Во контекст на одредбите за здравствена способност наведени во Поглавје 6 [Анекс 1], веројатен/веројатно значи со веројатност за случување кое е неприфатливо за проценувачот на здравствената способност.	AN 1
L18	limit loads The maximum loads assumed to occur in the anticipated operating conditions.	гранични оптоварувања Максималните оптоварувања за кои се претпоставува дека ќе се појават во предвидените оперативни услови.	AN 8
L19	litre; L	литар; L	AN 5

	A unit of volume restricted to the measurement of liquids and gases which is equal to 1 cubic decimetre.	Единица за волумен ограничена на мерење на течности и гасови која е еднаква на 1 кубен дециметар.	
L20	load factor The ratio of a specified load to the weight of the aircraft, the former being expressed in terms of aerodynamic forces, inertia forces, or ground reactions.	фактор на оптоварување Соодност на специфично оптоварување со тежината на воздухопловот, при што првото се изразува со поимите аеродинамични сили, сили на инерцијата или силата на реакции на земјата.	AN 8
L21	location indicator A four-letter code group formulated in accordance with rules prescribed by ICAO and assigned to the location of an aeronautical fixed station.	индикатор/показател на локација Код од четири букви кој е создаден согласно правилата кои ICAO ги пропишал, а се доделува на локација за воздухопловна фиксна станица.	AN 10/II PANS-ATM
L22	longitudinal axis of the aeroplane A selected axis parallel to the direction of flight at a normal cruising speed, and passing through the centre of gravity of the aeroplane.	надолжна оска на воздухопловот Избрана оска паралелна со правецот на летање со стандардна брзина на крстарење	AN 6/I AN 6/II
L23	lumen; lm The luminous flux emitted in a solid angle of 1 steradian by a point source having a uniform intensity of 1 candela.	лумен; lm Светлосниот флукс (светлоста) која во просторен агол од 1 стеррадијан ја праќа (емитира) светлосен извор со светлосна јакост еднаква на 1 кандела.	AN 5
L24	lux; lx The illuminance produced by a luminous flux of 1 lumen uniformly distributed over a surface of 1 square metre.	лукс; lx Осветлувањето кое го произведува светлосен флукс од 1 лумен еднакво распределено на површина од 1 квадратен метар.	AN 5

M

M1	magnetic variation; VAR The angular difference between True North and Magnetic North.	магнетска варијација (деклинација); VAR Аголна разлика помеѓу вистинскиот север и магнетниот север.	AN 4
M2	mail Dispatches of correspondence and other items tendered by and intended for delivery to postal services in accordance with the rules of the Universal Postal Union (UPU).	пошта Испраќање на писма и други предмети кои се ставаат на располагање и се наменети за испорака до поштенските служби согласно правилата на Светската поштенска унија (UPU).	AN 9
M3	maintenance; MAINT The performance of tasks required to ensure the continuing airworthiness of an aircraft, including any one or combination of overhaul, inspection, replacement, defect rectification, and the embodiment of a modification or repair.	(техничко) одржување; MAINT Извршување на задачи кои се потребни за да се обезбеди постојана пловидбеност на еден воздухоплов, вклучувајќи го и секој или комбинација на ремонт, преглед, замена, поправка на дефект, како и вклучување на измена или поправка.	AN 1 AN 6/I AN 6/II AN 6/III AN 8
M4	maintenance organization's procedures manual A document endorsed by the head of the maintenance organization which details the maintenance organization's structure and management responsibilities, scope of work, description of facilities, maintenance procedure and quality assurance or inspection systems.	прирачник за постапки на организацијата за одржување Документ кој го одобрува директорот на организацијата за одржување, во кој подробно се опишува структурата на организацијата за одржување и одговорностите на раководството, обемот на работа, опис на средствата, постапката на одржување и обезбедувањето на квалитетот или системите за преглед.	AN 6/I AN 6/II AN 6/III
M5	maintenance programme	програма за одржување	AN 6/I

	A document which describes the specific scheduled maintenance tasks and their frequency of completion and related procedures, such as a reliability programme, necessary for the safe operation of those aircraft to which it applies.	Документ во кој се опишуваат посебните редовни задачи за одржување и нивната зачестеност на завршување како и односите процедури, како што програмата за сигурност/надежност, што е потребно за безбедно летање на оние воздухоплови на кои таа се однесува.	AN 6/II AN 6/III
M6	maintenance release A document which contains a certification confirming that the maintenance work to which it relates has been completed in a satisfactory manner, either in accordance with the approved data and the procedures described in the maintenance organization's procedures manual or under an equivalent system.	документ за пуштање во употреба после одржување Документ кој го содржи издавањето на уверенија со што се потврдува дека работата за одржување на која истите се однесуваат е завршена на задоволителен начин, било да е согласно одобрените податоци и процедури кои се опишани во прирачникот за процедури на организацијата за одржување или согласно еквивалентен систем	AN 6/I AN 6/II AN 6/III
M7	making way An aeroplane on the surface of the water is 'making way' when it is under way and has a velocity relative to the water.	пробивање на пат Авион на површина на вода 'пробива пат' кога е во движење и со брзина релативна на водата.	AN 6/I AN 6/II
M8	manoeuvring area That part of an aerodrome to be used for the take-off, landing and taxiing of aircraft, excluding aprons.	површина за маневрирање Ониј дел од аеродром кој треба да се користи за полетување, слетување и за движење на воздухоплови на земја, со исклучок на платформите	AN 2 AN 4 AN 11 AN 14/I AN 15 PANS-ATM
M9	marker An object displayed above ground level in order to indicate an obstacle or delineate a boundary.	маркер Предмет над ниво на земја со цел да означи препрека или кој претставува/оцртува граница.	AN 14/I
M10	marking A symbol or group of symbols displayed on the surface of the movement area in order to convey aeronautical information.	обележување Симбол или група од симболи кои се прикажуваат на површината за маневрирање со цел да се пренесат воздухопловни информации.	AN 4 AN 4/I
M11	master minimum equipment list (MMEL) A list established for a particular aircraft type by the organization responsible for the type design with the approval of the State of Design containing items, one or more of which is permitted to be unserviceable at the commencement of a flight. The MMEL may be associated with special operating conditions, limitations or procedures	главен список за минимална, неопходна опрема (на воздухопловот) Список кој се утврдува за посебен тип на воздухоплов со одобрение од земјата на дизајнот, а кој содржи ставки, една или повеќе од кои е дозволено да се неисправни на почетокот на летот. MMEL може да се поврзе со посебни оперативни услови, ограничувања или процедури.	AN 6/I AN 6/III
M12	maximum mass Maximum certificated take-off mass.	максимална маса Максимална дозволена маса на полетување.	AN 6/I AN 6/III AN 13
M13	medical assessment The evidence issued by a Contracting State that the licence holder meets specific requirements of medical fitness	процена на здравствена способност Доказ кој го издава една договорна земја со кој се докажува дека имателот на дозволата ги исполнува посебните услови за здравствена способност.	AN 1
M14	medical assessor A physician qualified and experienced in the practice of aviation medicine who evaluates medical reports submitted to the Licensing Authority by medical examiners.	оценувач-испитувач на здравствената способност Лекар кој е квалификуван и кој има искуство во вршење на работи од воздухопловната медицина и кој ги проценува медицинските извештаи кои овластените лекари за проценка на здравствената способност ги доставуваат до надлежниот орган за издавање на	AN 1

		ДОЗВОЛИ.	
M15	medical examiner A physician with training in aviation medicine and practical knowledge and experience of the aviation environment, who is designated by the Licensing Authority to conduct medical examinations of fitness of applicants for licences or ratings for which medical requirements are prescribed.	овластен лекар за проценка на здравствената способност Лекар обучен за воздухопловна медицина, кој има практично знаење и искуство во воздухопловното опкружување. и кого надлежниот орган за издавање на дозволи го назначил да врши медицински испитувања за здравствената способност на кандидатите за дозволи или овластувања за кои се пропишани услови за здравствена способност.	AN 1
M16	metadata Data about data (ISO 19115).	мета податоци Податоци за податоците (ISO 19115).	AN 4 AN 15
M17	meteorological information Meteorological report, analysis, forecast, and any other statement relating to existing or expected meteorological conditions.	метеоролошки податоци Метеоролошки извештај, анализи, прогнози и кој било друг извештај кои се однесуваат на постојните или очекуваните метеоролошки состојби.	AN 3 AN 6/II PANS-ATM
M18	meteorological office (MET office) An office designated to provide meteorological service for international air navigation.	метеоролошка канцеларија Служба која е определена за давање на метеоролошки услуги за меѓународната воздухопловната навигација.	AN 3 AN 11 PANS-ATM
M19	meteorological report (MR) A statement of observed meteorological conditions related to a specified time and location.	метеоролошки извештај (MR) Изјава за набљудуваните временски состојби кои се однесуваат на одредено време и место.	AN 3 PANS-ATM
M20	metre (m) The distance travelled by light in a vacuum during 1/299 792 458 of a second.	метар (m) Растојанието кое го поминува светлината во вакуум за време од 1/299 792 458 од секунда.	AN 5
M21	minimum decent altitude (MDA) or minimum descent height (MDA/H) A specified altitude or height in a non-precision approach or circling approach below which descent must not be made without the required visual reference.	најниска надморска висина на спуштање (MDA) најниска апсолутна висина/ релативна висина на спуштање (MDA/H) Определена апсолутна висина или релативна висина при непрецизен приод или приод со визуелен маневар, под која спуштањето не смее да се прави без потребниот визуелен ориентир.	AN 6/I AN 6/II AN 6/III PANS-OPS/I PANS-OPS/II
M22	minimum equipment list (MEL) A list which provides for the operation of aircraft, subject to specified conditions, with particular equipment inoperative, prepared by an operator in conformity with, or more restrictive than, the MMEL established for the aircraft type.	список на минимална опрема (MEL) Список кој ја превидува работата на воздухоплов, што подлежи на определени услови, со определена опрема која не работи, а кој го изготвува оператор во склад со, или се порестриктивни од, MMEL утврдена за типот на воздухоплов.	AN 6/I AN 6/III
M23	minimum fuel The term used to describe a situation in which an aircraft's fuel supply has reached a state where little or no delay can be accepted.	минимална количина на гориво Поим кој се користи за да се објави состојба во која резервите на гориво во воздухоплов достигнале состојба во која може да се прифати мало или никакво доцнење.	PANS-ATM
M24	minimum sector altitude (MSA) The lowest altitude which may be used which will provide a minimum clearance of 300 m (1 000 ft) above all objects located in an area contained within a sector of a circle of 46 km (25 NM) radius centred on a radio aid to navigation.	минимална безбедна (апсолутна) секторска висина Најниската апсолутна висина која може да се користи и која ќе обезбеди минимално надвисување од 300 m (1 000 ft) над сите објекти кои се наоѓаат во областа во рамките на сектор на круг со	AN 3 AN 4 PANS-OPS/I

		радиус од 46 km (25 NM), во центар на расположливо радионавигациско средство.	
M25	mishandled baggage Baggage involuntarily, or inadvertently, separated from passengers or crew.	багаж со кој погрешно се постапувало Багаж кој е случајно или ненамерно одвоен од патниците или екипажот.	AN 9
M26	missed approach procedure The procedure to be followed if the approach cannot be continued.	процедура за неуспешен приод Процедурата која треба да се следи ако не може да се продолжи со приодот.	AN 4 PANS–OPS/I PANS–OPS/II PANS–ATM
M27	mode (SSR) The conventional identifier related to specific functions of the interrogation signals transmitted by an SSR interrogator. There are four modes specified in Annex 10: A, C, S and intermode.	режим (на работа) (SSR) Конвенционален идентификатор кој се однесува на посебни функции на радарските сигнали кои ги пренесува испитувачот на SSS радарот. Постојат четири мода (режима) кои се утврдени во Анекс 10: A, C, S и интермод.	PANS–ATM
M28	mole (mol) The amount of substance of a system which contains as many elementary entities as there are atoms in 0.012 kilogram of carbon-12.	мол Износот од најбитното на еден систем кој содржи толку многу елементарни елементи колку што има атоми во 0.012 килограми во јагленород.	AN 5
M29	movement area That part of an aerodrome to be used for the take-off, landing and taxiing of aircraft, consisting of the manoeuvring area and the apron(s).	површина за движење Оној дел од аеродром кој треба да се користи за полетување, слетување и возење по земја на воздухопловите, а се состои од површината за маневрирање и платформата(платформите).	AN 2 AN 4 AN 11 AN 14/I AN 15 PANS–ATM

N

N1	narcotics control Measures to control the illicit movement of narcotics and psychotropic substances by air.	контрола на опојни средства (наркотици) Мерки со кои се контролира незаконското движење на наркотици и психотропски супстанции.	AN 9
N2	Near-parallel runways Non-intersecting runways whose extended centre lines have an angle of convergence/divergence of 15 degrees or less.	приближно паралелни полетно-слетни патеки Полетно-слетни патеки кои не се пресекуваат и чии продолжени оски се со агол на конвергенција/дивергенција од 15 степени или помалку.	AN 14/I PANS–ATM PANS–OPS/I PANS–OPS/II
N3	net gradient The net gradient of climb throughout these requirements [Annex 6/I] is the expected gradient of climb diminished by the manoeuvre performance (i.e. that gradient of climb necessary to provide power to manoeuvre) and by the margin (i.e. that gradient of climb necessary to provide for those variations in performance which are not expected to be taken explicit account of operationally).	чист градиент Чистиот градиент на качување во условите наведени во [Анекс 6/I] е очекуваниот градиент на качување намален од маневарските перформанси (т.е. оној градиент на качување кој е неопходен за да се обезбеди снага за маневрирање) и од ограничувањето (т.е. оној градиент на качување кој е неопходен за да се предвидат оние варијации во перформансите кои не се очекува да се земат предвид согласно оперативните ограничувања)	AN 6/I
N4	next data authority The ground system so designated by the current data authority through which an onward transfer of communications and control can take place.	надлежен орган за следните податоци Систем на земја кој надлежниот орган за тековните податоци така го проектира да може преку него да се одвива понатамошен пренос на комуникација и контрола .	AN 10/II PANS–ATM
N5	Night (NGT) The hours between the end of evening civil	ноќе (NGT) Часовите помеѓу крајот на вечерниот	AN 1 AN 6/I

	twilight and the beginning of morning civil twilight or such other period between sunset and sunrise, as may be prescribed by the appropriate authority.	цивилен самрак/залез и почетокот на утринско цивилно зазорување или оној период помеѓу залезот и изгрејсонцето, како што пропишува соодветниот надлежен орган	AN 6/II AN 6/III
N6	non-instrument runway A runway intended for the operation of aircraft using visual approach procedures.	полетно-слетна патека за процедури за приод по правила на летање при надворешна видливост Полетно-слетна патека наменета за операции на воздухопловите со користење на процедурите за приод по правила при надворешна видливост	AN 14/I
N7	non-precision approach (NPA) procedure An instrument approach procedure which utilizes lateral guidance but does not utilize vertical guidance.	процедура за непрецизен приод (NPA) Процедура за приод по инструменти при што се користи странично управување но не се користи вертикално управување	PANS-ATM PANS-OPS/I PANS-OPS/II
N8	non-precision approach and landing operations An instrument approach and landing which utilizes lateral guidance but does not utilize vertical guidance.	операции за непрецизен приод и за слетување Приод и слетување по инструменти при што се користи странично управување но не се користи вертикално управување	AN 6/I AN 6/II AN 6/III
N9	non-precision approach runway An instrument runway served by visual aids and a non-visual aid providing at least directional guidance adequate for a straight-in approach.	полетно-слетна патека за непрецизен приод Полетно-слетна патека која користи визуелни средства и невизуелни средства кои обезбедуваат најмалку насочено водење/управување соодветно за приод од правец	AN 14/I
N10	non-radar separation The separation used when aircraft position information is derived from sources other than radar.	не-радарско раздвојување Раздвојување кое се користи кога информациите за позицијата на воздухопловите потекнуваат од извори, кои не се радари	PANS-ATM
N11	no risk of collision The risk classification of an aircraft proximity in which no risk of collision has existed.	без опасност од судир Класификација на опасност од близина на воздухоплов, во која не постои опасност од судир	PANS-ATM
N12	normal flight zone (NFZ) Airspace not defined as LFFZ, LCFZ, or LSFZ, but which must be protected from laser radiation capable of causing biological damage to the eye.	област на стандардно летање (NFZ) Воздушен простор кој не е дефиниран како LFFZ, LCFZ и LSFZ, но кој мора да се заштити од ласерска радијација што може да предизвика биолошко оштетување на очите.	AN 14/I
N13	Normal operating zone (NOZ) Airspace of defined dimensions extending to either side of an ILS localizer course and/or MLS final approach track. Only the inner half of the normal operating zone is taken into account in independent parallel approaches.	област на стандардни операции Воздушен простор со определени димензии, кој се протега до обете страни на курсот на ILS локалајзерот и/или до патеката на завршниот приод на MLS. За независни паралелни приоди в предвид се зема само внатрешната половина од нормалната оперативна област.	PANS-ATM PANS-OPS/I
N14	NOTAM (notice to airman) A notice distributed by means of telecommunication containing information concerning the establishment, condition or change in any aeronautical facility, service, procedure or hazard, the timely knowledge of which is essential to personnel concerned with flight operations.	итни важни известувања за персоналот на летање Ивестување кое се праќа по пат на телекомуникации, а содржи информации кои се однесуваат на воспоставувањето, состојбата или измената на кој било воздухопловен уред, услуга, процедура или опасност, за кои навременото известување е битно за персоналот кој е ангажиран за летањето.	AN 10/II AN 11 AN 15 PANS-ATM
N15	no transgression zone (NTZ)	забранет коридор (зона помеѓу	PANS-

	In the context of independent parallel approaches, a corridor of airspace of defined dimensions located centrally between the two extended runway centre lines, where a penetration by an aircraft requires a controller intervention to manoeuvre any threatened aircraft on the adjacent approach.	паралелни ПСП-и (NTZ) Во ситуација на независни паралелни приоди, коридор на воздушен простор со определени димензии, кој е лоциран централно помеѓу две продолжени оски на полетно–слетната патека, во кој доколку влезе воздухоплов потребна е интервенција од страна на контролор на летање за да го маневрира било кој воздухоплов кој е во опасност на соседниот приод.	OPS/ATM PANS– OPS/I
--	--	--	---------------------------

O

O1	obstacle (OBST) All fixed (whether temporary or permanent) and mobile objects, or parts thereof, that are located on an area intended for the surface movement of aircraft or that extend above a defined surface intended to protect aircraft in flight.	препрека (OBST) Сите фиксни/неподвижни (без разлика дали се привремени или постојани) и подвижни објекти, или делови на истите, кои се лоцирани на површина која е наменета за движење на воздухопловите по површина или кои се протегаат над дефинира површина наменета за заштита на воздухоплов во лет.	AN 4 AN 11 AN 14/I AN 14/II AN 15
O2	obstacle/terrain data collection surface A defined surface intended for the purpose of collecting obstacle/terrain data.	дефинирана површина за собирање на податоци за препреки/терен Определена површина наменета за прибирање на податоци за препреки/теренот.	AN 15
O3	Obstacle clearance altitude (OCA) or Obstacle clearance height (OCH) The lowest altitude or the lowest height above the elevation of the relevant runway threshold or the aerodrome elevation as applicable, used in establishing compliance with appropriate obstacle clearance criteria.	апсолутна висина за (безбедно) надвисување на препреки (OCA), или релативна за (безбедно) надвисување на препреки (OCH) Најниската апсолутна висина или најниската релативна висина (во однос на аеродром) над висината на прагот на односната полетно–слетна патека или висината на аеродромот ако е применливо, што се користи при утврдување на придржувањето кон соодветните критериуми за (надвисување на препреки) висините над препреките	AN 4 AN 6/I AN 6/II AN 6/III PANS–ATM PANS– OPS/I PANS– OPS/II
O4	obstacle clearance height; (OCH) (...) the lowest height above the elevation of the relevant runway threshold or the aerodrome elevation as applicable, used in establishing compliance with appropriate obstacle clearance criteria. (...) obstacle clearance height is referenced to the threshold elevation or in the case of non-precision approaches to the aerodrome elevation or the threshold elevation if that is more than 2 m (7 ft) below the aerodrome elevation. An obstacle clearance height for a circling approach is referenced to the aerodrome elevation.	релативна висина за (безбедно) надвисување на препреки (OCH) (...) најниската релативна висина над прагот на основната полетно–слетна патека или каде е применливо над висината на аеродромот, а која се користи при утврдување на придржување кон соодветните критериуми за надвисување на препреки. (...) релативната висина за надвисување на препреки е релативна во однос на висината на прагот или во случај на непрецизни приоди, на висината на аеродромот или висината на прагот, ако е повеќе од 2 m (7 ft) под висината на аеродромот. Релативна висина за (безбедно) надвисување на препреки за кружен приод во однос на висината на аеродромот.	AN 4 AN 6/I PANS– OPS/II
O5	obstacle free zone (OFZ) The airspace above the inner approach surface, inner transitional surfaces, and balked landing surface and that portion of	зона без препреки (за завршен приод и слетување) Воздушниот простор над внатрешната површина на приодот, внатрешните	AN 4 AN 14/I PANS– OPS/I PANS–

	the strip bounded by these surfaces, which is not penetrated by any fixed obstacle other than a low-mass and frangibly mounted one required for air navigation purposes.	површини за премин и површината на прекинатото слетување и оној дел од патеката што се граничи со овие површини, на која нема никаква фиксна препрека, освен лесни и лабаво монтирани препреки за целите на воздухопловната навигација.	OPS/II
O6	ohm Ω The electric resistance between two points of a conductor when a constant difference of potential of 1 volt, applied between these two points, produces in this conductor a current of 1 ampere, this conductor not being the source of any electromotive force.	ом (Ω) Електричниот отпор помеѓу две точки на проводник кога постојаната разлика на потенцијал од 1 волт, применета помеѓу овие две точки, произведува во овој проводник струја од 1 ампер, а овој проводник не е извор на никаква електромоторна сила.	AN 5
O7	operational control The exercise of authority over the initiation, continuation, diversion or termination of a flight in the interest of the safety of the aircraft and the regularity and efficiency of the flight.	оперативна контрола Користење на овластување за започнувањето, продолжувањето, пренасочување или прекинување на лет во интерес на безбедноста на воздухопловот и на редовноста и ефикасноста на летот.	AN 3 AN 6/I AN 6/III PANS-ATM
O8	Operational flight plan The operator's plan for the safe conduct of the flight based on considerations of aeroplane performance, other operating limitations and relevant expected conditions on the route to be followed and at the aerodromes concerned.	оперативен план на лет План на операторот за безбедно извршување на летот, кој се темели врз фактите на карактеристиките на авион, другите оперативни ограничувања и релевантните очекувани услови на рутата/маршрутата по која треба да се лета и на односите аеродроми.	AN 6/III
O9	operational planning The planning of flight operations by an operator.	оперативно планирање Планирањето на операциите на летот од страна на оператор.	AN 3
O10	operations manual A manual containing procedures, instructions and guidance for use by operational personnel in the execution of their duties.	оперативен прирачник Прирачник кој содржи процедури, инструкции и упатства кои оперативниот персонал ги користи при извршување на своите должности.	AN 6/I AN 6/III
O11	operator (OPR); aircraft operating agency; AOC; aircraft operator A person, organization or enterprise engaged in or offering to engage in an aircraft operation.	оператор (OPR); авиопревозник; AOC; Лице, организација или претпријатие кое е ангажирано во или кое нуди операции на воздухоплови.	AN 3 AN 6/I AN 6/III AN 9 AN 12 AN 13 AN 18
O12	operator's maintenance control manual A document which describes the operator's procedures necessary to ensure that all scheduled and unscheduled maintenance is performed on the operator's aircraft on time and in a controlled and satisfactory manner.	прирачник на авиопревозникот за контрола на одржувањето Документ во кој се опишани процедурите на авиопревозникот кои се неопходни за да се осигури дека секое редовно и нередовно одржување на воздухопловите на авиопревозникот се врши навремено и на еден контролиран и задоволувачки начин.	AN 6/I AN 6/II AN 6/III
O13	ornithopter A heavier-than-air aircraft supported in flight chiefly by the reactions of the air on planes to which a flapping motion is imparted.	мавтокрилец/орнитоптер Воздухоплов кој е потежок од воздухот и кој се одржува во лет пред се со реакциите на воздухот врз површините на кои се пренесува движењето од мавтањето./ со кои се мавта	AN 7
O14	orthometric height (H) Height of a point related to the geoid, generally presented as an MSL elevation.	ортометриска висина (H) Висина на точка во однос на геоидата, што вообичаено се прикажува како висина на MLS.	AN 4 AN 14/I AN 15

O15	overpack An enclosure used by a single shipper to contain one or more packages and to form one handling unit for convenience of handling and stowage.	контејнер Затворен простор кој еден превозник го користи за да смести еден или повеќе пакети и да оформи една единица практична за ракување и складирање.	AN 18

P

P1	package The complete product of the packing operation consisting of the packaging and its contents prepared for transport.	пратка Целосен производ од постапката на пакување, кој се состои од амбалажата и неговата содржина и е спремен за превоз.	AN 18
P2	packaging Receptacles and any other components or materials necessary for the receptacle to perform its containment function.	амбалажа Кутии и кои било други составни делови или материјали кои се неопходни за чување на содржината на истите	AN 18
P3	passenger aircraft An aircraft that carries any person other than a crew member, an operator's employee in an official capacity, an authorized representative of an appropriate national authority or a person accompanying a consignment or other cargo.	патнички воздухоплов Воздухоплов со кој се превезува кое било лице, освен член на екипаж, вработен на операторот во својство на службеник, овластен претставник на национален орган или лице кое придружува пратка или товар.	AN 18
P4	pavement classification number (PCN) A number expressing the bearing strength of a pavement for unrestricted operations.	класификациски број на површината (носивоста на горниот слој на коловозот, по која се движат воздухопловите на земја) (површините за маневрирање) – (PCN) Број со кој се изразува капацитетот на носивост на горниот слој на коловозот за неограничени операции.	AN 14/I
P5	performance Class 1 helicopter A helicopter with performance such that, in case of engine failure, it is able to land on the rejected take-off area or safely continue the flight to an appropriate landing area.	хеликоптер со карактеристики од Класа 1 Хеликоптер со карактеристики како што е онаа, во случај на дефект на мотор, да е во можност да слета на областа на прекинатото полетување или да може безбедно да го продолжи летот до соодветната област за слетување.	AN 8
P6	performance Class 2 helicopter A helicopter with performance such that, in case of engine failure, it is able to safely continue the flight, except when the failure occurs prior to a defined point after take-off or after a defined point before landing, in which cases a forced landing may be required.	хеликоптер со карактеристики од Класа 2 Хеликоптер со карактеристики како што е онаа, во случај на дефект на мотор, да е во можност безбедно да го продолжи летот, освен кога дефектот се појавува пред дефинирана точка по полетувањето или дефинирана точка пред слетување, во кои случаи можеби е потребно принудно слетување..	AN 8
P7	performance Class 1 helicopter A helicopter with performance such that, in case of engine failure at any point in the flight profile, a forced landing must be performed.	хеликоптер со карактеристики од Класа 3 Хеликоптер со карактеристики како што е онаа, во случај на дефект на мотор во која било точка од профилот на летот, мора да се изврши принудно слетување.	AN 8
P8	performance criteria Simple, evaluative statements on the required outcome of the competency element and a description of the criteria used to judge whether the required level of performance has been achieved.	критериуми за ефикасноста Едноставни, изјави за проценка за бараниот резултат од елементот на стручната оспособеност, како и опис на критериумите кои се користат при оценување дали е постигнато потребното ниво на ефикасноста.	AN PANS-TRG
P9	person with disabilities; disabled person	лице со хендикеп; хендикепирано лице	AN 9

	Any person whose mobility is reduced due to a physical incapacity (sensory or locomotor), an intellectual deficiency, age, illness or any other cause of disability when using transport and whose situation needs special attention and the adaptation to the person's needs of the services made available to all passengers.	Секое лице со намалена подвижност што се должи на физичка неспособност (сетилна или локомоторна), интелектуална попреченост, возраст, болест или која било друга причина за намалена подвижност, кога користи превоз и чија состојба изискува посебно внимание и прилагодување кон потребите на лицето за услугите кои им стојат на располагање на сите патници.	
P10	pilot-in-command (PIC) 1) The pilot designated by the operator, or in the case of general aviation, the owner, as being in command and charged with the safe conduct of a flight. 2) The pilot responsible for the operation and safety of the aircraft during flight time.	водач на воздухоплов 1) Пилотот кого операторот или во случај на генералната авијација, го определува да управува со воздухопловот и да одговара за безбедно спроведување на лет. 2) Пилотот кој е одговорен за работата и безбедноста на воздухопловот за времетраењето на летот.	AN 1 AN 2 AN 3 AN 6/I AN 6/II AN 6/III AN 11 AN 18 PANS-ATM AN 9
P11	pilot-in-command under supervision Co-pilot performing, under the supervision of the pilot in command, the duties and functions of a pilot-in-command, in accordance with a method of supervision acceptable to the Licensing Authority.	водач на воздухоплов под надзор Ко-пилот кој ги извршува, кој под надзор на водачот на воздухопловот, ги врши должностите и функциите на водач на воздухоплов, согласно начинот за надзор прифатлив за надлежниот орган кој издава уверенија,	AN 1
P12	pilot, to To manipulate the flight controls of an aircraft during flight time.	пилотира Управување со командите на летот на еден воздухоплов за времетраење на летот.	AN 1
P13	portrayal Presentation of information to humans (ISO 19117).	прикажување Прикажување на информации на луѓето (ISO 19117).	AN 15
P14	post spacing Angular or linear distance between two adjacent elevation points.	интервал помеѓу позиции Аглесто или линеарно растојание помеѓу две соседни висински точки.	AN 15
P15	powered-lift A heavier-than-air aircraft capable of vertical take-off, vertical landing, and low speed flight that depends principally on engine-driven lift devices or engine thrust for the lift during these flight regimes and on non-rotating aerofoil(s) for lift during horizontal flight.	вертикално полетување и слетување Воздухоплов потежок од воздух кој е во состојба вертикално да полетува, вертикално да слетува, и да лета со мала брзина што зависи воглавно од уредите за подигање кои се придвижуваат со мотори или од потисокот на моторот заради подигање за време на режимите на овие летови и врз неротирачките аеродинамички површини за подигање за време на хоризонтален лет.	AN 1
P16	power-unit; powerplant A system of one or more engines and ancillary parts which are together necessary to provide thrust, independently of the continued operation of any other power-unit(s), but not including short period thrust-producing devices.	погонска единица Систем од еден или повеќе мотори и помошни делови кои заедно се потребни да обезбедат потисок, независно од континуираната работа на која (кои) било друга (други) погонска единица (погонски единици), но не вклучувајќи ги уредите кои обезбедуваат потисок во краток временски период.	AN 8
P17	precision The smallest difference that can be reliably distinguished by a measurement process.	прецизност/точност Најмалата разлика која може со сигурност да се препознае со постапка за мерење.	AN 15
P18	precision approach (PA) procedure An instrument approach procedure using	процедура за прецизен приод Процедура за приод по инструменти која	

	precision lateral and vertical guidance with minima as determined by the category of operation.	користи прецизни латерални или вертикални инструкции со најмали износи како што е утврдено со категоријата на операцијата.	
P19	precision approach and landing operations An instrument approach and landing using precision lateral and vertical guidance with minima as determined by the category of operation.	операции за прецизен приод и слетување Приод и слетување по инструменти при што се користат прецизни латерални или вертикални инструкции со најмали износи како што е утврдено со категоријата на операцијата	AN 6/I AN 6/II AN 6/III
P20	precision approach procedure An instrument approach procedure utilizing azimuth and glide path information provided by ILS or PAR.	процедура за прецизен приод Процедура за приод по инструменти при која се користи азимут и информации за рамнината на понирање кои ги дава ILS или PAR.	AN 4
P21	precision approach radar (PAR) Primary radar equipment used to determine the position of an aircraft during final approach, in terms of lateral and vertical deviations relative to a nominal approach path, and in range relative to touchdown.	радар за прецизен приод (PAR) Опрема на примарниот радар која се користи да се утврди позицијата на воздухоплов за време на завршниот приод, во поглед на латералните и вертикални отстапувања што се однесува на номиналната патека за приод, и во опсег релативен на допирот на земјата при слетување	AN 10/I
P22	precision approach runway, category I An instrument runway served by ILS and/or MLS and visual aids intended for operations with a decision height not lower than 60 m (200 ft) and either a visibility not less than 800 m or a runway visual range not less than 550 m.	полетно–слетна патека за прецизен приод, категорија I Полетно–слетна патека за прецизен приод по инструменти, со користење на ILS и/или MLS и визуелни средства наменети за операции со висина на носење на одлуки не помала од 60 m (200 ft) и или со видливост не помала од 800 m или видливост долж ПСП (RVR) не помала од 550 m.	AN 14/I
P23	precision approach runway, category II An instrument runway served by ILS and/or MLS and visual aids intended for operations with a decision height lower than 60 m (200 ft) but not lower than 30 m (100 ft) and a runway visual range not less than 350 m.	полетно–слетна патека за прецизен приод, категорија II Полетно–слетна патека за прецизен приод за слетување по инструменти ,со користење на ILS и/или MLS и визуелни средства наменети за операции со висина на носење помала од 60 m (200 ft), но не помала од 30 m (100 ft) и видливост долж ПСП (RVR) не помала од 350 m	AN 14/I
P24	precision approach runway, category III An instrument runway served by ILS and/or MLS to and along the surface of the runway and: A — intended for operations with a decision height lower than 30 m (100 ft), or no decision height and runway visual range not less than 200 m. B — intended for operations with a decision height lower than 15 m (50 ft), or no decision height and runway visual range less than 200 m but not less than 50 m. C — intended for operations with no decisions height and no runway visual range limitations.	полетно–слетна патека за прецизен приод, категорија III Полетно–слетна патека за прецизен приод за слетување по инструменти ,со користење на ILS и/или MLS до и долж површината на полетно–слетната патека, а: А – наменета за операции со висина на носење на одлуки помала од 15 m (50 ft), или без висина на носење на одлуки и видливост долж ПСП не помала од 200 m. В – наменета за операции со висина на носење на одлуки помала од 15 m (50 ft), или без висина на носење на одлуки и видливост долж ПСП помала од 200 m, но не помала од 50 m. С – наменета за операции без висина на носење на одлуки и без ограничувања за	AN 14/I

		видливоста долж ПСП.	
P25	pre-flight information bulletin (PIB) A presentation of current NOTAM information of operational significance, prepared prior to flight	пред-полетен информативен билтен (PIB) Приказ на тековните информации содржани во NOTAM кои се од оперативна важност и се подготвени пред лет.	AN 15
P26	preliminary report The communication used for the prompt dissemination of data obtained during the early stages of the investigation	прелиминарен извештај Комуникација која се користи за брзо ширење на податоци добиени за време на раните фази на испитувањето.	AN 13
P27	pressure – altitude An atmospheric pressure expressed in terms of altitude which corresponds to that pressure in the standard atmosphere	притисок – апсолутна висина Атмосферски притисок изразен во поглед на апсолутната висина што одговара на притисокот во стандардната атмосфера.	AN 2 AN 6/I AN 8 PANS-ATM
P28	primary radar A radar system which uses reflected radio signals.	примарен радар Радарски систем кој користи одбиени/рефлектирани радио сигнали.	PANS-ATM
P29	primary runway(s) Runway(s) used in preference to others whenever conditions permit.	примарна полетно-слетна патека Полетно-слетна патека (патеки) која (кои) се користи (користат) која (кои) се претпочита да се користи (користат) секогаш кога тоа условите го дозволуваат.	AN 14/I
P30	primary surveillance radar (PSR) A surveillance radar system which uses reflected radio signals.	примарен надзорен радар (PSR) Систем на примарниот надзорен радар кој користи одбиени радио сигнали.	PANS - ATM
P31	printed communications Communications which automatically provide a permanent printed record at each terminal of a circuit of all messages which pass over such circuit.	комуникации кои се печатат Комуникација која автоматски дава постојан печатен запис кај секој терминал од кругот на сите пораки кои поминуваат низ него.	AN 11
P32	problematic use of substances; problematic substance use The use of one or more psychoactive substances by aviation personnel in a way that: a) constitutes a direct hazard to the user or endangers the lives, health or welfare of others; and/or b) causes or worsens an occupational, social, mental or physical problem or disorder.	сомнително користење на супстанции Користењето на едно или повеќе психоактивни супстанции од страна на воздухопловниот персонал на начин кој: а) претставува директна опасност за корисникот/уживателот или ги загрозува животите, здравјето и благосостојбата на другите; и/или б) предизвикува или го влошува професионалниот, социјалниот, менталниот или здравствениот проблем или растројство.	AN 1 AN 2
P33	procedure altitude/height A specified altitude/height flown operationally at or above the minimum altitude/height and established to accommodate a stabilized descent at a prescribed descent gradient/angle in the intermediate/final approach segment.	процедурална апсолутна висина/релативна висина Утврдена апсолутна висина/релативна висина на која се лета оперативно при или над минималната апсолутна висина/релативна висина, а која е востановена за да се овозможи стабилизирано спуштање при поставен/пропишан градиент/наклон/агол на спуштање во сегментот на меѓу-/завршниот приод.	AN 4 PANS – OPS/I PANS – OPS/II
P34	procedure turn (PTN) A manoeuvre in which a turn is made away from a designated track followed by a turn in the opposite direction to permit the aircraft to intercept and proceed along the reciprocal of the designated track.	свртување по утврдена процедура (PTN) Маневар при кој свртување се изведува вон определената патека следено со засврт во спротивен правец за да му се дозволи на воздухопловот пресретнување и продолжување по спротивна насока од	AN 4 PANS-ATM PANS – OPS/I PANS – OPS/II

		определената патека.	
P35	profile The orthogonal projection of a flight path or portion thereof on the vertical surface containing the nominal track.	профил/пресек Правоаголна/Ортогонална проекција на патеката на летот или дел од истата на вертикална површина на која се содржи номиналната патека.	PANS-ATM
P36	prognostic chart A forecast of a specified meteorological element(s) for a specified time or period and a specified surface or portion of airspace, depicted graphically on a chart.	прогностичка карта; карта за прогноза на времето Прогноза за определен(и) метеоролошки елемент(и) за определено време или период и определена површина или дел од воздушен простор, вртани графички на графикон.	AN 3
P37	prohibited area; (P) An airspace of defined dimensions, above the land areas or territorial waters of a State, within which the flight of aircraft is prohibited.	забранета зона; (P) Воздушен простор со определени димензии, над земја или територијални води на една земја, во кој се забранува летање на воздухоплови.	AN 2 AN 4 AN 15
P38	propulsion system A system consisting of a power-unit and all other equipment utilized to provide those functions necessary to sustain, monitor and control the power/thrust output of any one power-unit following installation on the airframe.	погонски систем Систем кој се состои од погонска единица и севкупната друга опрема која се користи за обезбедување на функциите неопходни за да се одржува, следи и контролира излезот на снага/потисок на која било погонска единица после инсталацијата на структурата на авионот.	AN 16/I
P39	protected flight zone Airspace specifically designated to mitigate the hazardous effects of laser radiation.	заштитна област за летање Воздушен простор посебно определен за намалување на штетните влијанија од ласерската радијација.	AN 14/I
P40	PSR blip The visual indication, in non-symbolic form, on a radar display of the position of an aircraft obtained by primary radar.	PSR приказ (светла точка на радар) Визуелен знак, во несимболична форма, на радарскиот дисплеј/приказ за позицијата на воздухоплов, што се добива од примарниот радар.	PANS – ATM
P41	psychoactive substances Alcohol, opioids, cannabinoids, sedatives and hypnotics, cocaine, other psychostimulants, hallucinogens, and volatile solvents, whereas coffee and tobacco are excluded.	психоактивни супстанции Алкохол, опијати, канабиноиди, седативи, кокаин, други психостимуланти, халуциногени и испарливи растворувачи, со исклучок на кафето и тутунот.	AN 1 AN 2 AN 6/I AN 6/II AN 6/III
P42	public authorities The agencies or officials of a Contracting State responsible for the application and enforcement of the particular laws and regulations of that State which relate to any aspect of these [ICAO's] Standards and Recommended Practices.	национални надлежни органи Агенциите или претставници од договорна земја кои се одговорни за применување и спроведување на посебните закони и прописи на таа земја, а кои се однесуваат на кој било аспект на овие стандарди и препорачани практики [на ICAO].	AN 9

Q

Q1	quality Degree to which a set of inherent characteristics fulfils requirements (ISO 9000*).	квалитет Степен до кој збир од својствени карактеристики ги исполнуваат условите (на ISO 9000*).	ISO 9000
Q2	quality assurance (QA) Part of quality management focused on providing confidence that quality requirements will be fulfilled (ISO 9000*).	обезбедување на квалитет (QA) Дел од управувањето со квалитет кој се фокусира на обезбедување на уверување дека ќе се исполнат условите за квалитет (ISO 9000).	ISO 9000
Q3	quality control Part of quality management focused on	контрола на квалитетот Дел од управувањето со квалитет кој се	ISO 9000

	fulfilling quality requirements (ISO 9000)	фокусира на исполнувањето на условите за квалитет (ISO 9000*).	
Q4	quality management Coordinated activities to direct and control an organization with regard to quality (ISO 9000).	управување со квалитетот Координирани дејствија со кои се насочува и контролира организација што се однесува на квалитетот (ISO 9000).	ISO 9000

R

R1	radar A radio detection device which provides information on range, azimuth and/or elevation of objects.	радар Уред за радио откривање кој дава податоци за далечината, азимутот и/или висината на објектите.	PANS-ATM
R2	radar approach An approach in which the final approach phase is executed under the direction of a radar controller.	приод за слетување по радиолокатор/радар Приод при кој фазата на завршниот приод се врши под упатствата од радаристот.	PANS-ATM
R3	radar clutter The visual indication on a radar display of unwanted signals.	(паразитни) пречки на радарот (визуелни пречки на радарскиот приказ) Визуелна ознака на дисплејот на радарот за несакани/непожелни сигнали.	PANS-ATM
R4	radar contact The situation which exists when the radar position of a particular aircraft is seen and identified on a radar display.	радарски контакт Состојба која постои кога на дисплејот на радарот се гледа и утврдува позицијата на одреден воздухоплов.	PANS-ATM
R5	radar control Term used to indicate that radar-derived information is employed directly in the provision of air traffic control service.	водење со помош на радар Термин кој се користи за означување дека радарските информации се користат директно во давањето на услуги на контролата на летањето.	PANS-ATM
R6	radar controller A qualified air traffic controller holding a radar rating appropriate to the functions to which he is assigned.	радарист (контролор на летање) Квалификуван контролор на летање кој има овластување за радар соодветно за задачите кој му се доделени.	PANS-ATM
R7	radar display An electronic display of radar-derived information depicting the position and movement of aircraft.	радарски приказ Електронски дисплеј/приказ на радарските податоци кои ја прикажуваат позицијата и движењето на воздухопловите.	PANS-ATM
R8	radar identification The situation which exists when the radar position of a particular aircraft is seen on a radar display and positively identified by the air traffic controller.	радарско препознавање Ситуација која постои кога местоположбата на конкретен воздухоплов на дисплејот на радарот ја гледа и недвосмислено ја идентификува контролор на летање.	PANS-ATM
R9	radar map Information superimposed on a radar display to provide ready indication of selected features.	радарска карта Податоци кои се прикажуваат на дисплејот на радарот за да се обезбеди брз приказ на избраните карактеристики.	PANS-ATM
R10	radar monitoring The use of radar for the purpose of providing aircraft with information and advice relative to significant deviations from nominal flight path, including deviations from the terms of their air traffic control clearances.	радарско следење Користење на радарот со цел да им се обезбедат на воздухопловите податоци и совети кои се однесуваат на значајни/битни отстапувања од номиналната патека на летот, вклучувајќи ги и отстапувањата од условите на нивните одобренија дадени од контролорите на летањето.	PANS-ATM
R11	radar position indicator (RPI) The visual indication, in non-symbolic and/or symbolic form, on a radar display of	показател (индикатор) за позиција на екранот на радарот Визуелен знак, во симболична и/или	PANS-ATM

	the position of an aircraft obtained by primary and/or secondary surveillance radar.	несимболична форма, на дисплејот на радарот за позицијата на воздухоплов добиен од примарниот и/или секундарниот надзорен радар.	
R12	radar position symbol (RPS) The visual indication, in symbolic form, on a radar display, of the position of an aircraft obtained after automatic processing of positional data derived from primary and/or secondary surveillance radar.	симбол за позиција (на воздухопловот и сл.) на екранот на радарот (RPS) Визуелен знак, во форма на симбол, на дисплејот на радарот, за позиција на воздухоплов кој се добива после автоматската обработка на податоците за позиција кои потекнуваат од примарниот и/или секундарниот надзорен радар.	PANS-ATM
R13	radar separation The separation used when aircraft position information is derived from radar sources.	радарско раздвојување (раздвојување по радар) Раздвојување кое се користи кога податоците за позиција на воздухоплов се добиваат од радарски извори.	PANS-ATM
R14	radar service Term used to indicate a service provided directly by means of radar.	радарска услуга Термин кој се користи за означување на услуга која директно се дава со помош на радар.	PANS-ATM
R15	radar track position An extrapolation of aircraft position by the computer based upon radar information and used by the computer for tracking purposes.	позиција на патека на екранот на радарот Екстраполација на позиција на воздухоплов на компјутер засновано врз радарски податоци, а која се користи за целите за следење на патека	PANS-ATM
R16	radar unit That element of an air traffic services unit which uses radar equipment to provide one or more services.	радарска единица Оној елемент од единица на контролата на летање кој користи радарска опрема за давање на една или повеќе услуги.	PANS-ATM
R17	radar vectoring Provision of navigational guidance to aircraft in the form of specific headings, based on the use of radar.	водење по радар Навигациско водење на воздухоплов во форма на специфични курсови, базирано врз користењето на радар.	AN 4 PANS-ATM
R18	radian (rad) The plane angle between two radii of a circle which cut off on circumference an arc equal in length to the radius.	радијан (rad) Рамнински агол формиран од два радиуси на круг кои отсекуваат лак на обиколката на кругот со должина еднаква со должината на радиусите.	AN 5
R19	radio direction-finding station (RR S1.91) A radiodetermination station using radio direction finding.	радио гониметар Радио станица која користи радио гониометар	AN 10/II AN 12
R20	radiotelephony A form of radiocommunication primarily intended for the exchange of information in the form of speech.	радиотелефонија Вид на радиокомуникација наменета првенствено за размена на информации во вид на говор.	AN 2 AN 11
R21	rapid exit taxiway (high-speed exit taxiway) A taxiway connected to a runway at an acute angle and designed to allow landing aeroplanes to turn off at higher speeds than are achieved on other exit taxiways thereby minimizing runway occupancy times.	патека за возење за брзо излагање Патека за возење (таксирање) поврзана со полетно-слетната патека под остар агол и наменета да им овозможат на авионите при слетување да свртуваат при поголеми брзини од оние кои се постигнуваат на други патеки за возење (таксирање) со што се сведува на минимум времето поминато на полетно-слетната патека.	AN 2 AN 4 PANS-ATM
R22	rated air traffic controller An air traffic controller holding a licence and valid ratings appropriate to the privileges to be exercised .	контролор на летање со овластување Контролор на летање кој има дозвола и важечки овластувања соодветни за правата кои треба да ги користи.	AN 1

R23	rating An authorization entered on or associated with a licence and forming part thereof, stating special conditions, privileges or limitations pertaining to such licence.	овластување Овластување внесено во или поврзано со дозвола и кое претставува составен дел од истата, со кое се потврдуваат посебни услови/состојби, права или ограничувања поврзани со таа дозвола.	AN 1
R24	receiving unit/controller Air traffic services unit/air traffic controller to which a message is sent.	приемна единица/контролор Единица на контролата на летање/контролор на летање до кои се испраќа порака.	PANS-ATM
R25	reference humidity The relationship between temperature and reference humidity is defined as follows: — at temperatures at and below ISA, 80 per cent relative humidity, — at temperatures at and above ISA + 28°C, 34 per cent relative humidity, — at temperatures between ISA and ISA + 28°C, the relative humidity varies linearly between the humidity specified for those temperatures.	референтна влажност Односот помеѓу температурата и референтната влажност се дефинира како што следи: — при температури на и под ISA, 80 проценти релативна влажност, — при температури на и поголеми од ISA + 28°C, 34 проценти релативна влажност, — при температури помеѓу ISA и ISA + 28°C, релативната влажност варира линеарно помеѓу влажноста наведена за тие температури.	AN 6/I
R26	regulated agent (known shipper – formerly) An agent, freight forwarder or any other entity who conducts business with an operator and provides security controls that are accepted or required by the appropriate authority in respect of cargo or mail.	регистраан агент (познат превозник/шпедитер – порано) Агент, шпедитер или кој било друг субјект кој соработува со оператор и врши контроли на обезбедувањето кои соодветниот надлежен орган ги прифаќа или ги бара во врска со товар или пошта.	AN 17
R27	rejected take-off distance available (helicopter); RTODAH The length of the final approach and take-off area declared available and suitable for performance class 1 helicopters to complete a rejected take-off.	расположлива должина на полетно-слетна патека за прекинатото полетување (хеликоптер); RTODAH Должината на површината за завршен приод и полетување која е објавена за расположлива и соодветна за изведување на комплетно прекинатото полетување за хеликоптери од класа 1.	AN 14/II
R28	rejected take-off distance required RTODR The horizontal distance required from the start of the take-off to the point where the helicopter comes to a full stop following a power-unit failure and rejection of the take-off at the take-off decision point.	потребна должина на ПСП за прекинатото полетување (RTODR) Хоризонталното растојание кое е потребно од точката за почетокот на полетувањето, во која хеликоптерот застанува по дефект на погонска единица и прекинување на полетувањето во точката на носење на одлука за полетување.	AN 6/III
R29	release of goods The action by the customs authorities to permit goods undergoing clearance to be placed at the disposal of the persons concerned.	ослободување на стока (предавање на стока) Активност на царинските власти со која се дозволува да се извршат царинските формалности за стоката и ставање на истата на располагање на односките лица.	AN 9
R30	relief The inequalities in elevation of the surface of the Earth represented on aeronautical charts by contours, hypsometric tints, shading or spot elevations.	релјеф Нееднаквост на висината на површината на земјата прикажани на воздухопловни мапи во вид на контури, хипсометрички бои, осенчување или висински точки	AN 4 AN 15
R31	relief flights Flights operated for humanitarian purposes which carry relief personnel and relief	летови за давање помош (хуманитарни летови) Летови кои се вршат за хуманитарни	AN 9

	supplies such as food, clothing, shelter, medical and other items during or after an emergency and/or disaster and/or are used to evacuate persons from a place where their life or health is threatened by such emergency and/or disaster to a safe haven in the same State or another State willing to receive such persons.	цели кои превезуваат персонал за давање помош и залихи за помош како што е храна, облека, заштита, медицински и други предмети за време на или после опасни ситуации и/или несреќа и/или се користат за евакуација на лица од место каде нивните животи или здравје се згрозени од опасната ситуација и/или несреќа до безбедно небо во истата земја или до друга земја која е волна/подготвена да ги прими тие лица.	
R32	removal of person Action by the public authorities of a State, in accordance with its laws, to direct a person to leave that State.	протерување/отстранување на лице Дејствие кое го презема јавниот орган на една земја согласно нејзините закони, со кое му се наредува на лице да ја напушти таа земја.	AN 9
R33	removal order A written order served by a State on the operator on whose flight an inadmissible person travelled into that State, directing the operator to remove that person from its territory.	налог за протерување/отстранување Писмен налог кој го користи една земја да му наложи на операторот на чии лет патува лице на кое му е забранет влез во таа земја да го отстрани/протера тоа лице од нејзината територија.	AN 9
R34	rendering (a Certificate of Airworthiness) valid The action taken by a Contracting State, as an alternative to issuing its own Certificate of Airworthiness, in accepting a Certificate of Airworthiness issued by any other Contracting State as the equivalent of its own Certificate of Airworthiness.	давање на период на важност (на Уверение за пловидбеност) Дејствие кое го презема една договорна земја, како алтернатива за издавање на нејзино сопствено Уверение за пловидбеност, при прифаќање на Уверение за пловидбеност кое го издала друга договорна земја како еквивалент на нејзино Уверение за пловидбеност.	AN 8
R35	rendering (a licence) valid The action taken by a Contracting State, as an alternative to issuing its own licence, in accepting a licence issued by any other Contracting State as the equivalent of its own licence.	давање на период на важност (на дозвола) Дејствие кое го презема една договорна земја, како алтернатива за издавање на нејзина сопствена дозвола, при прифаќање на дозвола која ја издала друга договорна земја како еквивалент на нејзино сопствена дозвола.	AN 1
R36	repair The restoration of an aeronautical product to an airworthy condition as defined by the appropriate airworthiness requirements. (AN 8, 10th ed.) The restoration of an aeronautical product to an airworthy condition to ensure that the aircraft continues to comply with the design aspects of the appropriate airworthiness requirements used for the issuance of the type certificate for the respective aircraft type, after it has been damaged or subjected to wear. (AN 6/I, 8th ed.; AN 8, 9th ed.)	поправка Враќањето во првобитна состојба (поправка) на воздухопловен производ до пловидбена состојба како што тоа го дефинираат соодветните услови за пловидбеност. (AN 8, 10 ^{то} издание) Враќањето во првобитна состојба (поправка) на воздухопловен производ до пловидбена состојба за да се осигури дека воздухопловот и понатака ги исполнува карактеристиките на конструкцијата на соодветните услови за пловидбеност кои се користат за издавање на уверение за тип за односниот тип на воздухоплови, после претрпено оштетување или поради абење/истрошеност. (AN 6/I, 8 ^{мо} издание, AN 8, 9 ^{то} издание)	AN 6/I AN 6/II AN 6/III AN 8
R37	repetitive flight plan; (RPL) A flight plan related to a series of frequently recurring, regularly operated individual flights with identical basic features, submitted by an operator for retention and	повторлив план на лет (RPL)/ план на лет за повеќе летови во еднакви услови План на лет кој се однесува на серија на често повторливи, редовни	AN 2 PANS-ATM

	repetitive use by ATS units.	индивидуални летови со еднаква основа, кој го поднесува оператор заради чување и повторливо користење од страна на единиците за ATS.	
R38	reporting point (REP) A specified geographical location in relation to which the position of an aircraft can be reported.	точка на јавување (REP) Утврдена географска локација во однос на која може да се пријави позицијата на воздухоплов.	AN 2 AN 3 AN 4 AN 11 PANS-ATM
R39	required navigation performance (RNP) A statement of the navigation performance necessary for operation within a defined airspace.	потребни карактеристики на системот (опремата) за навигација (за безбедно летање во одреден воздушен простор); (RNP) Потврда од навигационата ефикасност која е потребна за летање во рамките на утврден воздушен простор.	AN 4 AN 6/I AN 6/II AN 6/III AN 10/III AN 11 PANS-ATM PANS-OPS/I
R40	requirement Need or expectation that is stated, generally implied or obligatory (ISO 9000).	услов Потреба или очекување кое е наведено, и кое вообичаено се бара и е задолжително (ISO 9000).	ISO 9000
R41	rescue An operation to retrieve persons in distress, provide for their initial medical or other needs, and deliver them to a place of safety.	спасување Операција за спасување на лица во неволја/опасност, со која се обезбедува нивната првична медицинска или друга потреба и која им се доставува на безбедно место.	AN 12
R42	rescue coordination centre; RCC A unit responsible for promoting efficient organization of search and rescue services and for coordinating the conduct of search and rescue operations within a search and rescue region.	координативен центар за спасување; (RCC) Единица која е одговорна за унапредување на ефикасно организирање на услугите за потрага и спасување и за координирање на спроведувањето на операциите за потрага и спасување во рамките на областа на потрага и спасување.	AN 3 AN 11 AN 12 PANS-ATM
R43	rescue subcentre centre (RSC) A unit subordinate to a rescue coordination centre, established to complement the latter according to particular provisions of the responsible authorities.	(координативен) под-центар за спасување (RSC) Единица подредена на координативниот центар за спасување, воспоставена како дополнување на центарот согласно посебни одредби на одговорните органи.	AN 12
R44	rescue unit A unit composed of trained personnel and provided with equipment suitable for the expeditious conduct of search and rescue.	единица за спасување Единица која е составена од обучен персонал и обезбедена со опрема соодветни за брзо спроведување на потрага и спасување.	AN 12 PANS-ATM
R45	resolution A number of units or digits to which a measured or calculated value is expressed and used.	резолуција Број на единици или бројки во кои се изразува, и кои се користат за, измерена или пресметана вредност.	AN 4 AN 15
R46	rest period Any period of time on the ground during which a flight crew member is relieved of all duties by the operator.	период (време) на одмор Кој било период од време на земја во кој член на екипаж на летање се одмара од сите должности кои му ги доделил операторот.	AN 6/I AN 6/III
R47	restricted area; R An airspace of defined dimensions, above the land areas or territorial waters of a State, within which the flight of aircraft is restricted in accordance with certain	условно забранета зона (R) Воздушен простор со определени димензии, над копно или територијални води на земја, во кој летот на воздухоплов се забранува согласно	AN 2 AN 4 AN 15

	specified conditions.	одредени утврдени услови.	
R48	reversal procedure A procedure designed to enable aircraft to reverse direction during the initial approach segment of an instrument approach procedure. The sequence may include procedure turns or base turns.	процедура со менување на насока Процедура наменета да му овозможи на воздухоплов да ја смени насоката за време на почетниот дел за приод од процедура за приод по инструменти. Редоследот може да опфаќа свртувања по процедура или основни свртувања.	AN 4 PANS–OPS/II
R49	risk assessment An assessment by a deporting State of a deportee’s suitability for escorted or unescorted removal via commercial air services. The assessment should take into account all pertinent factors, including medical, mental and physical fitness for carriage on a commercial flight, willingness or unwillingness to travel, behavioural patterns, any history of violence.	проценка на ризици Процена од страна на земја која протерува за соодветноста на протераното лице да се протера со придружба или без придружба со користење на комерцијален воздушен сообраќај. Процената би требало да ги земе предвид сите релевантни елементи, вклучувајќи ја и здравствената, ментална и физичка способност за превоз на комерцијален лет, подготвеноста или неподготвеноста за патување, бихевиористичките модели и насилничко минато.	AN 9
R50	risk management The systematic application of management procedures and practices which provide border inspection agencies with the necessary information to address movements or consignments which represent a risk.	управување со ризици Систематска примена на процедурите и практиката за управување со која на агенциите за гранична контрола им се даваат информациите кои се потребни за справување со движења или пратки кои претставуваат опасност.	AN 9
R51	risk not determined The risk classification of an aircraft proximity in which insufficient information was available to determine the risk involved, or inconclusive or conflicting evidence precluded such determination.	неопределени ризици Класификација на ризиците за близина на воздухоплов, за кои нема на располагање доволен број на информации за да се утврди односниот ризик, или нема неубедливи или спротивставени докази за да се спречи/елиминира утврдувањето	PANS–ATM
R52	risk of collision The risk classification of an aircraft proximity in which serious risk of collision has existed.	ризички за судир Класификација на ризиците во близина на воздухоплов во која постоела сериозна опасност од судир.	PANS–ATM
R53	RNP type A containment value expressed as a distance in nautical miles from the intended position within which flights would be for at least 95 per cent of the total flying time.	тип на RNP Вредност изразена како растојание во наутички милји од планираната позиција во рамките на која летовите би траеле минимум 95 проценти од вкупното време на летање.	AN 4 AN 6/I AN 6/II AN 6/III AN 11 PANS–ATM
R54	road An established surface on the movement area meant for the exclusive use of vehicles.	маршрута на движење Утврдена рута/патека/маршрута на површината од областа на движење наменета исклучиво за користење за возила.	AN 14/I
R55	road–holding position A designated position at which vehicles may be required to hold.	позиција за чекање на маршрутата на движење Определена позиција во која од возилата може да се бара да застанат/запрат.	AN 14/I
R56	rotocraft A power-driven heavier-than-air aircraft supported in flight by the reactions of the air on one or more rotors.	ротокрафт/хеликоптер Воздухоплов потешок од воздухот, кој се движи на моторен погон и кој се одржува во лет со помош на реакцијата на воздухот врз еден или повеќе ротори.	AN 7
R57	route stage A route or portion of a route flown without	етапа на маршрутата Рута или дел од ута/патека/маршрута на	AN 15

	an intermediate landing.	која се лета без меѓу слетување.	
R58	runway (RWY) A defined rectangular area on a land aerodrome prepared for the landing and take-off of aircraft.	полетно–слетна патека (ПСП) Определен правоаголен простор на аеродром на земја предвиден за слетување и полетување на воздухопловите.	AN 2 AN 3 AN 4 AN 11 AN 14/I PANS–ATM
R59	runway end safety area (RESA) An area symmetrical about the extended runway centre line and adjacent to the end of the strip primarily intended to reduce the risk of damage to an aeroplane undershooting or overrunning the runway.	безбедна зона во продолжетокот на ПСП – (RESA) Симетрична површина во близина на оската на продолжетокот на ПСП и при крајот на патеката, првенствено наменета за намалување на опасноста од оштетување на авион при слетување или кој излегува преку крајот на ПСП.	AN 14/I
R60	runway guard lights A light system intended to caution pilots or vehicle drivers that they are about to enter an active runway.	заштитни светла на полетно–слетната патека Систем од осветлување наменет да ги предупреди пилотите или возачите на возилата дека тие само што не навлегле на активна полетно–слетна патека	AN 14/I
R61	runway–holding position A designated position intended to protect a runway, an obstacle limitation surface, or an ILS/MLS critical/sensitive area at which taxiing aircraft and vehicles shall stop and hold, unless otherwise authorized by the aerodrome control tower.	позиција за чекање пред полетно–слетната патека Определено место наменето за заштита на полетно–слетна патека, површина (во зона на аеродром) со ограничување на висината на препреки, или ILS/MLS критична област, во која воздухопловите кои возат по земја/таксираат и возилата запираат и чекаат, освен ако нема поинакво известување од страна на аеродромската контролна кула.	AN 2 AN 4 AN 14/I PANS–ATM
R62	runway incursion Any occurrence at an aerodrome involving the incorrect presence of an aircraft, vehicle or person on the protected area of a surface designated for the landing and take-off of aircraft.	упад на полетно–слетната патека Кој било настан на аеродром во кој е вклучено недозволено присуство на воздухоплов, возило или лице на заштитената зона на површината која е определена за слетување и полетување на воздухоплови.	PANS–ATM
R63	runway strip A defined area including the runway and stopway, if provided, intended: a) to reduce the risk of damage to aircraft running off a runway; and b) to protect aircraft flying over it during take-off or landing operations.	патека за полетување и слетување на ПСП Дефинирана област вклучувајќи ја и полетно–слетната патека и површината пред прагот и позади крајот на ПСП (претполе), ако има, наменета за: a) намалување на опасноста од оштетување на воздухоплов кој странично излегува од ПСП; и b) заштита на воздухоплов кој лета над истата за време на операциите за полетување или слетување.	AN 4 AN 14/I
R64	runway turn pad; turn-around area A defined area on a land aerodrome adjacent to a runway for the purpose of completing a 180-degree turn on a runway.	површина за свртување. Дефинирана површина на аеродром на земја во непосредна близина на ПСП со цел целосно вртење од 180 степени на ПСП.	AN 14/I
R65	runway visual range; R; RVR The range over which the pilot of an aircraft on the centre line of a runway can see the runway surface markings or the lights	видливост по должина на полетно–слетна-патека; R; RVR Опсегот над кој пилотот на воздухоплов на оската на ПСП може да ги види	AN 3; AN 4; AN 6/I; AN 6/II; AN 6/III; AN

	delineating the runway or identifying its centre line.	ознаките на површината на полетно–слетната патека или светлата за означување на ПСП или за идентификација/утврдување на оската на ПСП.	10/I; AN 11; AN 14/I; PANS-ATM
--	--	--	--------------------------------

S

S1	safe forced landing Unavoidable landing or ditching with a reasonable expectancy of no injuries to persons in the aircraft or on the surface.	безбедно принудно слетување Неизбежно слетување или приземјување со разумно очекување дека нема повредени лица ниту во воздухопловот ниту на површината.	AN 6/I
S2	safety	безбедност	
S3	safety area A defined area on a heliport surrounding the FATO which is free of obstacles, other than those required for air navigation purposes, and intended to reduce the risk of damage to helicopters accidentally diverging from the FATO.	безбедносна зона Дефинирана површина на хелиодром околу FATO без препреки, освен оние потребни за целите на воздухопловната навигација и со цел намалување на ризикот од оштетување на хеликоптерите кои случајно скршнуваат од FATO.	AN 14/II
S4	safety management system; SMS A systematic approach to managing safety, including the necessary organizational structures, accountabilities, policies and procedures.	систем за управување со безбедноста; SMS Систематски пристап за управување со безбедноста, вклучувајќи ги и потребните организациони структури, одговорности, политики и процедури.	AN 6/I; AN 6/III; AN 11; AN 14/I
S5	safety not assured The risk classification of an aircraft proximity in which the safety of the aircraft may have been compromised.	неосигурана безбедност Класификацијата на ризиците во близина на воздухоплов, во која безбедноста на воздухопловот може да биде загрознена.	PANS-ATM
S6	safety programme An integrated set of regulations and activities aimed at improving safety.	програма за безбедност Интегриран сет од прописи и активности со цел подобрување на безбедноста.	AN 6/I; AN 6/III; AN 11; AN 14/I
S7	safety recommendation A proposal of the accident investigation authority of the State conducting the investigation, based on information derived from the investigation, made with the intention of preventing accidents or incidents.	препораки за безбедност Предлог од националниот надлежен орган за испитување на несреќи, кој го спроведува испитувањето, врз основа на информации добиени од испитувањето, што се прави со цел да се спречат несреќи или инциденти	AN 13
S8	safety-sensitive personnel Persons who might endanger aviation safety if they perform their duties and functions improperly including, but not limited to, crew members, aircraft maintenance personnel and air traffic controllers.	персонал кој врши безбедносно чувствителни задачи Лица кои може да ја загорзат воздухопловната безбедност доколку неправилно ги извршуваат своите должности и задачи, вклучувајќи ги, но не ограничувајќи се на, членовите на екипажот, персоналот за одржување на воздухоплови и контролорите на летањето.	AN 2
	sailplane see: glider	едрилица види: едрилица	
S9	screening The application of technical or other means which are intended to identify and/or detect weapons, explosives or other dangerous devices, articles or substances which may be used to commit an act of unlawful	безбедносен преглед Користење на технички и други средства кои се наменети за распознавање и/или откривање на оружје, експлозивни или други опасни уреди, предмети или супстанции кои што може да се	AN 17

	interference.	употребат за извршување на дејствије на незаконско постапување.	
S10	search An operation normally coordinated by a rescue coordination centre or rescue subcentre using available personnel and facilities to locate persons in distress.	потрага Операција која вообичаено ја координира координативен центар за спасување или потцентарот за спасување, со ангажирање на расположливиот персонал и средствата со цел да се лоцираат лица во опасност.	AN 12
S11	search and rescue aircraft An aircraft provided with specialized equipment suitable for the efficient conduct of search and rescue missions.	воздухоплов за потрага и спасување Воздухоплов опремен со посебна опрема соодветна за ефикасно спроведување на задачите за потрага и спасување.	AN 12
S12	search and rescue facility Any mobile resource, including designated search and rescue units, used to conduct search and rescue operations.	средство за потрага и спасување Сите мобилни ресурси, вклучувајќи ги определените единици за потрага и спасување, кои се користат за спроведување на операциите за потрага и спасување.	
S13	search and rescue region; SRR An area of defined dimensions, associated with a rescue coordination centre, within which search and rescue services are provided.	регион за потрага и спасување; SRR Област со определени димензии, поврзана со координативниот центар за спасување, во чии рамки се даваат услуги за потрага и спасување.	AN 12
S14	search and rescue service The performance of distress monitoring, communication, coordination and search and rescue functions, initial medical assistance or medical evacuation, through the use of public and private resources, including cooperating aircraft, vessels and other craft and installations.	услуги за потрага и спасување Следењето на опасноста, комуникацијата, координацијата и функциите на потрага и спасување, првата медицинска помош или медицинска евакуација, користејќи државни или приватни ресурси, вклучувајќи воздухоплови, бродови и други пловни објекти и капацитети.	AN 12
S15	search and rescue unit A mobile resource composed of trained personnel and provided with equipment suitable for the expeditious conduct of search and rescue operations.	единица за потрага и спасување Мобилен ресурс составен од обучен персонал, опремен со соодветна опрема за брзо спроведување на операциите за потрага и спасување.	AN 12
S16	second; s The duration of 9 192 631 770 periods of the radiation corresponding to the transition between the two hyperfine levels of the ground state of the caesium-133 atom.	секунда; s Времетраењето од 9 192 631 770 периоди на зрачењето што одговара на преминот меѓу двете хиперфини нивоа на основната состојба на атомот на цезиумот–133.	AN 5
S17	secondary radar A radar system wherein a radio signal transmitted from the radar station initiates the transmission of a radio signal from another station.	секундарен радар Радарски систем преку кој се пренесува радио сигнал од радарската станица, кој го иницира преносот на радио сигнал од друга станица.	PANS-ATM
S18	secondary surveillance radar; SSR A surveillance radar system which uses transmitters/receivers (interrogators) and transponders.	секундарен надзорен радар; SSR Радарски систем за надзор кој што користи предаватели / приемници (испитувачи) и транспондери.	AN 10/IV; PANS-ATM
S19	security; aviation security Safeguarding civil aviation against acts of unlawful interference. This objective is	обезбедување (сигурност); воздухопловно обезбедување/сигурност Заштита на цивилното воздухопловство	AN 17

	achieved by a combination of measures and human and material resources.	од дејствија на незаконско постапување. Оваа цел се постигнува со комбинација на мерки и човечки и материјални ресурси.	
S20	security audit An in-depth compliance examination of all aspects of the implementation of the national civil aviation security programme.	ревизија на /ревизија/преглед на обезбедувањето/сигурноста Темелен преглед во согласност со стандардите на сите аспекти на спроведувањето на на националната програма за обезбедување/сигурност на на цивилното воздухопловство.	AN 17
	security check see: security control	безбедносна проверка види: контрола на обезбедувањето/сигурноста	
S21	security control; security check A means by which the introduction of weapons, explosives or other dangerous devices, articles or substances which may be used to commit an act of unlawful interference can be prevented.	контрола на обезбедувањето /сигурноста; безбедносна проверка Начин со кој може да спречи внесување на оружје, експлозивни или други опасни направи, предмети или супстанции кои може да се искористат за извршување на дејствие на незаконско постапување.	AN 17
S22	security equipment Devices of a specialized nature for use, individually or as part of a system, in the prevention or detection of acts of unlawful interference with civil aviation and its facilities.	безбедносна опрема Направи од посебна/специјална природа за користење, индивидуално или како дел од систем, при спречувањето или откривањето на дејствија од незаконско постапување во цивилното воздухопловство и неговите објекти.	AN 9
S23	security inspection; airport security inspection An examination of the implementation of relevant national civil aviation security programme requirements by an airline, airport, or other entity involved in security.	безбедносен преглед/инспекција; аеродромска безбедносна инспекција Проверка на спроведувањето на битните услови националната програма за обезбедување/сигурност на цивилното воздухопловство од страна на авиокомпани, аеродром или друг субјект вклучен во обезбедувањето /сигурноста.	AN 17
S24	security restricted area; sterile area Those areas of the airside of an airport which are identified as priority risk areas where in addition to access control, other security controls are applied. Such areas will normally include, inter alia, all commercial aviation passenger departure areas between the screening checkpoint and the aircraft, the ramp, baggage make-up areas, including those where aircraft are being brought into service and screened baggage and cargo are present, cargo sheds, mail centres, airside catering and aircraft cleaning premises.	безбедносно ограничена зона; стерилна зона Оние области од контролираната зона на еден аеродром, кои се класифицирани како зони со висок ризик, каде покрај контрола на пристап, се користат и други безбедносни контроли. Овие области вообичаено, меѓу другото, ги опфаќаат и сите зони на заминување на патниците во комерцијалното воздухопловство меѓу местото за безбедносен преглед и воздухопловот, платформата, сортирниците за багаж, вклучително и оние зони каде што воздухопловите се опслужуваат се врши безбедносен преглед на багажот и товарот, карго магацини, центри за пошта, просториите за кетеринг и одржување на хигиена во воздухопловот во контролираната зона.	AN 17
S25	security survey An evaluation of security needs including the identification of vulnerabilities which could be exploited to carry out an act of unlawful interference, and the	безбедносен преглед Процена на безбедносните потреби вклучувајќи го утврдувањето на слабите/ранливите точки кои би можеле да се искористат за вршење на дејствија	AN 17

	recommendation of corrective actions.	на незаконско постапување и препораките за поправни/корективни мерки.	
S26	security test A covert or overt trial of an aviation security measure which simulates an attempt to commit an unlawful act.	испитување на системот за обезбедување (сигурност) Тајно или јавно испитување на мерка на воздухопловното обезбедување/сигурност, со кое се симулира обид за извршување на незаконско дејствие.	AN 17
S27	segregated parallel operations Simultaneous operations on parallel or near-parallel instrument runways in which one runway is used exclusively for approaches and the other runway is used exclusively for departures.	одделни паралелни операции Истовремени операции на паралелни или речиси паралелни полетно–слетни патеки за слетување по инструменти, во кои една полетно–слетна патека исклучиво се користи за приоди, а другата полетно–слетна патека исклучиво се користи за заминувања.	AN 14/I; PANS-ATM; PANS-OPS/I; PANS-OPS/II
S28	sending unit/controller Air traffic services unit/air traffic controller transmitting a message.	единица/контролор за испраќање Единица на контролата на летање / контролор на летање за пренесување на пораки.	PANS-ATM
S29	series of flights Series of flights are consecutive flights that: a) begin and end within a period of 24 hours; and b) are all conducted by the same pilot-in-command.	серија на летови Серија на летови се последователни летови кои: а) започнуваат и завршуваат во период од 24 часа; и б) ги врши истиот водач на воздухоплов.	
S30	serious incident; INCID An incident involving circumstances indicating that an accident nearly occurred.	сериозен инцидент; INCID Инцидент кој опфаќа околности кои укажуваат дека постоела голема веројатност да се случи несреќа.	AN 13
S31	serious injury An injury which is sustained by a person in an accident and which: a) requires hospitalization for more than 48 hours, commencing within seven days from the date the injury was received; or b) results in a fracture of any bone (except simple fractures of fingers, toes or nose); or c) involves lacerations which cause severe haemorrhage, nerve, muscle or tendon damage; or d) involves injury to any internal organ; or e) involves second or third degree burns, or any burns affecting more than 5 per cent of the body surface; or f) involves verified exposure to infectious substances or injurious radiation.	сериозна повреда Повреда која ја претрпува лице во несреќа, а која: а) бара хоспитализација во период подолг од 48 часа, започнувајќи во рок од седум дена од денот од повредата; или б) резултира со прелом на која било коска (со исклучок на лесни скршеници на прстите на рацете и нозете или носот); или в) вклучува рани кои предизвикуваат обилно крварење, оштетување на нерви, мускули или тетива; или г) вклучува повреда на кој било внатрешен орган; или д) вклучува изгореници од втор или трет степен, или каква и да било изгореница кои опфаќаат повеќе од 5 проценти од површината на телото; или ѓ) вклучува потврдена изложеност на заразни супстанции или штетни зрачења.	AN 13; AN 18
S32	shoreline A line following the general contour of the shore, except that in cases of inlets or bays less than 30 nautical miles in width, the line shall pass directly across the inlet or bay to intersect the general contour on the opposite side.	крајбрежје Линија која ја прати основната линија на брегот, освен онаа во случај на заливчиња или заливи кое се помали од 30 наутички милји во ширина, линијата поминува директно преку заливчето или заливот за да ја пресеке основната линија	PANS-ATM

		на спротивната страна	
S33	shoulder An area adjacent to the edge of a pavement so prepared as to provide a transition between the pavement and the adjacent surface.	банкина на ПСП Површина непосредно до работ на коловозот, така организирана за да обезбеди премин од коловозот до соседната површина.	AN 4; AN 14/I
S34	siemens; S The electric conductance of a conductor in which a current of 1 ampere is produced by an electric potential difference of 1 volt.	сименс; S Електричната спроводливост на спроводник во кој, преку разлика на електричен потенцијал од 1 волт се произведува струја од 1 ампер.	AN 5
S35	sievert; Sv The unit of radiation dose equivalent corresponding to 1 joule per kilogram.	сиверт; Sv Единицата за еквивалентна доза на зрачење која одговара на 1 џул на килограм.	AN 5
S36	SIGMET information Information issued by a meteorological watch office concerning the occurrence or expected occurrence of specified en-route weather phenomena which may affect the safety of aircraft operations.	SIGMET информација Информации кои ги издава службата за метеоролошко набљудување во врска со појавата или очекувана појава на одредени временски појави долж рутата, кои би можеле да влијаат врз безбедноста на операциите на воздухопловите.	AN 3; AN 11; PANS-ATM
S37	sign a) Fixed message sign. A sign presenting only one message. b) Variable message sign. A sign capable of presenting several pre-determined messages or no message, as applicable.	знак a) Знак за постојани пораки. Знак кој прикажува само една порака. б) Знак за променливи пораки. Знак со можност за прикажување на неколку однапред утврдени пораки или без порака, што е применливо.	AN 14/I
S38	signal area An area on an aerodrome used for the display of ground signals.	сигнална зона Облат на аеродром која се користи за прикажување на знаци на земја.	AN 2; AN 14/I; PANS-ATM
S39	sign a maintenance release (to) To certify that maintenance work has been completed satisfactorily in accordance with the applicable Standards of airworthiness, by issuing the maintenance release referred to in Annex 6.	потпишување на потврда за (техничко) одржување Се потврдува дека работата на одржувањето е завршена на задоволителен начин во согласност со важечките стандарди за пловидбеност, со издавање на потврда за одржување наведена во Анекс 6.	AN 1
S40	significant In the context of the medical provisions in Chapter 6 [Annex 1], significant means to a degree or of a nature that is likely to jeopardize flight safety.	значаен, значајна, значајно Во контекст на медицинските одредби во Поглавје 6 [Анекс 1], значајни средства до таков степен или од таков карактер кои најверојатно би ја загрозиле безбедноста на летот.	AN 1
S41	significant obstacle Any natural terrain feature or man-made fixed object, permanent or temporary, which has vertical significance in relation to adjacent and surrounding features and which is considered a potential hazard to the safe passage of aircraft in the type of operation for which the individual chart series is designed.	значајна препрека Секоја природна карактеристика на теренот или изграден статичен објект, траен или привремен, што значително ги надвишува непосредните и околните елементи и за кој се смета дека претставува потенцијална опасност по безбедното летање/премин на воздухоплов во тип на операција за која е проектирана засебна карта.	AN 4; PANS-OPS/II
S42	significant point	значајна точка	AN 4; AN

	A specified geographical location used in defining an ATS route or the flight path of an aircraft and for other navigation and ATS purposes.	Утврдена географска локација која се користи при утврдување на рута или патека на летање на ATS или патека на летање на воздухоплов и за други цели на навигацијата и на ATS.	11; PANS-ATM
S43	slush Water-saturated snow which with a heel-and-toe slap-down motion against the ground will be displaced with a splatter; specific gravity 0.5 up to 0.8.:	лапавица (растопен снег) Мокар снег, кој при газење ќе се помести со плискање; специфична тежина од 0.5 до 0.8.	AN 14/I; PANS-ATM
S44	small aeroplane An aeroplane of a maximum certificated take-off mass of 5 700 kg or less.	мал воздухоплов Воздухоплов со максимална дозволена маса при полетување од 5.700 kg или помалку.	AN 6/I
	SMS see: safety management system	SMS види: систем за управување со безбедноста	
	snow see: snow (on the ground)	снег види: снег (на земјата)	
S45	snow (on the ground); SN; snow a) <i>Dry snow.</i> Snow which can be blown if loose or, if compacted by hand, will fall apart upon release; specific gravity: up to but not including 0.35. b) <i>Wet snow.</i> Snow which, if compacted by hand, will stick together and tend to or form a snowball; specific gravity: 0.35 up to but not including 0.5. c) <i>Compacted snow.</i> Snow which has been compressed into a solid mass that resists further compression and will hold together or break up into lumps if picked up; specific gravity: 0.5 and over.	снег (на земја); SN; снег а) <i>Сув снег.</i> Снег што може да се разнесе доколку е растресит или, доколку се збие со рака ќе се распадне; специфична тежина: до, но не и вклучително 0.35. б) <i>Влажен снег:</i> Снег кој што, доколку се збие со рака, ќе се залепи и ќе формира снежна топка; специфична тежина: од 0.35 до, но не и вклучително 0.5. в) <i>Компактен снег:</i> Снег кој е набиеен во компактна маса и се одржува цврст или се крши на парчиња при подигање; специфична тежина над 0,5	AN 14/I; PANS-ATM
S46	SNOWTAM A special series NOTAM notifying the presence or removal of hazardous conditions due to snow, ice, slush or standing water associated with snow, slush and ice on the movement area, by means of a specific format.	SNOWTAM Посебна серија на NOTAM со кој се известува за присуство или отстранување на опасни услови поради снег, мраз, лапавица или локва настаната од снег, лапавица и мраз на површината за движење, со помош на посебен формат.	AN 15
S47	solo flight time Flight time during which a student pilot is the sole occupant of an aircraft.	време/налет на самостоен лет Време на летање за кое ученикот–пилот е единствено лице во воздухопловот .	AN 1
S48	spare parts Articles, including engines and propellers, of a repair or replacement nature for incorporation in an aircraft.	резервни делови Делови, вклучително мотори и пропелери, за поправка или замена наменети за вградување во воздухоплов.	AN 9
S49	special VFR flight A VFR flight cleared by air traffic control to operate within a control zone in meteorological conditions below VMC.	специјален VFR лет VFR лет во рамките на контролирана зона во метеоролошки услови под VMC одобрен од страна на контролата на летање.	AN 2; AN 11; PANS-ATM
S50	SSR response The visual indication, in non-symbolic form, on a radar display, of a response from an SSR transponder in reply to an interrogation.	одговор на SSR Визуелната индикација, во форма без симболи, на дисплеј на радарот, за одговорот на SSR транспондерот како одговор на прашање	PANS-ATM
S51	standard atmosphere An atmosphere defined as follows: a) the air is a perfect dry gas; b) the physical constants are:	стандардна атмосфера Атмосфера дефинирана на следниов начин: а) воздухот е совршен сув гас;	AN 8

	<p>— Sea level mean molar mass: — $M_0 = 28.964420 \times 10^{-3} \text{ kg mol}^{-1}$ — Sea level atmospheric pressure: $P_0 = 1013.250 \text{ hPa}$ — Sea level temperature: $t_0 = 15^\circ\text{C}$ $T_0 = 288.15 \text{ K}$ — Sea level atmospheric density: $\rho_0 = 1.2250 \text{ kg m}^{-3}$ — Temperature of the ice point: $T_i = 273.15 \text{ K}$ — Universal gas constant: $R^* = 8.31432 \text{ JK}^{-1}\text{mol}^{-1}$</p> <p>c) the temperature gradients are: Geopotential altitude (km) Temperature gradient From To (Kelvin per standard geopotential kilometre)</p> <p>–5.0 11. –6.5 11.0 20.0 0.0 20.0 32.0 +1.0 32.0 47.0 +2.8 47.0 51.0 0.0 51.0 71. –2.8 71.0 80. –2.0</p>	<p>б) физичките константи се: — средна моларна маса на надморска висина: — $M_0 = 28.964420 \times 10^{-3} \text{ kg mol}^{-1}$ — Атмосферски притисок на надморска висина: $P_0 = 1013.250 \text{ hPa}$ — Температура на надморска висина: $t_0 = 15^\circ\text{C}$ $T_0 = 288.15 \text{ K}$ — Густина на атмосфера на надморска висина 0: $\rho_0 = 1.2250 \text{ kg m}^{-3}$ — Температура на точка на мрзнење: $T_i = 273.15 \text{ K}$ — Универзална константа на гасот: $R^* = 8.31432 \text{ JK}^{-1}\text{mol}^{-1}$</p> <p>в) температурните степени се:</p> <table border="1" data-bbox="815 801 1294 1227"> <thead> <tr> <th colspan="3">Геопотенцијална апсолутна висина (км)</th> </tr> <tr> <th>Од</th> <th>До</th> <th>келвини по стандарден геопотенцијален километар</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>–5.0</td> <td>11</td> <td>–6.5</td> </tr> <tr> <td>11.0</td> <td>20.0</td> <td>0.0</td> </tr> <tr> <td>20.0</td> <td>32.0</td> <td>+1.0</td> </tr> <tr> <td>32.0</td> <td>47.0</td> <td>+2.8</td> </tr> <tr> <td>47.0</td> <td>51.0</td> <td>0.0</td> </tr> <tr> <td>51.0</td> <td>71.</td> <td>–2.8</td> </tr> <tr> <td>71.0</td> <td>80.</td> <td>–2.0</td> </tr> </tbody> </table>	Геопотенцијална апсолутна висина (км)			Од	До	келвини по стандарден геопотенцијален километар	–5.0	11	–6.5	11.0	20.0	0.0	20.0	32.0	+1.0	32.0	47.0	+2.8	47.0	51.0	0.0	51.0	71.	–2.8	71.0	80.	–2.0	
Геопотенцијална апсолутна висина (км)																														
Од	До	келвини по стандарден геопотенцијален километар																												
–5.0	11	–6.5																												
11.0	20.0	0.0																												
20.0	32.0	+1.0																												
32.0	47.0	+2.8																												
47.0	51.0	0.0																												
51.0	71.	–2.8																												
71.0	80.	–2.0																												
S52	<p>standard instrument arrival; STAR A designated instrument flight rule (IFR) arrival route linking a significant point, normally on an ATS route, with a point from which a published instrument approach procedure can be commenced.</p>	<p>стандардно слетување по инструменти; STAR Определено правило за летање по инструменти за (IFR) рута за пристигнување која поврзува некоја значајна точка, вообичаено на ATS рутата, со точка од која може да започне објавена процедура за приод по инструменти</p>	PANS-ATM PANS-OPS/I; PANS-OPS/II																											
S53	<p>standard instrument departure; SID A designated instrument flight rule (IFR) departure route linking the aerodrome or a specified runway of the aerodrome with a specified significant point, normally on a designated ATS route, at which the en-route phase of a flight commences.</p>	<p>стандардно заминување по инструменти; SID Определено правило за летање по инструменти за (IFR) рута за заминување, која го поврзува аеродромот со утврдена значајна точка, вообичаено на определената ATS рута, на која започнува фазата на лет на рута.</p>	PANS-ATM PANS-OPS/I; PANS-OPS/II																											
S54	<p>standby A defined period during which a crew member may be called for a duty with minimum notice.</p>	<p>време на чекање Дефиниран временски период во кој член на екипаж може да се повика на должност во најкраток рок</p>	AN 6/III																											
S55	<p>State of Design The State having jurisdiction over the organization responsible for the type design.</p>	<p>Земја на проектирање Земјата која има надлежност над организацијата која е одговорна за проектот на типот</p>	AN 8; AN 13																											
S56	<p>State of Manufacture The State having jurisdiction over the</p>	<p>Земја на производство Земјата која има надлежност над</p>	AN 8; AN 13																											

	organization responsible for the final assembly of the aircraft.	организацијата која е одговорна за крајното составување на воздухопловот	
S57	State of Occurrence The State in the territory of which an accident or incident occurs.	Земја на настан Земјата на чија територија се случил инцидентот или несреќата	AN 13
S58	State of Origin The State in the territory of which the cargo was first loaded on an aircraft.	Земја на потекло Земјата на чија територија товарот бил за прв пат натоварен во воздухоплов	AN 18
S59	State of Registry The State on whose register the aircraft is entered.	Земја на регистрација Земјата во чиј регистар е внесен воздухопловот.	AN 6/I; AN 6/II; AN 6/III; AN 7; AN 8; AN 9; AN 12; AN 13
S60	State of the Operator The State in which the operator's principal place of business is located or, if there is no such place of business, the operator's permanent residence.	Земја на операторот Земјата во која се наоѓа седиштето на операторот или, ако нема такво место, адресата на постојаниот престој на операторот	AN 6/I; AN 6/III; AN 13; AN 18
S61	station declination An alignment variation between the zero degree radial of a VOR and true north, determined at the time the VOR station is calibrated.	деклинација на станицата Варијација на порамнување помеѓу нултиот радиален степен на VOR и вистинскиот север, утврдено во времето кога станицата се калибрира.	AN 11; AN 14/I; AN 15
S62	steradian; sr The solid angle which, having its vertex in the centre of a sphere, cuts off an area of the surface of the sphere equal to that of a square with sides of length equal to the radius of the sphere.	стерадијан; sr Просторен агол кој кога неговото теме се поставува во центарот на сфера, тој отсекува од нејзината површина дел со плоштина еднаква на плоштината на квадрат со страна еднаква на радиусот на сферата.	AN 5
	sterile area see: security restricted area	стерилна зона види: безбедносно ограничена зона	
S63	stopway; SWY A defined rectangular area on the ground at the end of take-off run available prepared as a suitable area in which an aircraft can be stopped in the case of an abandoned take-off.	продолжеток за (безбедно) запирање; SWY Определена правоаголна површина на земјата, на крајот на TORA, наменета како соодветна површина на која воздухоплов може да застане во случај на откажано полетување	AN 4; AN 14/I; PANS-ATM
S64	stores; supplies a) Stores (supplies) for consumption; and b) Stores (supplies) to be taken away.	резерви; залихи а) Резерви (залихи) за трошење/користење; и б) Резерви (залихи) кои треба да се носат	AN 9
S65	stores for consumption; supplies for consumption Goods, whether or not sold, intended for consumption by the passengers and the crew on board aircraft, and goods necessary for the operation and maintenance of aircraft, including fuel and lubricants.	резерви за трошење/користење Стока наменета за трошење/користење од страна на патниците и екипажот во воздухопловот, и стока која е неопходна за работа и одржување на воздухоплов, вклучувајќи го горивото и маслата за подмачкување.	AN 9
S66	stores to be taken away; supplies to be taken away Goods for sale to the passengers and the crew of aircraft with a view to being landed.	Залихи кои треба да се носат/однесат Продукти наменети за продажба на патниците и екипажот во воздухоплов, со цел, а кои може да се однесат по слетувањето	AN 9
S67	suitable alternate aerodrome A suitable alternate aerodrome is an adequate aerodrome where, for the anticipated time of use, weather reports, or	соодветен алтернативен аеродром Соодветен алтернативен аеродром е погоден аеродром на кој, во предвиденото време на користење,	AN 6/I

	forecasts, or any combination thereof, indicate that the weather conditions will be at or above the required aerodrome operating minima, and the runway surface condition reports indicate that a safe landing will be possible.	временските извештаи или прогнози, или кои било комбинации од истите, покажуваат дека временските услови ќе бидат на или над дозволените оперативни минимума на аеродромот, а извештаите за состојбата на површината на ПСП покажуваат дека е можно безбедно слетување	
	supplies see: stores	залихи види: резерви	
	supplies for consumption see: stores for consumption	залихи за трошење/користење види: резерви за трошење/користење	
	supplies to be taken away see: stores to be taken away	залихи кои треба да се носат види: резерви кои треба да се носат	
S68	surface level heliport A heliport located on the ground or on the water.	ниво на површина на хелиодром Хелиодром лоциран на земја или на вода.	AN 14/II
S69	surveillance radar Radar equipment used to determine the position of an aircraft in range and azimuth.	радар за надзор/надзорен радар Радарска опрема која се користи за да се одреди позицијата на воздухоплов во опсег и азимут	AN 10/IV; PANS-ATM
	survey see: security survey	преглед види: безбедносен преглед	
S70	survival ELT; ELT(S) An ELT which is removable from an aircraft, stowed so as to facilitate its ready use in an emergency, and manually activated by survivors.	ELT (ELT(S)).за преживување. ELT кој може да се отстрани од воздухоплов, така поставен настрана за да го олесни неговото брзо користење во вонредна/опасна ситуација и кој преживеаните можат рачно да го активираат.	
	Sv see: sievert	Sv види: сиверт	
S71	switch-over time (light) The time required for the actual intensity of a light measured in a given direction to fall from 50 per cent and recover to 50 per cent during a power supply changeover, when the light is being operated at intensities of 25 per cent or above.	време на префрлање (светло) Времето кое е потребно вистинскиот интензитет на светлоста измерено за дадена насока да опадне за 50% и да се обнови на 50% за време на префрлување на напојувањето со електрична енергија, кога светлата работат со интензитет од 25% и повеќе	AN 14/I
	synthetic flight trainer see: flight simulation training device	симулатор за обука за летање види: уред/тренажер за обука по летање	
	system accuracy see: accuracy	прецизност на систем види: прецизност	

T

T1	take-off alternate An alternate aerodrome at which an aircraft can land should this become necessary shortly after take-off and it is not possible to use the aerodrome of departure.	алтернативен аеродром за полетување Алтернативен аеродром на кој воздухоплов, моѓе да слета ако е неопходно кратко по полетување, а не е возможно да се користи аеродромот на заминување.	AN 2; AN 3; AN 6/I; AN 6/II; AN 11; PANS-ATM
T2	take-off and initial climb phase That part of the flight from the start of take-off to 300 m (1 000 ft) above the elevation of the FATO, if the flight is planned to exceed this height, or to the end of the climb in the other cases.	полетување и фаза на почетно качување Оној дел од летот од почетокот на полетувањето до 300 m (1000 ft) над висината на FATO, ако летот е планиран да ја надмине оваа висина, или до крајот на качувањето во други случаи	AN 6/III
T3	take-off decision point; TDP	точка на одлучување при полетување;	

	The point used in determining take-off performance from which, a power-unit failure occurring at this point, either a rejected take-off may be made or a take-off safely continued.	TDP Точката која се користи при утврдувањето на перформансите на полетувањето од која, се случува дефект на погонската единица, или се изведува прекинато полетување или безбедно се продолжува со полетувањето.	
T4	take-off distance available (helicopter); TODAH The length of the final approach and take-off area plus the length of helicopter clearway (if provided) declared available and suitable for helicopters to complete the take-off.	расположливо растојание/должина за полетување (хеликоптер); TODAH Растојанието/Должината на површината за завршниот приод и полетување плус должината на претполето/појасот без препреки за хеликоптер (ако има), која е објавена како расположлива и соодветна за хеликоптерите да го завршат полетувањето.	AN 6/III; AN 14/II
T5	take-off distance available ; TODA The length of the take-off run available plus the length of the clearway, if provided.	расположлива должина/растојание за полетување ; TODA Растојанието/Должината на полетно–слетната патека која е расположлива и соодветна за залет при полетување плус должината на појасот без препреки, ако има.	AN 6/I; AN 14/I
T6	take-off distance required (helicopter); TODRH The horizontal distance required from the start of the take-off to the point at which V_{toss} , a height of 10.7 m (35 ft) above the take-off surface, and a positive climb gradient are achieved, following failure of the critical power-unit at TDP, the remaining power-units operating within approved operating limits.	потребна (хоризонтална) должина за полетување (хеликоптер); TODRH Потребната хоризонтална должина од почетокот на полетувањето до точката на која се постигнува V_{toss} , висина од 10.7 m (35 ft) над површината за полетување и позитивен градиент на качување, после дефект на критичната погонска единица на TDP, со преостанати погонски единици кои работат во рамките на одобрените оперативни ограничувања.	AN 6/III
T7	take-off run available ; TORA The length of runway declared available and suitable for the ground run of an aeroplane taking off.	достапна должина на ПСП за залет при полетување ; TORA Објавената должина на полетно–слетната патека која е расположлива и соодветна за залет на авион кој полетува.	AN 6/I; AN 14/I
T8	take-off runway A runway intended for take-off only.	ПСП за полетување ПСП наменета само за полетување.	AN 14/I
T9	take-off surface That part of the surface of an aerodrome which the aerodrome authority has declared available for the normal ground or water run of aircraft taking off in a particular direction.	површина за полетување Оној дел од површината на аеродром кој аеродромските власти го прогласиле како расположлива површина за залет на воздухоплов, на земја или вода, при полетување во одреден правец	AN 6/I; AN 8
T10	target level of safety ; TLS A generic term representing the level of risk which is considered acceptable in particular circumstances.	зацртано ниво на безбедност ; TLS Општ поим за означување на нивото на ризик кое се смета за прифатливо во одредени околности	AN 6/I; AN 6/II
	tarmac see: apron	платформа (пред хангар) види: платформа	
	taxi see: taxiing	вози по земја види: возење по земја	
T11	taxiing ; TAX; taxi Movement of an aircraft on the surface of an aerodrome under its own power, excluding	возење по земја ; TAX; Движење на воздухоплов по површината на аеродром, со сопствен погон, со	AN 2; AN 4; AN 11;

	take-off and landing.	исклучок на слетување и полетување	PANS-ATM
T12	<p>taxiway; TWY A defined path on a land aerodrome established for the taxiing of aircraft and intended to provide a link between one part of the aerodrome and another, including:</p> <p>a) Aircraft stand taxilane. A portion of an apron designated as a taxiway and intended to provide access to aircraft stands only.</p> <p>b) Apron taxiway. A portion of a taxiway system located on an apron and intended to provide a through taxi route across the apron.</p> <p>c) Rapid exit taxiway. A taxiway connected to a runway at an acute angle and designed to allow landing aeroplanes to turn off at higher speeds than are achieved on other exit taxiways thereby minimizing runway occupancy times.</p>	<p>патека за возење по земја; TWY Одредена патека на аеродром на земја воспоставена за возење на воздухопловите по земја, наменета да обезбеди врска меѓу еден дел од аеродромот со друг дел, вклучувајќи:</p> <p>а) Патека за возење до позицијата за паркирање на воздухоплов. Тоа е дел од платформа определен како патека за возење по земја, а наменета да обезбеди само приод до паркинг позицијата.</p> <p>б) патека за возење на платформа. Дел од системот на патеката за возење лоциран на платформа, а која е наменета да обезбеди патеки за возење низ платформата.</p> <p>в) Патека за возење по земја за брз излез. Патека за возење по земја поврзана со ПСП под остар агол, наменета да им овозможи на воздухопловите кои слетуваат да свртат со поголема брзина отколку на други патеки за возење по земја за излез, со што се сведува на минимум времето поминато на полетно-слетната патека.</p>	AN 2; AN 4; AN 14/I; PANS-ATM
T13	<p>taxiway intersection A junction of two or more taxiways.</p>	<p>крстосница на патека за возење по земја Вкрстување на две или повеќе патеки за возење по земја.</p>	AN 14/I
T14	<p>taxiway strip An area including a taxiway intended to protect an aircraft operating on the taxiway and to reduce the risk of damage to an aircraft accidentally running off the taxiway.</p>	<p>основна патека на патеката за возење по земја Зона која опфаќа патека за возење по земја, наменета за заштита на воздухоплов кој оперира на патеката за возење по земја и за намалување на ризикот од оштетување на воздухоплов кој случајно ќе излезе од патеката за возење по земја.</p>	AN 14/I
	<p>TD see: travel document</p>	<p>TD види: патна исправа</p>	
T15	<p>temporary admission The customs procedure under which certain goods can be brought into a customs territory conditionally relieved totally or partially from payment of import duties and taxes; such goods must be imported for a specific purpose and must be intended for re-exportation within a specified period and without having undergone any change except normal depreciation due to the use made of them.</p>	<p>привремен прием Царинска процедура согласно која одредена стока може да се внесе на царинска територија, условно да се ослободи, делумно или во целост, од плаќање на увозни царински давачки и такси; ваквата стока мора да биде увезена за посебна цел и мора да е наменета за повторен извоз во утврден рок, без да претрпи никаква измена, освен вообичаената амортизација поради користењето</p>	
T16	<p>terminal arrival altitude; TAA The lowest altitude that will provide a minimum clearance of 300 m (1 000 ft) above all objects located in an arc of a circle defined by a 46 km (25 NM) radius centred on the initial approach fix (IAF), or where there is no IAF on the intermediate fix (IF), delimited by straight lines joining the extremity of the arc to the IF. The combined</p>	<p>минимална висина во аеродромска (терминална) зона за приод при слетување; TAA Најмалата апсолутна висина која може да обезбеди најмала безбедна висина за надвисување на препреки од 300 m (1 000 ft) над сите објекти лоцирани во лак на круг дефиниран со радиус од 46 km (25 NM) во центар на контролната точка на</p>	AN 4; PANS-OPS/I; PANS-OPS/II

	TAAAs associated with an approach procedure shall account for an area of 360 degrees around the IF.	почетниот (сегмент од) приод (IAF), или ако нема IAF на контролната точка на средишниот (сегмент на) приод (IF), ограничен со прави линии што ја поврзува границата на лакот со IF. Комбинирани TAA поврзани со процедурата за приод се однесуваат на површина од 360 степени околу IF.	
T17	terminal control area; TMA A control area normally established at the confluence of ATS routes in the vicinity of one or more major aerodromes.	зона на терминалната (аеродромска) контрола на летање; TMA Контролирана зона која вообичаено се воспоставува на вкрстувањето на ATS рутите во близина на еден или повеќе главни аеродроми.	AN 2; AN 11; PANS-ATM
T18	terrain The surface of the Earth containing naturally occurring features such as mountains, hills, ridges, valleys, bodies of water, permanent ice and snow, excluding obstacles.	терен Површина на земјата која содржи природни карактеристики/елементи како што се планини, ридови, планински венци, долини, слатководни ресурси, постојан мраз и снег, со исклучок на препреки.	AN 4; AN 15
T19	tesla; T The magnetic flux density given by a magnetic flux of 1 weber per square metre.	тесла; T Густијата на магнетен флуks од 1 вебер на 1 метар квадратен.	AN 5
T20	threat Events or errors that occur beyond the influence of an operational person, increase operational complexity and must be managed to maintain the margin of safety.	закана Настани или грешки кои се појавуваат вон влијанието на оперативно лице, ја зголемуваат оперативната сложеност и мора да се управуваат со цел да се одржи границата на безбедност.	
T21	threat management The process of detecting and responding to threats with countermeasures that reduce or eliminate the consequences of threats, and mitigate the probability of errors or undesired states.	управување со закана Процесот на откривање и одговарање на закани со против мерки со кои се намалуваат или елиминираат последиците од заканите и се ублажува веројатноста од грешки или несакани состојби/ситуации.	
T22	threshold; THR The beginning of that portion of the runway usable for landing.	праг на полетно-слетна-патека; THR Почеток на оној дел од ПСП кој може да се користи за слетување.	AN 3; AN 4; AN 14/I; PANS-ATM PANS-OPS/I; PANS-OPS/II
T23	through-flight; direct flight A particular operation of aircraft, identified by the operator by the use throughout of the same symbol, from point of origin via any intermediate points to point of destination.	директен лет Одредена операција на воздухоплов која операторот ја идентификува со користење на истиот симбол за време на целиот лет, од точката на поаѓање, преку кои било меѓу точки, до точката на одредиштето	AN 9
T24	tonne; t The mass equal to 1 000 kilograms.	тон; t Масата еднаква на 1 000 килограми.	AN 5
T25	total estimated elapsed time For IFR flights, the estimated time required from take-off to arrive over that designated point, defined by reference to navigation aids, from which it is intended that an instrument approach procedure will be commenced, or, if no navigation aid is	вкупно предвидено време на траење на лет За IFR летови, предвиденото време кое е потребно од полетувањето да се стигне до таа определена точка, дефинирана со упатување на навигациски уреди, од која треба да започне процедура за приод по	AN 2; PANS-ATM

	associated with the destination aerodrome, to arrive over the destination aerodrome. For VFR flights, the estimated time required from take-off to arrive over the destination aerodrome.	инструменти, или, ако нема навигациони уреди поврзани со аеродромот на одредиштето, да се стигне над аеродромот на одредиштето. За VFR летови, предвиденото време кое е потребно од полетувањето да се пристигне над аеродромот на одредиштето.	
T26	total vertical error; TVE The vertical geometric difference between the actual pressure altitude flown by an aircraft and its assigned pressure altitude (flight level).	вкупна вертикална (висинска) грешка; TVE Вертикалната геометриска разлика помеѓу барометарската висина на која лета воздухолов и неговата доделена барометарска висина (ниво на лет).	AN 6/I; AN 6/II
T27	touchdown The point where the nominal glide path intercepts the runway.	допир со земјата при слетување/приземјување Точката каде номиналната рамнина на понирање ја пресекува ПСП	AN 10/I; PANS-ATM
T28	touchdown and lift-off area; TLOF A load bearing area on which a helicopter may touch down or lift off.	површина за приземјување и одлепување (хеликоптер); TLOF Површина со носивост на која хеликоптер може да се приземјува или одлеува од земја	AN 4; AN 6/III; AN 14/II
T29	touchdown zone; TDZ The portion of a runway, beyond the threshold, where it is intended landing aeroplanes first contact the runway.	површина за приземјување; TDZ Делот од полетно–слетната патека, вон прагот, на кој авионите кои слетуваат го прават првиот контакт/допир со полетно–слетната патека.	AN 3; AN 4; AN 14/L
T30	traceability Ability to trace the history, application or location of that which is under consideration (ISO 9000*).	можност за следење Можност за следење на историјата, примената или локацијата на тоа што е актуелно. (ISO 9000*).	
T31	track; TR; flight track; ground track The projection on the earth's surface of the path of an aircraft, the direction of which path at any point is usually expressed in degrees from North (true, magnetic or grid).	патека; TR; линија на патот на летот на воздухоплов; Проекцијата на патеката на летот на воздухопловот на површина на земјата, чиј правец на патеката вообичаено се изразува во степени спрема Север (вистински, магнетен или мрежен)	AN 2; AN 4; AN 11; PANS-ATM PANS-OPS/I; PANS-OPS/II
T32	traffic avoidance advice Advice provided by an air traffic services unit specifying manoeuvres to assist a pilot to avoid a collision.	препорака за одбегнување судири Препорака која ја дава единица на контролата на летање, со која се наведуваат маневри кои ќе му помогнат на пилотот да избегне судир.	AN 2; AN 11; PANS-ATM
T33	traffic information Information issued by an air traffic services unit to alert a pilot to other known or observed air traffic which may be in proximity to the position or intended route of flight and to help the pilot avoid a collision.	информации за сообраќајот Информации кои ги издава единица на контролата на летање со цел да се предупреди пилот за друг познат или воочен воздушен сообраќај, кој е во близина на позицијата или назначената рута на лет и да му помогне на пилотот да избегне судир	AN 2; AN 11; PANS-ATM
T34	transfer of control point A defined point located along the flight path of an aircraft, at which the responsibility for providing air traffic control service to the aircraft is transferred from one control unit or control position to the next.	пренос/трансфер на точка на контрола Утврдена точка лоцирана на патеката на на лет на воздухоплов, во која одговорноста за давање на услуги на контролата на летање се пренесува од единица за контрола или позиција за контрола на следната.	AN 11; PANS-ATM
T35	transferring unit	единица за пренос	AN 11

	Air traffic control unit in the process of transferring the responsibility for providing air traffic control service to an aircraft to the next air traffic control unit along the route of flight.	Единица на контрола на летање во процесот на пренесување на одговорностите за давање на услуги на контролата на летање на воздухоплов до следната единица на контрола на летање долж рутата на летот.	
T36	transferring unit/controller Air traffic control unit/air traffic controller in the process of transferring the responsibility for providing air traffic control service to an aircraft to the next air traffic control unit/air traffic controller along the route of flight.	единица/контролор за пренос Единица на контролата на летање/контролор на летање во процесот на пренесување на одговорностите за давање на услуги на контролата на летање на воздухоплов до следната единица на контрола на летање / контролор на летање долж рутата на летот.	PANS-ATM
T37	transition altitude; TA The altitude at or below which the vertical position of an aircraft is controlled by reference to altitudes.	Преодна апсолутна висина; TA Висината на или под која вертикалната позиција на воздухоплов се контролира со упатување на апсолутните висини	AN 2; AN 4; PANS-ATM
T38	transition layer The airspace between the transition altitude and the transition level.	преоден слој Воздушниот простор меѓу преодната апсолутна висина и преодното ниво.	PANS-ATM PANS-OPS/I
T39	transition level; TRL The lowest flight level available for use above the transition altitude.	преодно ниво; TRL Најниското ниво на лет кое е слободно за користење над преодната апсолутна висина.	PANS-ATM PANS-OPS/I
T40	travel document; TD A passport or other official document of identity issued by a State or organization, which may be used by the rightful holder for international travel.	патна исправа; TD Пасош или друг официјален документ за идентификација кој го издава земја или организација, а кој законскиот имател може да го користи за патување во странство.	AN 9
T41	true airspeed; TAS The speed of the aeroplane relative to undisturbed air.	вистинска/реална брзина низ воздух; TAS Брзината на воздухопловот во однос на мирен воздух	AN 6/I
	turn-around area see: runway turn pad	површина за свртување види: runway turn pad	
T42	turnaround time The time spent on the ground during a flight duty period between two flight sectors.	време на задржување на авион на земја заради подготовки за следно полетување Времето кое се поминува на земја за време на должноста на летање, помеѓу два сектора на лет.	AN 6/III
T43	type certificate; TC A document issued by a Contracting State to define the design of an aircraft type and to certify that this design meets the appropriate airworthiness requirements of that State.	уверение за тип (на воздухоплов); TC Документ кој го издава договорна земја за дефинирање на проектот за тип на воздухоплов и со кој се потврдува дека проектот ги исполнува соодветните услови за пловидбеност на таа земја.	AN 8

U

U1	ultimate load The limit load multiplied by the appropriate factor of safety.	максимално оптоварување Граничното оптоварување помножено со соодветниот фактор на безбедноста.	AN 8
U2	unaccompanied baggage Baggage that is transported as cargo and may or may not be carried on the same aircraft with the person to whom it belongs.	непридружувачки багаж/багаж без придружба Багаж кој се превезува како карго и може, а не мора, да се превезува со истиот воздухоплов со кој се превезува	AN 9

		сопственикот на багажот.	
U3	uncertainty phase; INCERFA A situation wherein uncertainty exists as to the safety of an aircraft and its occupants.	фаза на неизвесност; INCERFA – Ситуација во која постои неизвесност во однос на безбедноста на воздухоплов и на лицата во него.	AN 11; AN 12; PANS-ATM
U4	unclaimed baggage Baggage that arrives at an airport and is not picked up or claimed by a passenger.	неподигнат / непреземен багаж Багаж кој пристигнува на аеродром, но не се подига ниту патник го бара.	AN 9
U5	under command An aeroplane on the surface of the water is 'under command' when it is able to execute manoeuvres as required by the International Regulations for Preventing Collisions at Sea for the purpose of avoiding other vessels.	под заповед Воздухоплов на површина на вода е „под заповед“ кога е подготвен да изврши маневри кои се бараат согласно меѓународните правила за спречување судири на вода, со цел да се избегнат други бродови.	AN 6/II
U6	under way An aeroplane on the surface of the water is 'under way' when it is not aground or moored to the ground or to any fixed object on the land or in the water.	оперативен режим на работа Воздухоплов на површината на вода е под „оперативен режим на работа“ кога не е заринкан/насукан ниту закотвен за земја или за каков било фиксен објект на земја или вода	AN 6/I; AN 6/II
U7	unidentified baggage Baggage at an airport, with or without a baggage tag, which is not picked up by or identified with a passenger.	неидентификуван багаж Багаж на аеродром, со или без налепница/привезок за багаж, кој не е подигнат ниту поврзан со патник.	AN 17
U8	unit load device; ULD Any type of freight container, aircraft container, aircraft pallet with a net, or aircraft pallet with a net over an igloo.	(стандарден) контејнер (или палета за товар); ULD Секаков тип на контејнер за товар, контејнер на воздухоплов, авионска палета со мрежа, или авионска палета со мрежа над капакот на палетата.	AN 18
U9	unlading; unloading The removal of cargo, mail, baggage or stores from an aircraft after a landing.	(место на) истовар; истоварање Симнувањето на товар, пошта, багаж или резерви/залихи од воздухоплов по слетување.	AN 9
	unloading see: unlading	истоварање види: место за истовар	
U10	unmanned free balloon A non-power-driven, unmanned, lighter-than-air aircraft in free flight.	слободен балон без екипаж Воздухоплов полесен од воздухот, без моторен погон, без екипаж во слободен лет.	AN 2; PANS-ATM
U11	UN number The four-digit number assigned by the United Nations Committee of Experts on the Transport of Dangerous Goods to identify a substance or a particular group of substances.	број на ОН Четири-цифрен број кој го доделува Комисијата на Обединетите нации на експерти за превоз на опасни материи заради идентификација на супстанција или посебна група на супстанции.	AN 18
	unruly passenger see: disruptive passenger	непослушен патник види: недисциплиниран патник	
U12	usability factor The percentage of time during which the use of a runway or system of runways is not restricted because of the cross-wind component.	коефициент на искористеност Процентот на време за кое не се ограничува користењето на полетно–слетна патека или систем на полетно–слетни патеки заради компонентата на страничниот ветер.	AN 14/I

V

V1	validation Confirmation, through the provision of	потврдување Потврдување, со обезбедување на	
----	---	---	--

	objective evidence, that the requirements for a specific intended use or application have been fulfilled (ISO 9000*).	објективен доказ, дека се исполнети условите за посебно планирано користење или примена (ISO 9000*).	
V2	variable message sign A sign capable of presenting several pre-determined messages or no message, as applicable.	знак со променлива порака Знак со кој може да се прикажуваат неколку однапред утврдени пораки или без порака, како што е применливо.	AN 14/I
V3	verification Confirmation, through the provision of objective evidence, that specified requirements have been fulfilled (ISO 9000*).	верификација Потврдување, со обезбедување на објективен доказ, дека се исполнети посебни услови (ISO 9000*).	
V4	vertical planes Planes perpendicular to the horizontal plane.	вертикална рамнини Рамнини нормална на хоризонталната рамнина.	AN 6/II
V5	VFR flight A flight conducted in accordance with the visual flight rules.	VFR лет Лет кој се врши согласно правилата за летање по надворешна видливост/ правилата за визуелно летање.	AN 2; AN 11; PANS-ATM
V6	visibility; V; VIS Visibility for aeronautical purposes is the greater of: a) the greatest distance at which a black object of suitable dimensions, situated near the ground, can be seen and recognized when observed against a bright background; b) the greatest distance at which lights in the vicinity of 1 000 candelas can be seen and identified against an unlit background.	видливост; V; VIS Видливост за воздухопловни цели е поголема од: a) најголемото растојание на кое црн објект со соодветни димензии, лоциран близу земјата, може да се види и препознае кога се гледа наспроти светла позадина; б) најголемото растојание на кое може да се види и препознае светлост од околу 1.000 свеќи наспроти неосветлена позадина.	AN 2; AN 3; PANS-ATM
V7	visible Visible on a dark night with a clear atmosphere.	видлив, а, о Видливо во темна ноќ при чиста атмосфера.	AN 6/I; AN 6/II
V8	visitor Any person who disembarks and enters the territory of a Contracting State other than that in which that person normally resides; remains there lawfully as prescribed by that Contracting State for legitimate non-immigrant purposes, such as touring, recreation, sports, health, family reasons, religious pilgrimages, or business; and does not take up any gainful occupation during his stay in the territory visited.	посетител Секое лице што пристигнува и влегува на територијата на договорна земја, која не е земјата во која тоа лице живее; останува таму законски како што е пропишано од страна на таа договорна земја за легитимни недоселенички цели, како што е туризам, рекреација, спорт, здравје, фамилијарни причини, ацилак, или деловно; и не започнува никаква доходовна дејност за време на престојот на територијата што ја посетува.	AN 9
V9	visual approach An approach by an IFR flight when either part or all of an instrument approach procedure is not completed and the approach is executed in visual reference to terrain.	визуелен приод Приод на лет по IFR кога не е завршен дел од, или целата, процедура за приод по инструменти и приодот се врши по визуелни ориентири на теренот	PANS-ATM
V10	visual approach procedure A series of predetermined manoeuvres by visual reference, from the initial approach fix, or where applicable, from the beginning of a defined arrival route to a point from which a landing can be completed and thereafter, if a landing is not completed, a go-around procedure can be carried-out.	процедура за приод при надворешна виливост/визуелен приод Серија на онапред утврдени маневри според визуелни ориентири, од контролната точка на почетниот сегмент за приод, или каде е можно, од почетокот на утврдена рута за пристигнување до точка од која може да се изврши	AN 4

		слетување, а потоа, ако не се изврши слетување, може да се изведе процедурата за продолжување на друг круг.	
V11	visual meteorological conditions; VMC Meteorological conditions expressed in terms of visibility, distance from cloud, and ceiling, equal to or better than specified minima.	метеоролошки услови за летање при надворешна видливост / визуелно летање; VMC Метеоролошки услови изразени во однос на видливоста, растојанието од облаци и плафонот (висина на базата на облаци), кои се еднакви или подобри од утврдените минимуми.	AN 2; AN 6/I; AN 6/II; AN 6/III; AN 11; PANS-ATM
V12	voice-automatic terminal information service; Voice-ATIS The provision of ATIS by means of continuous and repetitive voice broadcasts.	говорно – автоматско известување во зона на аеродром; Voice-ATIS Обезбедување на ATIS преку постојани и повторливи говорни емитувања.	AN 10/III; AN 11; PANS-ATM
V13	volt; V The unit of electric potential difference and electromotive force which is the difference of electric potential between two points of a conductor carrying a constant current of 1 ampere, when the power dissipated between these points is equal to 1 watt.	ВОЛТ; V Единицата на електрична потенцијална разлика или електромоторна сила помеѓу две точки на спроводник низ кој тече константна струја од 1 ампер кога моќноста на дисипација на енергија помеѓу тие две точки изнесува 1 ват.	AN 5
V14	V_{st} A stalling speed or minimum steady flight speed.	V_{st} Брзина при која се губи силата на поткревање или минимална брзина при стабилен лет.	AN 6/I
V15	V_{so} A stalling speed or minimum steady flight speed in the landing configuration.	V_{so} Брзина при која се губи силата на поткревање или минимална брзина за управување со авион во конфигурација за слетување	AN 6/I
V16	V_{toss} The minimum speed at which climb shall be achieved with the critical power-unit inoperative, the remaining power-units operating within approved operating limits.	V_{toss} Минималната/критичната брзина со која се достигне качување/успон со неоперативна критична погонска единица, а останатите погонски единици работат во рамките на одобрените оперативни ограничувања.	AN 6/III
V17	V_y Best rate of climb speed.	V_y Најдобра стапка на брзина на качување.	AN 6/III

W

W1	watt; W The power which gives rise to the production of energy at the rate of 1 joule per second.	ват; W Моќност која произведува промена на енергијата со брзина од 1 џул во секунда.	AN 5
W2	waypoint; WPT; way-point A specified geographical location used to define an area navigation route or the flight path of an aircraft employing area navigation. Waypoints are identified as either: Fly-by waypoint. A waypoint which requires turn anticipation to allow tangential interception of the next segment of a route or procedure, or Flyover waypoint. A waypoint at which a	(референтна) одредена точка на рута ; WPT; way-point Конкретна географска локација која се користи за дефинирање на навигациска рута на зоната или патеката на летање на воздухоплов кој користи просторна навигација. Референтните точки се идентификуваат како: (fly-by way-point) референтна точка за навигација која побарува планирање на	AN 4; AN 11; PANS-ATM; PANS-OPS/I; PANS-OPS/II

	turn is initiated in order to join the next segment of a route or procedure.	свртување за да се овозможи тангенцијално приклучување на следниот сегмент од рутата или процедурата, (Flyover waypoint) референтна точка за навигација на која се започнува со свртување за да се приклучи кон следниот дел од рутата или процедурата	
	way-point see: waypoint	види: waypoint	
W3	weber; Wb The magnetic flux which, linking a circuit of one turn, produces in it an electromotive force of 1 volt as it is reduced to zero at a uniform rate in 1 second.	вебер; Wb Магнетниот флукс ниот кој низ коло од една намотка произведува електромоторна сила од 1 волт кога рамномерно се намалува до нула за време од 1 секунда.	AN 5
W4	wet snow Snow, which, if compacted by hand, will stick together and tend to or form a snowball; specific gravity: 0.35 up to but not including 0.5.	мокар снег Снег, кој што ако се збие со рака ќе се залепи и тежнее да формира или формира снежна топка; специфична тежина: 0,35 до но не вклучувајќи 0.5.	AN 14/I; PANS-ATM